

Vooruit met ... TAAAL C

6

Deze uitgave kwam tot stand door samenwerking tussen de afdeling Curriculumontwikkeling van MinOWC en een lokaal en internationaal team, bestaande uit vakexperts, onderwijskundigen, educatieve auteurs, (eind) redacteurs, fotografen en illustratoren en grafisch ontwerper, onder leiding van de Vrije Universiteit Brussel.

© 2020, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Inleiding

Thema 6. Communicatie

Les 1	Introles
Les 2	Taal verkennen - woordenschat
Les 3	Begrijpend lezen
Les 4	Taal verkennen - grammatica
Les 5	Taal verkennen - taalgebruik
Les 6	Meertaligheid
Les 7	Spreken en luisteren
Les 8	Schrijven
Les 9	Spellen
Les 10	Taal verkennen - woordenschat
Les 11	Begrijpend lezen
Les 12	Taal verkennen - grammatica
Les 13	Taal verkennen - taalgebruik
Les 14	Meertaligheid
Les 15	Spreken en luisteren
Les 16	Schrijven
Les 17	Spellen
Les 18	Taal verkennen - woordenschat
Les 19	Begrijpend lezen
Les 20	Taal verkennen - grammatica
Les 21	Taal verkennen - taalgebruik
Les 22	Meertaligheid
Les 23	Spreken en luisteren
Les 24	Schrijven
Les 25	Spellen
Les 26	Begrijpend lezen
Les 27	Meertaligheid
Les 28	Spellen
Les 29	Taal verkennen - woordenschat
Les 30	Spreken en luisteren

Thema 7. Tradities en gewoontes

Les 1	Introles
Les 2	Taal verkennen - woordenschat
Les 3	Begrijpend lezen
Les 4	Taal verkennen - grammatica
Les 5	Taal verkennen - taalgebruik
Les 6	Spoken en luisteren
Les 7	Schrijven
Les 8	Spellen
Les 9	Taal verkennen - woordenschat
Les 10	Begrijpend lezen
Les 11	Taal verkennen - grammatica
Les 12	Taal verkennen - taalgebruik 1
Les 13	Spoken en luisteren
Les 14	Schrijven
Les 15	Spellen
Les 16	Taal verkennen - woordenschat
Les 17	Begrijpend lezen
Les 18	Taal verkennen - grammatica
Les 19	Taal verkennen - taalgebruik
Les 20	Spoken en luisteren
Les 21	Schrijven
Les 22	Spellen
Les 23	Begrijpend lezen
Les 24	Spellen
Les 25	Taal verkennen - woordenschat
Les 26	Spoken en luisteren

Thema 8. Gezond blijven

Les 1	Introles
Les 2	Taal verkennen – woordenschat
Les 3	Begrijpend lezen
Les 4	Taal verkennen – grammatica
Les 5	Taal verkennen – taalgebruik
Les 6	Spreeken en luisteren
Les 7	Schrijven
Les 8	Spellen
Les 9	Taal verkennen – woordenschat
Les 10	Begrijpend lezen
Les 11	Taal verkennen – grammatica
Les 12	Taal verkennen – taalgebruik
Les 13	Spreeken en luisteren
Les 14	Schrijven
Les 15	Spellen
Les 16	Taal verkennen – woordenschat
Les 17	Begrijpend lezen
Les 18	Taal verkennen – grammatica
Les 19	Taal verkennen – taalgebruik
Les 20	Spreeken en luisteren
Les 21	Schrijven
Les 22	Spellen
Les 23	Begrijpend lezen
Les 24	Spellen
Les 25	Taal verkennen – woordenschat
Les 26	Spreeken en luisteren

Voor je ligt het leerlingenboek van thema 6, 7 en 8 in het leergebied Taal.

In de taallessen gaan we verder waar we in thema 5 gebleven zijn.

Dit is het laatste taalboek van dit leerjaar.

Tijdens de lessen taal gaan we verschillende nieuwe onderwerpen behandelen, maar er komen ook onderwerpen aan de orde die je al eens eerder gehad hebt.

De thema's die in dit boek aan de orde komen, zijn:

- **Thema 6: Communicatie**
- **Thema 7: Tradities en gewoontes**
- **Thema 8: Gezond blijven**

Per thema zijn er 30 lessen. Deze lessen worden in ieder thema in dezelfde volgorde behandeld. Dit is gedaan om je te laten wennen aan de opbouw van de boeken.

Per les staat aangegeven wat je nodig hebt om de les te kunnen doen (internet, kleurtjes en dergelijke). Als je bij een les internet nodig hebt, en het is niet op school, dan geeft de leerkracht je een andere opdracht die je wel kunt doen zonder internet.

Als je vragen hebt, kun je die altijd stellen aan de leerkracht.

Veel plezier tijdens het werken met dit boek.

THEMA

6

Communicatie

Introles

EEN NIEUW THEMA

Thema 6 heeft als titel "Communicatie".

JE ONDERZOEKT:

- Wat communicatie is, en op welke manieren je kunt communiceren
- Wat je al weet van dit thema

INFORMATIE

Communiceren, of interacteren met een moeilijk woord, is als twee of meer mensen informatie met elkaar uitwisselen. Dat kan in een (telefoon)gesprek, maar ook via whatsapp of e-mailen.

Mensen zijn sociale wezens. We hebben communicatie met andere nodig om onze emoties te delen, maar ook om iets te weten te komen of een ander iets te vertellen wat belangrijk is.

We kunnen communiceren met woorden (dat heet verbaal) en zonder woorden, met lichaamstaal (dat heet non-verbaal). Allebei de vormen van communicatie gebruik je, ook al heb je niet altijd door dat je ook non-verbaal communiceert.

Opdrachten

OPDRACHT 1

1. Als je door het boek bladert, welke vormen van communicatie kom je dan tegen? Geef aan, of probeer aan te geven, of dit verbaal of non-verbaal is.

OPDRACHT 2

1. Welke onderwerpen hebben meteen je aandacht getrokken? Waarom?
2. Ben je in het boek lessen tegengekomen waar je al eerder mee aan het werk geweest bent? Welke?

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan??

TITEL

Soorten werkwoorden

JE LEERT:

- verschillende vervoegingen herkennen en herleiden naar het hele werkwoord;
- samengestelde werkwoorden herkennen

INFORMATIE

Weet je nog wat werkwoorden zijn? Vast wel. Dat zijn de zogenaamde 'doe-woorden' (en de 'toestand-woorden' zoals zijn, worden, blijken).

Werkwoorden zijn dingen die je kunt doen, er gebeurt iets, of beschrijven een toestand. In iedere zin komt tenminste één werkwoord voor. Soms zie je ook wel meer werkwoorden in een zin. Denk maar aan het gezegde in een zin. Dat kan best uit meerdere werkwoorden bestaan. Zeker als het een langere zin is, zie je vaak meerdere werkwoorden staan.

Hele werkwoorden kun je herkennen aan –en aan het einde. Bijna ieder werkwoord heeft dat. Uitzondering zijn werkwoorden als 'zijn', 'gaan', 'staan' en 'slaan'.

Ieder werkwoord kun je vervoegen.

Dat betekent dat je het werkwoord aanpast aan de persoon.

Ik (stam = werkwoord – en)

Jij (stam + t)

Hij (stam +t)

Wij (hele werkwoord)

Jullie (hele werkwoord)

Zij (hele werkwoord)

Een voorbeeld: verbieden

Ik verbied

Jij verbiedt

Hij verbiedt

Wij verbieden

Jullie verbieden

Zij verbieden

Als 'je' het onderwerp is en achter de persoonsvorm staat (bijvoorbeeld in een vragende zin) dat krijgt het werkwoord géén 't' achter de stam.

Bijvoorbeeld:

Jij verbiedt, maar vragend wordt het dan: verbied jij?

Werkwoorden waarvan de klinker lang klinkt, zoals lopen, krijgen in de stam een dubbele klinker.

Ik **loop**

Jij **loopt**

Hij **loopt**

Wij lopen

Jullie lopen

Zij lopen

In les 23 van thema 5 hebben we samengestelde woorden besproken. Er zijn ook samengestelde werkwoorden. Samengestelde werkwoorden kun je dus ook splitsen in twee andere woorden. Werkwoorden als bijvoorbeeld opnemen en voorlezen zijn samengestelde werkwoorden. Je kunt hierbij het verschil maken tussen *scheidbare* en *onscheidbare* werkwoorden. Bij de scheidbare werkwoorden wordt het werkwoord in tweeën gesplitst in een zin.

Voorbeeld: voorlezen.

Mijn moeder **leest** mijn zusje altijd **voor** als ze naar bed gaat.

Ik lees voor

Jij leest voor

Hij leest voor

Wij lezen voor

Jullie lezen voor

Zij lezen voor

Voorbeeld: instappen

Voordat de excursie begint, **stappen** de kinderen **in** de bus.

Ik stap in

Jij stapt in

Hij stapt in

Wij stappen in

Jullie stappen in

Zij stappen in

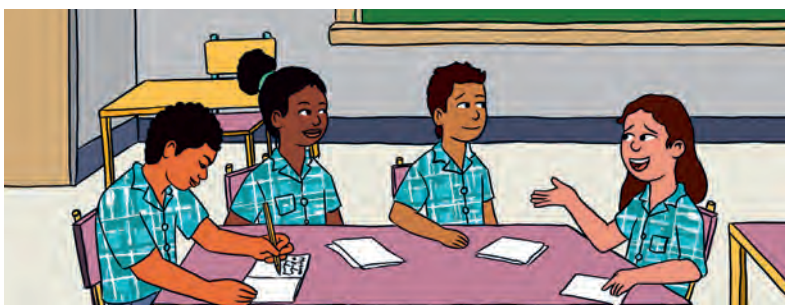
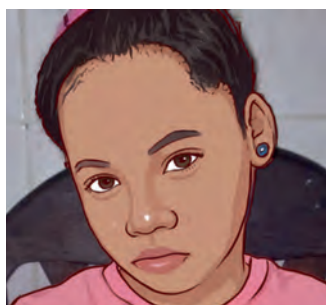
De onscheidbare samengestelde werkwoorden schrijf je in een zin ook gewoon aan elkaar.

Voorbeeld: glimlachen

Mijn zusje **glimlacht** altijd als ze die leuke jongen ziet.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
communicatie	Middelen om met elkaar in contact te blijven.	De <i>communicatie</i> met de juf op school is goed, we begrijpen elkaar.
communiceren	Persoonlijk contact hebben.	Mijn ouders en ik <i>communiceren</i> iedere dag over wat ik op school gedaan heb.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
extrovert (extravert)	Op de buitenwereld gericht zijn.	Mijn broer praat heel makkelijk met vreemde mensen, hij is <i>extrovert</i> .
informatie	Gegevens, data.	Door verkeerde <i>informatie</i> kon ik mijn huiswerk niet goed maken.
introvert	In zichzelf gekeerd, weinig spraakzaam.	Ik praat niet zo graag met anderen, ik ben <i>introvert</i> .
persoonlijkheid	Alles wat het karakter maakt.	Door haar <i>persoonlijkheid</i> maakt ze makkelijk contact met anderen.
respectvol	Eerbied en ontzag hebben voor anderen.	Mijn ouders gaan altijd heel <i>respectvol</i> om met mijn grootouders.
temperament	Een vurige persoonlijkheid.	Door haar <i>temperament</i> zegt ze soms dingen die ze niet zo bedoelt.
verzenden	Een boodschap naar iemand toe sturen.	Tijdens de communicatie kun je boodschappen <i>verzenden</i> en ontvangen.
zelfstandig werken	Werken zonder hulp (iets anders dan alleen werken)	Mijn groepje is goed in <i>zelfstandig werken</i> , we hebben de opdrachten goed gemaakt.

Opdrachten

OPDRACHT 1

Welke werkwoorden staan in de woordenlijst?

Vervoeg de werkwoorden in de lijst in de verschillende personen in de onvoltooid tegenwoordige tijd:

Ik
Jij
Hij
Wij
Jullie
Zij

OPDRACHT 2

Onderstreep in de onderstaande tekst de werkwoorden en de vervoegingen.
Als je een vervoeging tegenkomt, geef je in haakjes aan wat het hele werkwoord is.
Let op, er kunnen ook *voltooid deelwoorden* voorkomen.

Bijvoorbeeld: is (zijn)

Tekst

Zonder communicatie is het bijna onmogelijk om een dag door te brengen.
Communicatie is het verzenden en ontvangen van informatie tussen twee of meer mensen.

De manier waarop mensen communiceren is afhankelijk van hun temperament.
Dat is hoe ze van nature zijn. Je temperament is niet hetzelfde als je persoonlijkheid.
Je persoonlijkheid is hoe je bent geworden door je omgeving en opvoeding.
Je temperament is hoe je bent geboren.
Mensen kunnen van temperament introvert of extrovert zijn.

Hoe zijn introverten en extroverten?

Introverte mensen zijn meestal onafhankelijk en gemotiveerd. Ze werken goed alleen.
Ze lossen problemen creatief op en denken goed na. Ze zijn vaak goed voorbereid.
Maar ze kunnen zich snel overrompeld voelen in sommige situaties. Ze houden niet van onderbrekingen. Ze worden vaak afgeleid door geluiden en willen vaker alleen zijn.
Extroverte mensen geven meestal een goede eerste indruk. Ze zijn goed in vriendschap sluiten. Ze zijn geweldig in het verbinden met anderen. Ze werken goed in groepen.
Maar ze kunnen moeite hebben met zelfstandig werken. Ze vervelen zich snel en praten veel en merken niet dat andere mensen behoefte hebben aan ruimte of rust.
Het is soms moeilijk voor introverte en extroverte mensen wanneer hun ouders en andere familieleden anders zijn dan zij. Daarom is communicatie belangrijk. Als je open en respectvol praat over verschillen, zul je een goede balans vinden voor iedereen.

OPDRACHT 3

In de tekst staat een aantal scheidbare samengestelde werkwoorden.
Noem er een en geef de vervoegingen van dit werkwoord.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Sluit het aan bij de lessen spelling die je geleerd hebt?
Snap je dat werkwoorden ook samengestelde woorden kunnen zijn?

Begrijpend lezen

TITEL

Zelfreflectie

JE LEERT:

- zelfreflectie toe te passen door middel van STARR.

INFORMATIE

Wie in thema 3 Les 3 hebben we het al gehad over reflecteren. Weet je nog wat het is? Je mag die les er even bij nemen om terug te lezen wat reflecteren ook al weer is. In die les hebben we vooral gekeken hoe jij zou reageren als je de persoon in het verhaal zou zijn.

Vandaag gaan we een klein stukje verder. We kijken naar het begrip 'zelfreflectie'. Bij zelfreflectie kijk je vooral naar jezelf en wat je zelf gedaan hebt. Het is net als in een spiegel kijken, daar zie je ook jezelf.

Door middel van zelfreflectie, af en toe even stilstaan bij wat je gedaan hebt en waarom je dat gedaan hebt, leer je jezelf misschien beter kennen.

Vragen die je kunnen helpen bij zelfreflectie zijn:

- Ben ik tevreden met het resultaat?
- Wat zou ik een volgende keer hetzelfde doen, wat vind ik dat er goed ging?
- Wat zou ik een volgende keer anders doen, wat vind ik dat er minder goed ging?
- Wat vonden anderen van het resultaat en hoe weet ik dat?

Zelfreflectie doe je altijd achteraf. Er moet eerst iets gebeurd zijn, je moet eerst iets gedaan hebben, voordat je kunt reflecteren op hoe het ging.

Om voor jezelf duidelijk te maken wat en hoe je iets gedaan hebt, kun je de STARR-methode gebruiken. Voor jezelf geef je antwoord op een aantal eenvoudige vragen, voordat je kunt reflecteren op hoe je zelf vond dat het ging.

Wat heb ik gedaan? _____

- **S** = Situatie. In welke situatie heb ik dat gedaan?
- **T** = Taak. Welke taken heb ik in die situatie gedaan?
- **A** = Acties. Welke acties heb ik gedaan om de taken uit te voeren?
- **R** = Resultaat. Wat was het resultaat van mijn acties?
- **R** = Reflecteren. Hoe vond ik dat het ging en waarom?

In het onderstaande voorbeeld staat een schema ingevuld.

	Wat heb ik gedaan? Koekjes bakken met mama
Situatie	Mama en ik hebben thuis in de keuken twintig koekjes gebakken, omdat ik wilde leren hoe dat moet.
Taak	Ik mocht de ingrediënten afwegen en mengen met elkaar. En ik mocht de tijd dat de koekjes in de oven stonden in de gaten houden.
Actie	Ik heb de bloem (blom), de suiker en de boter moeten afwegen op een weeg schaal. Dat stond in het recept dat we hebben gebruikt. Om de ingrediënten te mengen, heb ik mijn handen gebruikt. Die heb ik eerst gewassen natuurlijk. En om de tijd te controleren zei mama dat ik het beste een kookwekker kon zetten.
Resultaat	We hadden twintig koekjes en er was er niet een verbrand! We hebben ook samen afgewassen en de keuken schoongemaakt.
Reflectie	Ik vond het goed dat ik alle ingrediënten heb afgewogen zoals in het recept stond. De koekjes waren erg lekker, dat vond mama ook. We hebben die samen geproefd voordat we ze in de koektrommel gedaan hebben. Ja, ik ben tevreden met hoe we het gedaan hebben en de manier waarop we de koekjes gebakken hebben. De volgende keer wil ik ook de koekjes in de vormpjes doen, voordat we gaan bakken.

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst en beantwoord de vragen onder de tekst.

Introverten en extroverten

Zonder communicatie is het bijna onmogelijk om een dag door te brengen.

Communicatie is het verzenden en ontvangen van informatie tussen twee of meer mensen.

De manier waarop mensen communiceren is afhankelijk van hun temperament. Dat is hoe ze van nature zijn. Je temperament is niet hetzelfde als je persoonlijkheid. Je persoonlijkheid is hoe je bent geworden door je omgeving en opvoeding. Je temperament is hoe je bent geboren.

Mensen kunnen van temperament introvert of extrovert zijn.

Hoe zijn introverten en extroverten?

Introverte mensen zijn meestal onafhankelijk en gemotiveerd. Ze werken goed alleen. Ze lossen problemen creatief op en denken goed na. Ze zijn vaak goed voorbereid. Maar ze kunnen zich snel overrompeld voelen in sommige situaties. Ze houden niet van onderbrekingen. Ze worden vaak afgeleid door geluiden en willen vaker alleen zijn.

Extroverte mensen geven meestal een goede eerste indruk. Ze zijn goed in vriendschap sluiten. Ze zijn geweldig in het verbinden met anderen. Ze werken goed in groepen.

Maar ze kunnen moeite hebben met zelfstandig werken. Ze vervelen zich snel en praten veel en merken niet dat andere mensen behoefte hebben aan ruimte of rust.

Het is soms moeilijk voor introverte en extroverte mensen wanneer hun ouders en andere familieleden anders zijn dan zij. Daarom is communicatie belangrijk. Als je open en respectvol praat over verschillen, zul je een goede balans vinden voor iedereen.

Vragen.

1. Kies zelf een situatie in de klas waarin je moest samenwerken in een groepje. Dat kan van alles zijn: het doen van een teamsport, knutselen in een groepje, een presentatie of spreekbeurt in een groepje en dergelijke.

Vul het schema in volgens de STARR - methode.
Het gaat om jouw mening, niet die van een ander.

Wat heb ik gedaan? Samenwerken bij een opdracht _____	
Situatie	
Taak	
Actie	
Resultaat	
Reflectie	

2. Als je eerlijk naar jezelf bent en je hebt de tekst goed gelezen, ben je dan meer introvert of meer extrovert?

Waarom vind je dat dit zo is?

3. Bespreek je ingevuld schema met een andere leerling die je vertrouwt. Heeft die hetzelfde idee over jou, namelijk dat je introvert of juist extrovert bent? Wat vind jij hoe je vriend of vriendin is, ook introvert of juist meer extrovert?

OPDRACHT 2

Neem de onderstaande woorden over in je schrift en schrijf de betekenis in je eigen woorden.

- Communicatie
- Temperament
- Persoonlijkheid
- Introvert
- Extrovert
- Onafhankelijk
- Gemotiveerd
- Overrompeld
- Zelfstandig

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?
Wat wist je al en kon je nu gebruiken?

4

Taal verkennen - grammatica**TITEL**

Zinsdeel: het meewerkend voorwerp

JE LEERT:

- het meewerkend voorwerp in een zin herkennen en benoemen

INFORMATIE

Om het meewerkend voorwerp te vinden, moet je eerst weten wat het lijdend voorwerp van een zin is.

Hoe vind je het lijdend voorwerp?

Je stelt de vraag: Wie of (wat) + gezegde + onderwerp?

Voorbeeld:

Mama bakt een taart voor ons. Wat bakt mama? een taart

Hoe vind je het meewerkend voorwerp?

Je stelt de vraag: Aan wie.....? Of Voor wie?

Voorbeeld:

Mama bakt een taart voor ons. Voor wie bakt mama een taart? Voor ons

OPDRACHTEN**Opdracht 1**

Om het lijdend voorwerp te vinden, hebben we het onderwerp en het gezegde nodig. Zet een streep onder het onderwerp en een dubbele streep onder het gezegde.

1. Op paasdag zoekt iedereen eieren.
2. Mama heeft een spelletje bedacht voor de hele familie.
3. Ze moeten grote eieren beschilderen.
4. Bij elk ei hoort een cadeau.
5. Mama heeft de eieren onder het gras verstoppt.
6. Katrina heeft twee eieren gevonden.
7. Ze geeft een ei aan Bert.
8. Ze vindt nog een ei voor Margriet.
9. Intussen heeft iedereen een ei.
10. Mama heeft haar familie een fijne paasdag gegeven.

Opdracht 2 a

Kijk naar de zinnen van opdracht 1.
Stel de vraag wie of (wat) + onderwerp + gezegde.

Vraag	Antwoord
1 Wat zoekt iedereen?	eieren
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

2b. In opdracht 2a heb je antwoord gekregen op de vraag: wie of (wat) + onderwerp + gezegde. Dat is het zinsdeel

2c. Zet voor de zinnen in opdracht 1 een rode streep onder het lijdend voorwerp.

Opdracht 3

Kijk naar de zinnen 2-7-8 en 10 in opdracht 1.
Zoek het meewerkend voorwerp. Stel de vraag: Voor wie...? of Aan wie.....?

Vraag	Antwoord
1 Voor wie heeft mama een spelletje bedacht?	voor de hele familie
7	
8	
10	

TERUGKIJKEN

Wat vinden jullie moeilijk aan deze les?
Noem twee dingen op.

Taal verkennen - taalgebruik

TITEL

Communiceren

JE LEERT:

- wat communicatie is.
- hoe communicatie plaatsvindt.

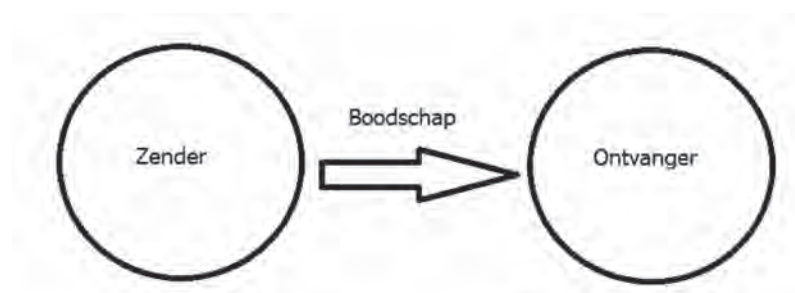
INFORMATIE

Met 'communiceren' wordt bedoeld: de boodschappen die mensen onder elkaar uitwisselen. Om te kunnen communiceren, heb je dus minimaal twee mensen nodig.

De persoon die de boodschap geeft, noem je de *zender*.

De persoon voor wie de boodschap bedoeld is, noem je de *ontvanger*.

In een schema ziet dat er zo uit:

Er zijn veel manieren om te kunnen communiceren. Hieronder staat een aantal voorbeelden, maar waarschijnlijk kun je er zelf ook een aantal bij noemen die hier niet staan.

- gesprek;
- boeken, tijdschriften en kranten;
- symbolen en tekens;
- whatsapp en messenger apps;
- internet en chatten;
- lichaamstaal;
- geuren en kleuren.

In dit schema kan het ook zo zijn dat de ontvanger ook zender is. Op het moment dat twee of meer mensen zender en ontvanger zijn, noemen we dit *interactie*.

Communicatie naar een grote groep mensen tegelijk noemen we *massacommunicatie*. Een radio-uitzending of tv-programma is bedoeld voor grote groepen mensen. Bij massacommunicatie is er bijna geen interactie. De meeste mensen die de boodschap ontvangen, hebben geen mogelijkheid om zelf een boodschap terug te geven.

Als de boodschap niet helemaal duidelijk over kan komen, noemen we dit *ruis*. Bijvoorbeeld, als je met iemand aan het bellen bent en het geluid valt weg. Of als de leerkracht een les geeft waarbij je moet luisteren en er zit iemand er doorheen te kletsen. De boodschap komt dan vaak niet over zoals het door de zender bedoeld is.

Door ruis tussen de zender en ontvanger kan er *miscommunicatie* ontstaan. Als de ontvanger de zender niet begrijpt, kan dat komen door ruis (een verstoring tussen de zender en de ontvanger), maar ook doordat de zender niet duidelijk genoeg de boodschap overbrengt. Er kan heel veel misgaan tijdens het communiceren, zoals bijvoorbeeld:

- De zender gebruikt te moeilijke woorden (je probeert het verschil tussen scheidbare en onscheidbare werkwoorden uit te leggen aan je zusje van 3).
- Het middel om de boodschap over te brengen is niet geschikt (zoals je weet, is het gebruiken van een symbool soms beter dan een hele zin gebruiken).
- Het middel om de boodschap over te brengen, gaat kapot (je telefoon valt tijdens een gesprek).
- De ontvanger denkt iets anders dan wat de zender bedoelt (je maakt een grapje, maar de ander denkt dat het serieus is).

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Noem vijf manieren waarop jij met anderen communiceert. Vertel daarbij kort hoe je dat doet en in welke situaties je die manier gebruikt.

1. _____

Hoe: _____

Wanneer: _____

2. _____

Hoe: _____

Wanneer: _____

3. _____

Hoe: _____

Wanneer: _____

4. _____

Hoe: _____

Wanneer: _____

5. _____

Hoe: _____

Wanneer: _____

Opdracht 2

Noem drie situaties waarin je zelf te maken hebt gehad met miscommunicatie. Dat kan zijn als zender of als ontvanger.

Wat was het probleem in de communicatie? Is het nog goed gekomen? Wat was de oplossing?

1. _____

Probleem: _____

Oplossing: _____

2. _____

Probleem: _____

Oplossing: _____

3. _____

Probleem: _____

Oplossing: _____

TERUGKIJKEN

Wat vind je leuk aan deze les?

Wat heb je geleerd?

6

Meertaligheid

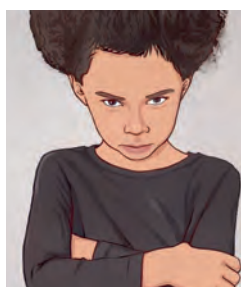
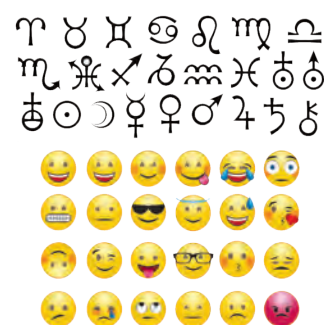
TITEL

Woordenschat Communicatie

JE LEERT:

- woorden die te maken hebben met communiceren in verschillende Surinaamse talen.

INFORMATIE

OPDRACHT 1

Doe mee met de woordenwedstrijd.

TERUGKIJKEN

Welke woorden vond je het moeilijkst?

Welke woorden vond je het makkelijkst?

Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot?

Spreeken en Luisteren

TITEL

Actief luisteren

JE LEERT:

- wat actief luisteren is en hoe je dat doet.

INFORMATIE

Actief luisteren is een vaardigheid die te maken heeft met lichaamstaal. Misschien heb je het wel een keertje meegemaakt, het gevoel dat je tegen iemand praat, maar dat die ander niet echt de indruk gaf dat hij ook naar je luisterde. Dat kwam waarschijnlijk erg ongeïnteresseerd over.

Waarschijnlijk heeft de ander in dit voorbeeld nog niet geleerd wat actief luisteren is. Bij luisteren gebruik je meer dan alleen je oren. Natuurlijk moet je ook de informatie opnemen, maar bij actief luisteren doe je meer dan dat.

Bij actief luisteren gebruik je eigenlijk je hele lichaam om te communiceren: je hoofd, handen, stem, wenkbrauwen en noem maar op.

Je houding is erg belangrijk bij actief luisteren. Hierdoor kun je de interactie verbeteren.

Hou bij actief luisteren rekening met een aantal zaken:

- Kijk de ander aan. Hierdoor laat je de ander merken dat alle aandacht voor hem is. Je zal ook merken dat wanneer je dit niet doet, de ander even wacht met praten tot je hem weer aankijkt.
- Je geeft non verbale feedback. Door je lichaamstaal weet de ander of je het begrijpt. Je hebt geleerd dat je feedback kunt geven door je mening te zeggen, maar je kunt dit ook doen door bijvoorbeeld te knikken of verbaasd te kijken. Hierdoor weet de spreker of hij verder kan, iets moet herhalen of juist iets kan overslaan.
- Hummen en spreken. Hiermee laat je de ander merken dat je zijn gedachte kunt volgen. Door "hm hm" te zeggen, laat je merken dat je het eens bent en dat je het begrijpt. Hetzelfde geldt voor "ja" of "neen" zeggen. Hiermee nodig je ook de ander uit om door te gaan met het verhaal. Stel, iemand zegt dat hij twee weken op Curaçao is geweest voor vakantie, dan kun je zeggen: "oh, Curaçao? Wat leuk". De ander zal dan waarschijnlijk iets vertellen over hoe het op Curaçao was. Als je reageert met "oh, twee weken?" zal de ander waarschijnlijk iets vertellen waarom hij daar twee weken was (en niet maar eentje of drie).
- Reageren met je houding. Als je bijvoorbeeld tijdens het gesprek iets vooroverbuigt, laat je merken dat je het verhaal interessant vindt. Als je bijvoorbeeld achteroverleunt en je doet je armen over elkaar, dan kun je juist sceptisch overkomen. Sceptisch betekent dat je twijfelt aan wat iemand zegt. Veranderingen in houding laten de ander dus heel veel zien wat je mening is. Als je dezelfde houding aanneemt van de spreker laat je merken dat je het met hem eens bent. Dit laatste noem je 'spiegelen'. Dit hoeft je echt niet altijd te doen en soms is het ook helemaal niet de bedoeling dat je dit doet. Als de spreker zijn handen achter zijn hoofd vouwt en achteroverleunt, laat hij zien dat hij superieur is. Superieur betekent dat iemand zich meer voelt dan een ander. Spiegel niet te veel, dat kan vervelend overkomen.
- Gebruik je gezicht. Je gezicht zegt soms meer dan 1000 woorden. Door te fronsen kom je kritisch-verbaasd over, door af en toe te glimlachen moedig je de ander aan door te gaan, door je ogen open te sperren, toon je verwondering.

Met actief luisteren, communiceer je dus wel degelijk, ook al ben je niet aan het woord. Door *non-verbaal* te communiceren (non-verbaal is zonder woorden) ben je zelf ook zender geworden. Vaak is non-verbale communicatie een ongeschreven afspraak tussen mensen en zijn het boodschappen die iedereen in je omgeving kent. In andere landen of culturen kan non-verbale communicatie heel anders zijn dan wat je thuis in Suriname gewend bent.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Er volgt een rollenspel tussen de leerkracht en een leerling. De leerling wordt vooraf duidelijk geïnstrueerd. De leerkracht speelt de rol van leerling, terwijl de leerling de rol van leerkracht speelt.

Het gaat bij deze opdracht niet zozeer wat de inhoud van het verhaal is, maar veel meer om de actieve luisterhouding van de beide gesprekspartners.

Let op en noteer wat je aan non-verbale communicatie ziet gebeuren.

Opdracht 2

Bespreek de opdracht klassikaal na.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Heb je iets herkend bij jezelf?

Denk je dat je non-verbale communicatie ook bij anderen kunt herkennen?

Schrijven

TITEL

Het schrijfplan

JE LEERT:

- je fantasie gebruiken.
- een schrijfplan te maken voor een verhaal.
- een tekst te schrijven die leuk is om te lezen voor de lezer.

INFORMATIE

Vind je het leuk om af en toe een leuk verhaal te lezen dat niet in de werkelijkheid kan gebeuren? Sommige mensen vinden het leuk om in hun vrije tijd iets te lezen wat niet in het echt kan gebeuren. Dat noem je een fantasieverhaal. Ze lezen dit omdat ze even willen ontspannen en geamuseerd willen worden.

Het lezen en schrijven van fantasieverhalen zijn twee verschillende dingen. Wanneer je schrijft, moet je goed nadenken over hoe jij je verhaal wilt vertellen. Een goede voorbereiding is dus nodig. Ook is het voor de lezer makkelijker te begrijpen als je het verhaal in een goede volgorde opschrijft.

Vorbereiding fantasieverhaal:

- Maak een woordweb: zet het onderwerp in het midden en omcirkel het.
- Schrijf om de cirkel alle woorden op waar je aan denkt bij dit onderwerp.
- Bedenk een persoon die de hoofdrol speelt in het verhaal (hoofdpersoon).
- Bedenk een begin: Op een dag...
- Bedenk een slot:

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In les 24 ga je een fantasieverhaal schrijven. Voordat je dat verhaal gaat schrijven, bereid je je goed voor. Zo voorkom je dat je heel lang moet nadenken tijdens het schrijven zelf of niet weet wat je op moet schrijven.

Stap 1: Maak een keuze uit een van de drie onderwerpen:

- Je wordt op een mooie, frisse ochtend wakker en je kunt ineens alle dieren verstaan.
- Je bent onderweg naar school en er valt plotseling een kauwgombal op je hoofd. Op dat moment begint het kauwgomballen te regenen.
- Je loopt naar het erf en het valt je op dat er een hele grote boom staat met een grote gouden deur. De boom staat midden op het erf. Je roept je moeder om te komen kijken, maar zij ziet de boom niet.

Stap 2: Schrijf het onderwerp dat je hebt gekozen op en omcirkel het.

Stap 3: Waar denk je aan bij dit onderwerp? Schrijf minimaal vijf gedachten op rondom de cirkel. Schrijf je gedachten op in één woord.

Opdracht 2

Neem de zinnen over en vul het antwoord in op de puntjes:

1. De hoofdpersoon in dit verhaal heet...
2. Zijn/haar naam is... en is ... jaar oud
3. Mijn eerste zin is: Op een dag...
4. Ik wil dat het verhaal zo eindigt:
5. De titel van mijn verhaal is

Opdracht 3

Noteer twee gedachten uit je woordweb die niet in het echt kunnen gebeuren.

1. ...
2. ...

Noteer twee gedachten uit je woordweb die wel in het echt kunnen gebeuren.

1. ...
2. ...

TERUGKIJKEN

- Ik weet wat het woord werkelijkheid betekent.
- Ik kan een woordweb maken ter voorbereiding op het schrijven van een verhaal.
- Ik kan mijn gedachten in één woord opschrijven.
- Ik kan een schrijfplan maken voor het schrijven van een verhaal.

Spellen

TITEL

Medeklinkers die anders klinken 1

JE LEERT:

- in deze les wanneer de letter 'c' als een 'k' en als een 's' klinkt,
- in deze les dat het medeklinkerpaar 'ch' drie klanken kan hebben.

INFORMATIE

Dit is een vervolg van de les waarin je hebt geleerd dat de medeklinkertweeling 'll' anders klinkt in 'brillen' dan in 'medaille'.

OPWARMER

Spelkring

Ga in de kring staan. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht wijst een leerling aan die in het midden van de kring gaat staan en ook wie van de kringkinderen er begint. Dit kringkind zegt zijn of haar eigen voornaam.

Het kind in het midden herhaalt die naam en zegt: 1) uit hoeveel letters die voornaam bestaat 2) welke klinkers er in die naam staan - en hoeveel letters dat zijn - 3) en welke medeklinkers er in die naam staan - en hoeveel letters dat zijn. Tenslotte herhaalt de leerling de naam nogmaals. De leerling die in het midden staat, gaat nu in de kring staan. De leerling die als eerste de voornaam had gezegd, gaat nu midden in de kring staan.

De leerkracht wijst een volgende leerling aan. Die zegt zijn of haar naam. De leerling in het midden herhaalt die naam en zegt 1) uit hoeveel letters die voornaam bestaat 2) welke klinkers er in die naam staan - enzovoort.

Alle leerlingen komen aan de beurt om een keer in de kring te staan en een keer om als kringkind haar of zijn naam te zeggen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Werk in een groep van vier leerlingen.

Achternaam	hoeveel letters	welke klinkers	hoeveel	welke medeklinkers	hoeveel

Maak een tabel van zes kolommen en vijf rijen. Neem het voorbeeld over in je schrift.

- 1) Schrijf de achternaam van alle vier de leerlingen op.
- 2) Noteer in het volgende vakje uit hoeveel letters (twee keer een 'f' telt als twee letters) de achternaam bestaat.
- 3) Schrijf op welke klinkers in de achternaam zitten.
- 4) Noteer hoeveel klinkers dat zijn (twee keer een 'a' telt als twee).
- 5) Schrijf op welke medeklinkers in de achternaam zitten.
- 6) Noteer hoeveel medeklinkers dat zijn.

Opdracht 2

Hoe vaak komt de medeklinker 'c' voor in jullie tabel? Klinkt die letter steeds hetzelfde?

Spreek het woord 'circusclown' uit en schrijf op hoe het woord klinkt.

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'i' staat?

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'u' staat?

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'l' staat?

Schrijf op hoe je 'concert' uitspreekt.

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'o' staat?

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'e' staat?

Hoe spreek je 'cadeau' uit?

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'a' staat?

Er zijn vier uitspraken mogelijk van het medeklinkerpaar 'ch'.

Schrijf op hoe je 'lachen' uitspreekt.

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'h' staat?

Schrijf op hoe je 'chocolade' uitspreekt. En hoe klinkt dat in 'chips' en 'chief'?

Hoe spreek je de 'c' uit als die voor de 'h' staat?

Schrijf op hoe je 'christendom' uitspreekt.

Dezelfde klank die de 'c' heeft in 'clown', heeft hij ook in 'crossen'

Vul de letter 'c' in en schrijf achter het woord hoe je het woord uitspreekt.

- a) _uba
- b) _a_ao
- c) _itroen
- d) feli_itatie
- e) _onta_t_ommissie
- f) _ontra_tspeler
- g) _reooltaal
- h) _ream_ra_ker
- i) _res_endo
- j) _ruzeiro
- k) _upduel
- l) _y_loon

Opdracht 3

Als er er een tweeling 'c' staat, klinkt het soms als 'k'. Bijvoorbeeld in 'accu'. Soms klinkt het als 'ks' zoals in 'accident'. Soms als 's' in 'accessoir'.

Als de letter 'c' bijvoorbeeld vóór de 'a' of voor de 'u' staat geschreven, maar toch als een 's' moet klinken, dan verander je de 'c' door er een slangetje onder te schrijven. Bijvoorbeeld in 'Curaçao' en 'reçu'.

Dictee.

De leerkracht dicteert twaalf woorden met de letter 'c' erin. Schrijf die correct gespeld op.

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het (Digi)bord de juiste spelling zien.

Opdracht 4

Spelpuzzel

Vul op de plaats van de streepjes geen, een of twee letters in. Schrijf de correct ingevulde letters achter elkaar. Welk woord lees je dan?

- a) fietswed_trijd
- b) de_aillering
- c) pat_ouilleboot
- d) fr_t
- e) fab_ricage
- f) acces_oir
- g) _ile
- h) haar_l
- i) ratels_lang
- j) hu_post
- k) urin_ir
- l) geo_ed
- m) exqui_siet
- n) recalci_rant
- o) Justitia P_tas Fides
- p) mar_usa

Opdracht 5

Verder oefenen. Kijk goed welke letter of letters je moet invullen om correct gespelde woorden te krijgen.

- a) finan_l
- b) kruiden_ee
- c) dou_egord_n
- d) papri_a_ips
- e) m_zenak_kje
- f) brilk_man
- g) p_lg_fk_kker
- h) b_delr_t
- i) f_llering
- j) leiders_p
- k) circuscl_n
- l) schad_r_k
- m) interv_w
- n) _trusvru_t
- o) _o_oladep_ddi_

Help je duopartner als die niet alle woorden heeft gevonden.

Na het maken van de opdracht controleren jullie die met de woordenlijst.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Woorden en plaatjes

JE LEERT:

- woorden en plaatjes met elkaar in verband brengen..

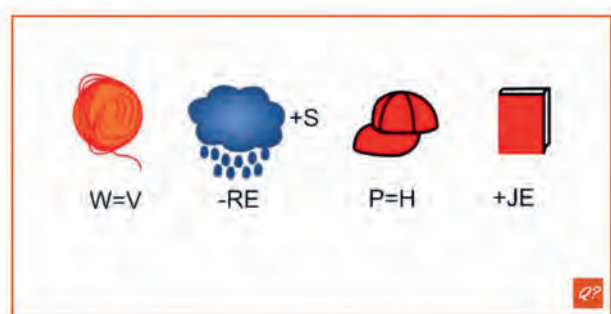
INFORMATIE

Je ervaart het waarschijnlijk zelf ook vaak, als je een woord hoort of leest zie je in gedachten het voorwerp dat er bedoeld wordt. Veel mensen hebben dat. Als je dat niet hebt, is het natuurlijk niet erg, maar veel mensen hebben het wel.

Je kunt in een zin woorden vervangen door plaatjes. Vaak zie je bij het chatten (les 13 van dit thema) dat veel mensen woorden vervangen door plaatjes of icoontjes. Vaak zegt een afbeelding meer dan het woord. Gebruik dan wel afbeeldingen of icoontjes die iedereen begrijpt. Anders krijg je een geheimtaal die je alleen zelf begrijpt.

Op het moment dat je woorden vervangt door plaatjes krijg je een 'rebus'. Dit is een zin die alleen in plaatjes en afbeeldingen geschreven staat. Je kunt daar leuke spelletjes mee doen! Een rebus is een soort puzzel, waarbij in plaats van woorden afbeeldingen gebruikt worden en een aantal aanwijzingen welke letters je moet vervangen.

Bijvoorbeeld:

In deze rebus zie je:

Wol, maar er staat dat de W een V is. Er staat dus **VOL**

Regen, maar zonder RE staat er GEN, en GEN met een S is **GENS**

Pet, maar de P is een H, dus staat het **HET**

Boek, plus JE is **BOEKJE**

De oplossing van deze rebus is dan: **Volgens het boekje**

Op internet, maar ook in puzzelboekjes voor kinderen kom je vaak rebussen tegen. Maar je kunt ze natuurlijk ook zelf maken. Je kunt plaatjes gebruiken die je op internet ziet of zelf tekenen of misschien wel knutselen.

mobiele telefoon	Mobieltje, een draadloze telefoon die je bijna overal kunt gebruiken.	Mijn moeder vindt dat ik een <i>mobiele telefoon</i> moet hebben om haar te kunnen bellen als ik een probleem heb.
huistelefoon	Vaste telefoon, een telefoon in huis.	Bellen met een <i>huistelefoon</i> is meestal goedkoper dan bellen met een mobieltje.
brief	Een schriftelijke mededeling.	Mijn vader kreeg een aangetekende <i>brief</i> met de mededeling dat hij een nieuwe functie in het
bellen (gebeld)	Telefoneren.	Ik heb aan de juf gevraagd of ik even mijn moeder mag <i>bellen</i> .
(tekst) berichten	Een mededeling die je stuurt via een SMS of app (whatsapp, IMO, Facebook messenger o.i.d.).	Als ik huiswerk aan het maken ben, stuur ik altijd <i>tekstberichten</i> via whatsapp naar mijn schoolvriend.
interpunctie	De leestekens en het plaatsen van leestekens in een zin.	Zonder <i>interpunctie</i> is een tekst onleesbaar.
praten	Mondeling communiceren.	In de pause <i>praten</i> we altijd met elkaar over wat we willen doen.
antwoordapparaat	Voicemail, een auto-automatische telefoonbeantwoorder.	Als ik niet op tijd mijn telefoon opneem, schakelt hij door naar het <i>antwoordapparaat</i> .
gewoon	Normaal.	Tegenwoordig is het heel gewoon om een mobieltje te hebben.
contact	Verbinding, in aanraking komen met iemand.	Via internet kom ik in <i>contact</i> met mensen over de hele wereld.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Probeer de onderstaande drie rebussen op te lossen. Je mag de woordenlijst gebruiken, daar staan enkele woorden in die voorkomen in de rebussen.

Opdracht 2

Als je nog tijd over hebt, maak je zelf een rebus. Bedenk een zin die over het thema gaat en maak een rebus. Je mag zelf tekenen of knutselen, maar misschien kun je online ook iets vinden die de rebus voor je maakt.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Vond je het moeilijk? Waarom wel of waarom niet?

Begrijpend lezen

TITEL

Globaal lezen

JE LEERT:

- wat globaal lezen is en wanneer je deze strategie toepast.

INFORMATIE

In thema 2, les 3 hebben we een aantal leesstrategieën gezien. Een van die strategieën was globaal lezen.

Bij globaal lezen probeer je te voorspellen waar de tekst over gaat. Dit doe je door te kijken naar de titel, de tussentitels, de afbeeldingen, vetgedrukte woorden en zinnen in een kadertje (een kader is een dikke rand).

Je leest de eerste en laatste zijn. Door globaal te lezen, herken je de hoofdzaken en bijzaken. Je kunt ook herkennen welk deel van de tekst je intensief wilt lezen, omdat je over dat ene onderwerp iets meer te weten wilt komen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst globaal en beantwoord de vragen onder de tekst (zonder dat je de tekst inhoudelijk helemaal gelezen hebt).

De mobiele telefoon

Vroeger

Het lijkt erop dat overal waar je gaat, mensen hun mobiele telefoons gebruiken. Twintig jaar geleden waren mobiele telefoons niet zo gewoon zoals nu.

Eerste mobiele telefoons

Als mensen vroeger met iemand die ver weg was, wilden communiceren, konden ze hun huistelefoon gebruiken of een brief schrijven. Het duurde dagen voordat brieven de ontvanger bereikten. Dan duurde het langer om een reactie te ontvangen. Voor de eerste telefoons was er eerst niet een manier om een bericht achter te laten. Men kon niet weten of iemand gebeld had. Later werd het antwoordapparaat uitgevonden.

Oude huistelefoonOud antwoordapparaat**Tegenwoordig**

Mobiele telefoons hebben de manier waarop we communiceren volledig veranderd. Ze bieden ons een manier om snel contact te leggen met mensen over de hele wereld. We kunnen berichten verzenden en binnen enkele minuten antwoord krijgen. Met mobiele telefoons kunnen we vanaf bijna elke plek bellen.

I-phone 11 (2020)Samsung Galaxy S-20 note

Met mobiele telefoons kunnen we meer doen dan bellen of berichten verzenden. Ze kunnen aanwijzingen ontvangen om op internet te gaan. We kunnen informatie krijgen over winkels, restaurants en andere bedrijven.

Verskillende chat-apps

Sommige mensen denken echter dat mobiele telefoons ook negatieve effecten hebben. De oudere generatie denkt dat de jongere mensen door deze telefoons zijn vergeten hoe ze volledige zinnen moeten spellen en schrijven. Berichten moeten kort zijn. Dit betekent dat mensen korte zinnen typen met weinig of geen interpunctie. Ze typen vaak woorden zoals ze klinken en niet zoals ze zijn gespeld. Wanneer mensen communiceren via berichten, kunnen daarom hun woorden soms verkeerd worden geïnterpreteerd.

Chattaal

[Afbeeldingen niet definitief]

Chattaal	Betekenis	Engels
LKKR	lekker	yummy/tasty
MSS	misschien	maybe/perhaps
NX	niks	nothing
NWTV	nog wat te vertellen?	anything else you wanna tell me?
OMG	o mijn god	Oh my God
OVJ	(hou) ook van jou	(love) you too
SUC6	succes	good luck
SRY	sorry	sorry
TDVK	tot de volgende keer	till next time
TRW	trouwens	by the way
VLEKJES	veel liefs en kusjes	lots of love and kisses
W8	wacht	wait
W8FF	wacht even	wait a second
WDJ	wat doe je?	what are you doing?
W817	wacht eens even	wait a minute
WRM	waarom	why
WSS	waarschijnlijk	maybe/possibly
WNR	wanneer	when
XCS	excuses	apologies
ZKR	zeker	definitely
ZSM	zo snel mogelijk	as soon as possible
ZJM	zal je missen	I'll miss you

Mobiele telefoons hebben onze manier van communiceren veranderd. Nu kunnen we bellen, waar we ook zijn. Ze maken het gemakkelijker om contact te maken met anderen. Mobiele telefoons zullen echter niet in de plaats komen van samen zitten en praten met iemand.

Vragen bij de tekst.

1. Wat is de titel van het verhaal?
2. Welke tussentitels zijn er?
3. Als je de afbeeldingen ziet, waar denk je dat de tekst over zal gaan?
4. Wat zijn, denk je, de hoofd- en bijzaken?

Opdracht 2

Lees nu de tekst helemaal en beantwoord de volgende vragen.

1. Wat is het onderwerp van de tekst?
2. Sluit de tekst aan bij waar je dacht dat die over zou gaan?
3. Zijn de hoofdzaken en bijzaken dezelfde als wat je vooraf dacht dat ze zouden zijn?

Opdracht 3

Neem de onderstaande woorden over in je schrift.

Zoek de betekenis en schrijf die in je eigen woorden achter.

- Mobiel
- Antwoordapparaat
- Internet
- Interpunctie

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al?

Wanneer ga je de strategie globaal lezen toepassen?

Taal verkennen - Grammatica

TITEL

Zinsdeel: het persoonlijk voornaamwoord

JE LEERT:

- oefenen met het persoonlijk voornaamwoord (regel: verwijst naar mensen, dingen en dieren).

INFORMATIE

Je Persoonlijke voornaamwoorden zijn: Persoonlijke voornaamwoorden in een zin:

ik, me, mij	Ik ga naar de stad. Kom je bij mij ?
jij, je, jou	Ga je met me mee? Ik ga naar je/jou toe.
hij, hem	Hij gaat met hem mee.
zij, ze, haar	Zij/ze gaat ook met haar mee.
het	Het begint te regenen.
wij, we, ons	Wij/we gaan mee. Hij vraagt dat aan ons .
jullie, u	U gaat ook bij hen logeren?
zij, hun, hen	Ik geef hun het boek.

Het persoonlijk voornaamwoord verwijst meestal naar een persoon of een groep personen. Maar het kan ook naar een ding of een dier verwijzen.

Als je in een tekst steeds hetzelfde zelfstandige naamwoord gebruikt, leest dat niet prettig. Je kunt beter een kort woordje gebruiken. Zo een woord noem je het persoonlijk voornaamwoord.

Ben je niet zeker of het een persoonlijk naamwoord is? Vervang het door een naam.

Voorbeeld:

Ga je met mij mee naar school?	-	Gaat Prem met Ramon mee naar school?
Ga je mee met ons?	-	Gaat Rita mee met Joni en Saskia?

OPDRACHTEN

Opdracht 1a

Vervang de persoonlijke voornaamwoorden door een naam.

1. Vandaag heb *ik* zin om te sporten.
2. Reis *jij* graag met de bus?
3. Neem *jij haar* ook mee naar het zwembad?
4. Vraag *je* dat aan *ons*?
5. *Je* moet *hun* vragen of ze komen.
6. Ga *je* met *mij* naar oma?
7. *Jullie* gaan naar de show van Jurgen Raymann.
8. *U* gaat naar het werk.

Opdracht 2

Vul de persoonlijke voornaamwoorden in.

1. Ken jij Amira Tahri, de wereldkampioene in kickboksen? Amira woont in Nederland. _____ is een meisje van 9 jaar oud.
2. Amira verslaat met gemak de Franse kampioene Eline Iherbier. _____ heeft haar in twee ronden verslagen.
3. "Het was spannend. Gelukkig koos de jury voor _____", zei de kleine Amira na haar overwinning.
4. Amira's vader is heel erg trots op _____
5. Hij is ook een kickbokser. _____ heeft dus haar talenten van haar vader.
6. Amira's moeder was in het begin heel erg bezorgd over _____.
7. _____ vond dat ze liever ballet moest dansen.
8. _____ is de derde keer dat Amira de wereldtitel wint.
9. _____ wordt 'The wondergirl' genoemd.
10. De mensen in Marokko zijn heel trots op _____, want haar vader is een Marokkaan.

Opdracht 3

Wie worden er met de persoonlijke voornaamwoorden in opdracht 2 bedoeld?

Doe het zo:

1	Ze - Amira Tahri	6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

TERUGKIJKEN

Noem twee dingen die je nog moeilijk vindt.

Taal verkennen - Taalgebruik

TITEL

Korte berichten versturen

JE LEERT:

- iemand kort en duidelijk een bericht sturen via een app.

INFORMATIE

Veel mensen hebben tegenwoordig een mobiele telefoon. Vroeger, nog niet eens zo heel lang geleden, waren mobiele telefoons niet zo heel gewoon.

In 1973 is de eerste mobiele telefoon uitgevonden. Pas rond 1995 werden mobiele telefoons kleiner en populair bij mensen. Met de eerste mobiele telefoons voor het grote publiek kon je alleen bellen, sms'en en een simpel spelletje spelen. Je kunt je nu bijna geen telefoon zonder internet, camera en touchscreen voorstellen, toch was het vroeger zo.

Sms (short message service) is een mogelijkheid op een mobiele telefoon. Je schrijft een kort bericht en verstuurt dat via het telefoonnetwerk naar de ontvanger. Als de ontvanger wil reageren, doet hij hetzelfde. Tegenwoordig wordt SMS ook niet veel meer gebruikt. Omdat een mobiele telefoon is aangesloten op het internet kun je zonder extra kosten berichten versturen met een app (applicatie). Voorbeelden zijn: Whatsapp, discord, facebook messenger en IMO.

Let wel op met wíe je chat. Niet iedereen op internet is je vriend of heeft dezelfde bedoeling als jij. Bij chatten ontstaat er vaak miscommunicatie. Omdat jij mensen niet kunt zien en mensen jou ook niet kunnen zien, gebeurt het vaak dat je iets bedoelt wat de ander niet zo begrijpt.

Door het chatten (kort, snel berichtjes uitwisselen per telefoon via internet) is er een eigen 'taal' ontstaan. Tijdens het chatten gebruik je vaak afkortingen. Dat kan een afkorting zijn van een Nederlands woord, maar er worden ook vele afkortingen uit het Engels en andere talen gebruikt.

Hieronder staan enkele voorbeelden genoemd:

- 2nite – tonight, vanavond
- Bff – best friend forever, beste vrienden voor altijd
- Brb – be right back, ik ben zo terug
- Hgh – hoe gaat het?
- ldk – I don't know, ik weet het niet
- lnd – inderdaad
- Lol – laughing out loud, hardop lachen
- Sgt – schat
- Ttyl – talk to you later, ik spreek je later
- W8 – wacht
- Ff – even
- Wrm – waarom

Zo zijn er nog veel meer en waarschijnlijk zijn er ook andere afkortingen die je gebruikt bij chatten en messaging.

Door het gebruik van afkortingen kun je veel sneller typen en berichten versturen. Als je in plaats daarvan alle woorden helemaal uitschrijft, ben je erg lang bezig. Je kunt dus in dezelfde tijd meer berichten versturen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Schrijf in een app-taal de volgende zinnen. Je mag ook je eigen afkortingen gebruiken natuurlijk of als je 'smileys' gebruikt, mag je die erin tekenen.

1. Hoi mama, ik kom eraan hoor. Ik maak even mijn spelletje af met Henry en dan kom ik naar huis.
2. Angelique, sorry, ik ben wat later want het verkeer staat helemaal vast.
3. Waarom zeg je steeds dat het je spijt? Ik heb het de eerste keer al begrepen hoor, en het is goed.
4. Weet jij misschien wat het huiswerk voor morgen van Taal is?
5. Hoe laat zal ik bij je zijn, is 16 uur goed?

Opdracht 2

Welke apps of pagina's gebruik jij allemaal om berichten mee te versturen naar je vrienden, familie en andere mensen?

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en wat is nieuw?

Meertaligheid

TITEL

Spreken in verschillende talen

JE LEERT:

- in verschillende talen een kort gesprek voeren en volgen over communiceren.

INFORMATIE

Rollenspel telefoongesprek

Leerling A : Hallo, met (naam). Met wie spreek ik?
Leerling B : Met (naam). Ik heb een boodschap voor je zus.
Leerling A : Mijn zus is doof.
Leerling B : Doe de video van je telefoon aan. Ik ga met gebaren praten.
Leerling A : Dat gaat ze begrijpen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Welke andere talen dan Nederlands kennen jullie in je groep? Probeer het rollenspel naar minstens twee andere talen te vertalen. Werk hierbij samen met je groepsleden. Schrijf de vertalingen op in je schrift.

Opdracht 2

Speel het rollenspel in de verschillende talen die jullie kennen. Twee leerlingen hebben de rol van A en B. De derde leerling moet observeren. Na de observatie mag hij feedback geven. De observator let op het volgende:

- Kon hij alles goed horen?
- Waren er woorden die hij niet begreep?
- Klopte de vertaling?

Jullie wisselen na elke taal van rol.

TERUGKIJKEN

Welke zin vond je het moeilijkste om uit te spreken? Welke zin ga je zeker onthouden?

Spreeken en luisteren

TITEL

Spreekdoelen en strategieën

JE LEERT:

- wat spreekdoelen en strategieën zijn en hoe je deze herkent;
- in welke situaties je welke spreekstrategie gebruikt

INFORMATIE

Net als met lezen en luisteren heb je met spreken ook te maken met doelen en strategieën.

De belangrijkste doelen voor wat betreft spreken zijn:

- informeren, je wilt iemand informatie geven over een onderwerp;
- overtuigen, je wilt iemand overhalen om jouw mening te delen;
- amuseren, je wilt een bepaalde emotie laten beleven;
- instrueren, je geeft een mondelinge instructie.

Ook hier leiden de doelen tot een strategie. Pas op het moment dat je weet welk doel je hebt en voor of met wie je praat, kun je verschillende spreekstrategieën toepassen. Dit zijn niet een aantal omliggende strategieën, maar meer een aantal manieren die je kunt gebruiken bij het spreken.

Je kunt ervoor kiezen om een keer een grapje te maken, om juist heel veel feiten te geven of misschien wel veel vragen te stellen of anders wel simpele woorden te gebruiken.

Een aantal voorbeelden.

Je wilt met een vriendje op zaterdag naar het zwembad in de buurt. Je doel is overtuigen. Om je vriendje te kunnen overtuigen, gebruik je een aantal *argumenten*: ze hebben lekkere patat daar, we hebben toch geen huiswerk morgen.

Je moet een spreekbeurt houden over een beroep. Het beroep dat je gekozen hebt is 'kok'. Met de spreekbeurt wil je de andere kinderen *informeren*. Je weet dat de klas niet altijd even goed oplet bij spreekbeurten, dus je moet iets verzinnen waardoor je wel de aandacht houdt. Je besluit om een aantal grapjes te maken tussendoor, je neemt een koks-pak mee en je geeft veel voorbeelden van het eten dat een kok maakt. Door de kinderen te *vermaken*, bereik jij je doel, namelijk informeren over het beroep.

OPDRACHTEN**Opdracht 1**

In les 7 van thema 4 heb je zonder voor te bereiden een 1-minuutpresentatie gehouden. Je gaat nu voor de volgende les een 1-minuutpresentatie voorbereiden.

Vandaag bepaal je

- wat het onderwerp is: je mag alles kiezen wat met 'communicatie' te maken heeft.
- wat je spreekdoel is.
- welke spreekstrategie je gaat gebruiken bij je korte presentatie.
- welke hulpmiddelen (plaatjes, PowerPoint, muziek) je wilt gebruiken.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van de les? Denk je dat je korte presentatie beter of minder goed zal verlopen dan de eerste keer? Waarom denk je dat?

Schrijven

TITEL

Een fantasieverhaal

JE LEERT:

- een verhaal te schrijven met een zelfgeschreven schrijfplan;
- een verhaal beeldend te schrijven door voorwerpen te beschrijven;
- een verhaal te schrijven met andere woorden dan 'toen.'

INFORMATIE

Een verhaal schrijven gebeurt niet zomaar uit het niets. Je hebt eerst een voorbereiding nodig. Deze voorbereiding noem je een schrijfplan. Hieronder vind je de stappen om een amuserend verhaal te schrijven:

1. Wat gebeurt er aan het begin van het verhaal? Dit noem je de inleiding.
2. Wat gebeurt er in het midden van het verhaal? Dit noem je de kern. Hierin gebeurt iets spannends/raars/belangrijks.
3. Wat gebeurt er aan het eind van het verhaal? Dit noem je het slot. Aan het eind van het verhaal vertel je hoe het afloopt.

Met deze stappen kun je de volgorde bepalen in een verhaal. Zorg ervoor dat de lezer jouw verhaal begrijpt. Ook is het leuker voor de lezer als je je verhaal beeldend maakt. Wanneer je dus schrijft dat er een grote boom staat, schrijf dan op hoe die boom eruitziet en wat voor kleur hij heeft. Zo kan de lezer het voor zich zien.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Toen kwam de vogel aanvliegen. Toen zei de vogel tegen de giraf: Wil je alsjeblieft bukken, want ik kan niet verder vliegen. Toen zei de giraf: Sorry meneer, ik zal bukken voor u. Toen bukte de giraf. (4x toen)

Toen kwam de vogel aanvliegen. Hij vroeg aan de giraf: Wil je alsjeblieft bukken, want ik kan niet verder vliegen. De giraf zei: Sorry meneer, ik zal bukken voor u. Daarna bukte de giraf. (1x toen)

Herschrijf de vier zinnen die hieronder staan. De zinnen moeten met een ander woord beginnen dan 'toen.' Maximaal één zin mag beginnen met 'toen.'

1. Toen riep Kail zijn hond.
2. Toen kwam zijn grote, bruine hond blaffend op hem af.
3. Toen gaf Kail zijn hond een botje.
4. Toen was de hond blij.

TIP

Gebruik het woordje 'toen' niet te vaak. Woordjes die je kunt gebruiken zijn: eerst, daarna, als laatste.

Opdracht 2

Schrijf een fantasieverhaal over het onderwerp dat je hebt gekozen in les 8. Maak gebruik van je schrijfplan. Je verhaal bestaat uit minimaal tien zinnen. Je mag zelf weten hoe lang je verhaal is.

Je vertelt het verhaal vanuit het hij-perspectief.

Opdracht 3

Controleer je regels door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begint mijn verhaal met: Op een dag ...
- Beginnen mijn zinnen met een hoofdletter?
- Eindigen mijn zinnen met een punt?
- Gebeurt er iets spannends in mijn verhaal?
- Gebeuren er dingen die in de werkelijkheid niet kunnen gebeuren?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee'?

Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

Opdracht 4

Lees je verhaal voor.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een verhaal schrijven dat in de werkelijkheid niet kan gebeuren.
- Ik kan een verhaal schrijven waarbij ik gebruik heb gemaakt van een schrijfplan.
- Ik kan een verhaal schrijven dat bedoeld is om de lezer te amuseren.
- Ik kan ervoor zorgen dat de lezer zich kan voorstellen hoe iets eruitziet.
- Ik kan een verhaal schrijven met verschillende volgorde woorden: eerst, toen, daarna, als laatste.

TITEL

Medeklinkers die anders klinken 2

JE LEERT:

- een verhaal te schrijven met een zelfgeschreven schrijfplan;
- een verhaal beeldend te schrijven door voorwerpen te beschrijven;
- een verhaal te schrijven met andere woorden dan 'toen.'

INFORMATIE

OPWARMER

Lettergrepen klappen of stappen

De leerkracht kiest de duo's uit. Als er één leerling overblijft, is zij of hij de spreker. Bij een even aantal is de leerkracht de spreker.

Ga in duo's tegenover elkaar staan. De afstand is dat je je handpalmen tegen die van je partner kan houden.

De spreker spreekt een woord uit van opdracht 3, 4 of 5 van les 9 (belachelijk t/m chocolade-pudding). Als het woord uit drie lettergrepen bestaat, dan klap je drie keer met je handpalm tegen die van je partner. De eerste lettergreep is voor jullie rechterhandpalm (dus gekruist voor je borst), de tweede voor jullie linkerhandpalm. De laatste lettergreep van ieder woord klappen jullie een dubbele high five, dus beide handpalmen tegelijk, niet gekruist: jouw rechterhandpalm tegen de linkerhandpalm van je duo. Dan volgt het tweede woord. Als alle twaalf woorden zijn uitgesproken en correct geklapt, is dit spel afgelopen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Dictee.

De leerkracht dicteert twaalf woorden waarin de letter 'g' voorkomt. Schrijf die op.

Schrijf achter ieder woord hoe de letter 'g' klinkt. Je mag zelf bepalen hoe je de klank schrijft.

Opdracht 2

Vul in wat het laatste woord van het dictee van opdracht 1 was ____.

De laatste klank van dat woord is 'ee'. Vul de juiste letter in op het streepje in de volgende woorden.

- a) caf_
- b) coup_
- c) canap_
- d) clich_
- e) attach_
- f) pat_
- g) fianc_

Opdracht 3

De meeste woorden die eindigen met de klank 'ee', schrijf je gewoon met die klinkertweeling. Vul in.

- a) z_
- b) r_
- c) f_
- d) bobsl_
- e) domin_
- f) orchid_
- g) abonn_

Opdracht 4

Een ander medeklinkerpaar is 'th'. Soms klinkt het als twee klanken 't' en 'h', soms als een klank 't'. Vul in, kies uit 'th' of 't'.

- a) _eatergebouw
- b) apar_eid
- c) e_iek
- d) Golia_
- e) es_e_isch
- f) aankoms_al
- g) _amarinde_ee
- h) E_iopische
- i) ach_onderd
- j) me_ode
- k) ac_ie_riller
- l) or_odox

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Tegenovergestelden, synoniemen en homoniemen door elkaar

JE LEERT:

- het verschil tussen een synoniem, homoniem en tegenstelling.

INFORMATIE

Je hebt vast al eens gehoord van het begrip *tegenstellingen*. Een tegenstelling is het tegenovergestelde van wat het woord betekent. Bijvoorbeeld zwart en wit, maar ook mooi en lelijk, snel en langzaam, groot en klein en dergelijke. Je kunt er zelf vast nog wel een paar bedenken die je dagelijks tegenkomt.

Als je de betekenis van een woord niet weet of niet helemaal weet, kun je proberen een tegenstelling te gebruiken. Als je het tegenovergestelde van het woord begrijpt, is de kans ook groot dat je het woord zelf begrijpt.

Een *synoniem* is een ander woord dat hetzelfde betekent. Bijvoorbeeld een broek en een pantalon betekenen hetzelfde, maar ook horloge en uurwerk hebben dezelfde betekenis. Net als bij tegenstellingen zou je kunnen proberen om een synoniem te gebruiken om de betekenis te achterhalen.

Een *homoniem* is een woord met meerdere betekenissen. Bank en bank bijvoorbeeld. Je kunt je geld op een bank zetten om te sparen, maar er is ook een bank om op te zitten. Je kunt iemand op zijn of haar wang kussen, maar je hebt ook een kussen om op te slapen. De context (weet je nog thema 5, les 2) bepaalt welke betekenis het woord heeft. Bijvoorbeeld: mijn vader ging naar de bank om geld te halen. Iedereen snapt wel dat vader geen geld onder de kussens van de bank verstopt heeft, maar dat hij naar een gebouw gaat waar zijn geld is.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
apenstaartje (@)	Het at-symbool dat gebruikt wordt in e-mailadressen.	In een e-mailadres staat altijd een <i>apenstaartje</i> .
computer	Een apparaat voor het verwerken en opslaan van data.	Behalve werken kun je met een <i>computer</i> ook spelletjes doen.
domein	Gebied, in internettaal een eigen deel van het internet.	Op internet hoort een <i>domein</i> bij een website.
e-mail	Een bericht dat van computer naar computer verstuurd wordt.	Een <i>e-mail</i> sturen gaat veel sneller dan een brief posten.

futuristisch	Heel erg modern.	Dat gebouw heeft een heel <i>futuristisch</i> uiterlijk.
gedocumenteerd (documenteren)	Vastgelegd.	Alle dingen die je op internet doet worden <i>gedocumenteerd</i> door je internetprovider.
historici	Mensen die de geschiedenis bestuderen.	Lang niet alle <i>historici</i> zijn het eens over waar het kasteel stond.
Latijn	De taal van de oude Romeinen.	In de Nederlandse taal komen nog woorden uit het <i>Latijn</i> voor zoals camera, credo en veto.
symbool	Plaatje in plaats van een woord.	Het <i>symbool</i> voor 'houden van' is een ♥.
toetsenbord	Het keyboard van je computer, alle letters en tekens bij elkaar.	Er zit vuil tussen de toetsen waardoor ik niet goed kan typen. Ik moet mijn <i>toetsenbord</i> schoon maken.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Neem de woordenlijst goed door.

Van welke woorden kun je een tegenstelling maken?

Van welke woorden kun je een synoniem noemen?

Welke woorden zijn homoniemen?

Opdracht 2

Lees de onderstaande tekst door.

Je ziet een aantal **vetgedrukte woorden** staan. Achter het woord staat de (s) voor synoniem, de (h) voor homoniem en de (t) voor tegenstelling. Geef van ieder vetgedrukt woord een (s) synoniem, twee betekenissen van het (h) homoniem, of een (t) tegenstelling.

Tekst. Het apenstaartje

We **gebruiken (t)** dit symbool elke dag zonder **nadenken (s)**. We hebben het over het symbool dat het zenden van e-mails mogelijk maakt. Het @ **teken (h)** is misschien begonnen in een oud klooster, maar het is de meest futuristische van alle symbolen.

Sommige historici denken dat **monniken (s)** het @ **teken (s)** hebben gemaakt als een afkorting voor het Latijnse woord voor 'naar' of 'aan'. Het eerste **gedocumenteerde (t)** gebruik van het **apenstaartje (h)** was echter in 1536 in een brief van een **handelaar (s)** over een verzending van goederen per boot. In deze brief was @ een afkorting voor het Italiaanse woord 'amfora' wat '**flessen (h)**' betekent.

Aan het **begin (t)** van de 20e eeuw gebruikten nog maar **weinig (t)** mensen het symbool.

In 1971 vond computerwetenschapper Ray Tomlinson het e-mailadres uit. Hij was op **zoek (h)** naar een weinig gebruikt symbool om namen van mensen en computers te **koppelen (s)**. Zijn blik viel op het @ teken op zijn toetsenbord. Hij stuurde een bericht naar een andere computer met het @ teken. Zijn idee werkte (h). Het enige dat **nodig (t)** is, is een naam verbonden via het apenstaartje aan een domein zoals bijvoorbeeld: naam@domein.com

Sinds de groei van de populariteit van e-mails is de @ één van de meest gebruikte symbolen ter wereld.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Wat heb je geleerd dat je nog niet wist?

Begrijpend lezen

TITEL

Schriftelijke bronnen en nepnieuws

JE LEERT:

- en schriftelijke bron herkennen.
- nepnieuws onderscheiden van betrouwbaar nieuws

INFORMATIE

Een bron is een stuk tekst waar andere teksten op gebaseerd zijn. Wanneer je bijvoorbeeld een spreekbeurt maakt, zoek je verschillende *bronnen* en aan de hand daarvan maak je je eigen tekst.

Bronnen kunnen betrouwbaar of onbetrouwbaar zijn. Een stuk tekst over een onderzoek is betrouwbaarder dan het sprookje over de geest uit de lamp.

Een bron wordt betrouwbaar als:

- Duidelijk is hoe de resultaten gevonden zijn, hoe een onderzoek heeft plaatsgevonden.
- De conclusie de enige conclusie is die getrokken kan worden aan de hand van de beschikbare informatie.
- De uitkomsten van het onderzoek zijn vastgesteld en gecontroleerd door anderen.
- Als het onderzoek een wetenschappelijk onderzoek is, moeten de resultaten gereproduceerd kunnen worden. Dat wil zeggen dat wanneer iemand anders hetzelfde onderzoek uitvoert op dezelfde manier, de resultaten ook hetzelfde moeten zijn

Vaak is het in een tekst helemaal niet duidelijk of de bron betrouwbaar is. Misschien heb je weleens gehoord van *fake news* of nepnieuws in het Nederlands. Vooral op social media, zoals facebook en twitter, worden er vaak berichten geplaatst die niet waar zijn. Kijk daarom zelf altijd heel kritisch naar berichten op, vooral, internet. Niet alles wat er staat, is waar. Mensen zetten nepnieuws op internet vaak omdat ze er geld mee willen verdienen. Door te klikken op een nepartikel zie je reclames en daar verdienen de makers van nepnieuws geld mee.

Als we onwaarheden zo maar aannemen als feiten is het moeilijk om een mening te vormen. De hele democratie is gebaseerd op het verspreiden van juiste en betrouwbare informatie. Kiezers moeten een keuze kunnen maken en dat kan alleen met betrouwbare informatie. Nepnieuws kan ook veel onrust veroorzaken. Stel je voor, iemand wil je pesten en hij zegt dat de leerling naast het meisje voorin de klas iets lelijks gezegd heeft over jou. Als je niet controleert of het echt zo is, krijg je misschien ruzie met die leerling terwijl die jongen of dat meisje niet eens weet waar je het over hebt.

Juist omdat je op internet meestal heel snel leest, is een nepartikel moeilijk te onderscheiden van een betrouwbaar artikel.

Stel jezelf een aantal vragen als je twijfelt over de echtheid van het artikel of de informatie

- Is de schrijver of afzender een echt bestaand persoon of iemand die niet bestaat?
- Wat is de bedoeling van de schrijver van het nepnieuws?
- Kan je het nieuws checken op echtheid en controleren?
- Zijn de bronnen aangegeven? Mensen die nepnieuws verspreiden, gebruiken vaak niet bestaande bronnen of bronnen die heel onbetrouwbaar zijn.
- Is het hele bericht waar? Vaak bevatten nepartikelen een aantal waarheden waardoor het betrouwbaarder lijkt dan het is.

- Controleer de foto's of video's. Vaak zie je in nepartikelen dat foto's ergens anders gebruikt zijn en dat er een eigen tekst bij geschreven is.
- Is de tekst *satirisch* (grappig) bedoeld of is het een column (de mening van iemand).

Als je het niet vertrouwt, ga dan zelf op onderzoek uit. Er zijn sites waar de meest bekende 'hoaxes' staan. Een hoax is ook een vorm van nepnieuws.

Zelfs bekende informatiesites als wikipedia en wikikids bevatten artikelen die niet altijd waar hoeven te zijn. Deze sites zijn voor iedereen vrij en open om te gebruiken en zelf artikelen op te plaatsen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst en controleer de feiten op waarheid. Hiervoor mag je natuurlijk internet gebruiken.

Schrijf onder de tekst welke feiten je wilt controleren. Je kiest drie feiten uit de tekst en controleert of dit waar is of niet.

Onder de tekst schrijf je welke feiten je gecontroleerd hebt en hoe je dit gecontroleerd hebt. Alleen één website raadplegen, is vaak niet genoeg. Kijk op minimaal drie verschillende websites en als alle drie ongeveer dezelfde informatie geven (met bronnen) kun je er redelijk zeker van zijn dat het een echt bestaand feit is.

Tekst. Het apenstaartje

We gebruiken dit symbool elke dag zonder nadenken. We hebben het over het symbool dat het zenden van e-mails mogelijk maakt. Het @ teken is misschien begonnen in een oud klooster, maar het is de meest futuristische van alle symbolen.

Sommige historici denken dat monniken het @ teken hebben gemaakt als een afkorting voor het Latijnse woord voor 'naar' of 'aan'. Het eerste gedocumenteerde gebruik van het apenstaartje was echter in 1536 in een brief van een handelaar over een verzending van goederen per boot. In deze brief was @ een afkorting voor het Italiaanse woord 'amfora' wat 'flessen' betekent.

Aan het begin van de 20e eeuw gebruikten nog maar weinig mensen het symbool.

In 1971 vond computerwetenschapper Ray Tomlinson het e-mailadres uit. Hij was op zoek naar een weinig gebruikt symbool om namen van mensen en computers te koppelen. Zijn blik viel op het @ teken op zijn toetsenbord. Hij stuurde een bericht naar een andere computer met het @ teken. Zijn idee werkte. Het enige dat nodig is, is een naam verbonden via het apenstaartje aan een domein zoals bijvoorbeeld: naam@domein.com

Sinds de groei van de populariteit van e-mails is de @ een van de meest gebruikte symbolen ter wereld.

Feit	Bron

Opdracht 2

Zoek op internet drie artikelen die duidelijk nepnieuws zijn.
Waar heb je aan herkend dat dit nep is?

Opdracht 3

Neem de onderstaande woorden over in je schrift en schrijf de betekenis erachter in je eigen woorden.

- Apenstaartje
- Historici
- Verzending
- Computerwetenschapper

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Taal verkennen - Grammatica

TITEL

Herhaling: het zinsdeel meewerkend voorwerp en het persoonlijk voornaamwoord

JE LEERT:

- het zinsdeel meewerkend voorwerp zoeken in een zin.
- het oefenen met het persoonlijke voornaamwoord.

INFORMATIE

Wat weet je nog van het meewerkend voorwerp en het persoonlijk voornaamwoord?

Kijk nog eens in:

- les 4 over het zinsdeel: het meewerkend voorwerp;
- les 12 over het persoonlijk voornaamwoord.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Onderstreep het meewerkend voorwerp in deze zinnen rood.

1. Ik stuur je een brief uit Holland.
2. Ik heb een taart voor de familie meegebracht.
3. Tanja stuurt vaak e-mails naar haar vader.
4. De kleine Frank haalt geld op voor het goede doel.
5. Oma stuurt altijd leuke boeken voor mij.
6. Ik heb de boeken aan hem gegeven.

Opdracht 2

Bedenk een meewerkend voorwerp en vul de zin aan.

Bijvoorbeeld:

Breng je een mooie tas **voor me** mee?

1. Neef Robbie heeft een gitaar _____ meegenomen.
2. Ik laat _____ mijn nieuwe jurk zien.
3. Tante Dette brengt een mooie tas _____.
4. Buurman vraagt _____ om mee te gaan jagen.
5. Ik vraag _____ om de heerlijke roti's.
6. Tante Fin stuurt een e-mail _____ in Nederland.
7. De boze chauffeur vraagt _____ om uit te stappen.

Opdracht 3

Lees de tekst.

Er wordt vaak hetzelfde zelfstandig naamwoord gebruikt. Dat leest niet prettig.
Kun je het vervangen door een persoonlijk voornaamwoord?

Bob is 11 jaar. Bob woont in Suriname.
Bob reisde voor het eerst met het vliegtuig.
Bob vloog helemaal van Suriname naar Curaçao.
Maar dat deed Bob niet op een gewone manier.
Bob reisde zonder papieren. Bob had geen paspoort.
Ook had Bob geen kaart om in te stappen.
Hij was thuis bij zijn moeder. Moeder lette even niet op.
Bob ging het huis uit en Bob reisde naar het vliegveld.
Daar liep Bob met een gezin mee. Ze vroegen niet naar zijn paspoort.
Ook niet naar zijn instapkaart. De mensen lieten Bob gewoon doorlopen.
Bob zat een hele tijd in het vliegtuig. Toen zagen mensen dat Bob alleen was.
De mensen vertelden het aan de piloot. Bob vloog weer terug naar Suriname.
Zijn moeder stond op Bob te wachten. De baas van het vliegveld Zanderij was niet blij.
De baas vond dat zijn mensen niet goed hebben opgelet.

TERUGKIJKEN

Wat vond je nog moeilijk van deze herhalingsles?

Taal verkennen - Taalgebruik

TITEL

E-mailen

JE LEERT:

- wat een e-mail is.
- hoe je e-mail kunt gebruiken.

INFORMATIE

Tijdens Les 21 van thema 1 hebben we al eens gekeken naar e-mailen en het versturen van een e-mail. Je mag deze informatie er nog eens bij pakken en rustig lezen wat daar ook al weer uitgelegd werd.

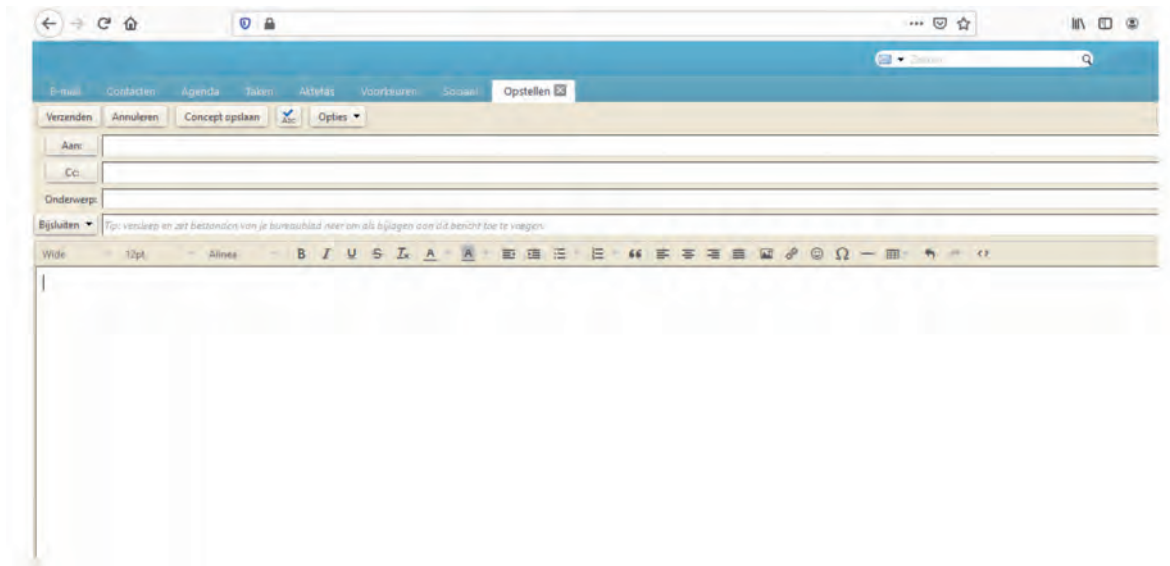
E-mail betekent 'electronic mail' of te wel elektronische post. In plaats van een brief te schrijven en via de reguliere post te sturen, gaat het sturen van een e-mail vrijwel direct. Op het moment dat je op 'send' drukt, is de mail bij de ontvanger in zijn inbox.

In een e-mailadres zie je altijd het teken @ staan. Dit spreek je uit als 'at'.
Bijvoorbeeld juf@school.sr.

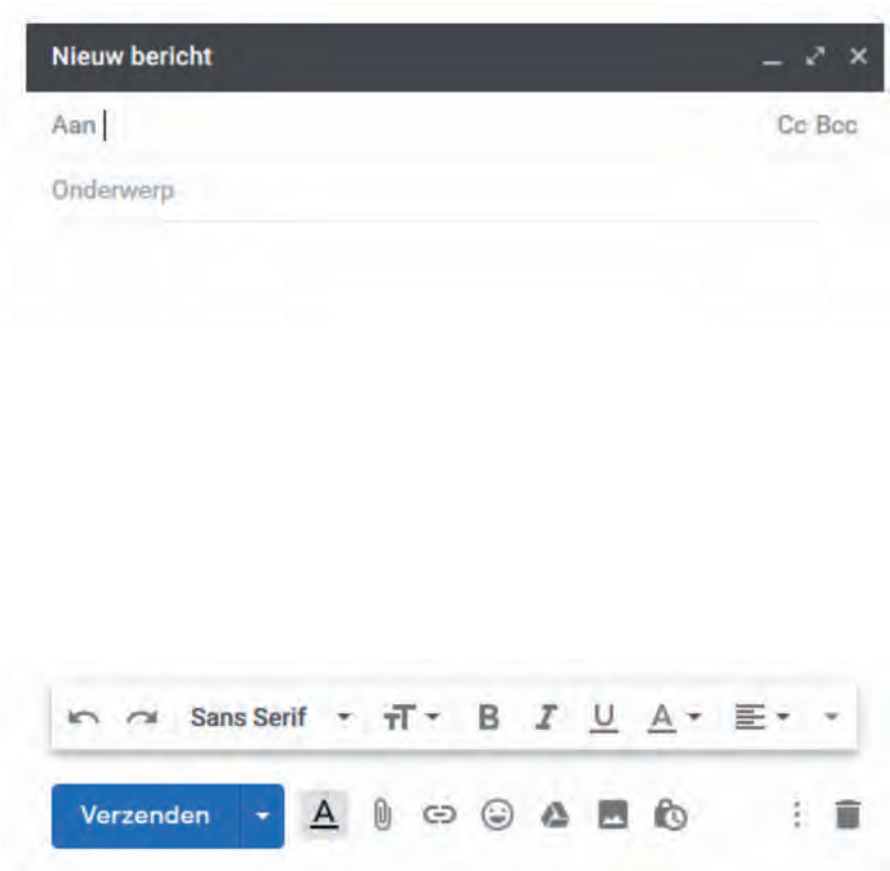
In het adres zie je altijd eerst de naam van de persoon, dan het @ teken en achteraan de domeinnaam waar de e-mail bij hoort. Ieder e-mailadres is uniek. Dat betekent dat er maar eentje van is. Als er meer mensen hetzelfde adres zouden hebben, kunnen die andere mensen ook elkaars post lezen. Vandaar dat een e-mailadres soms een rare naam heeft. Dat is om uniek te blijven.

Je kunt zelf, als je ouders het goed vinden, ook een e-mailadres aanmaken. Vaak is dat gratis. Via bijvoorbeeld yahoo, outlook en gmail kun je een adres aanmaken. Ook hier moet je een uniek adres maken. De e-mailadressen die je via een gratis site maakt, eindigen ook allemaal op @yahoo.com, @gmail.com of @outlook.com. Ieder e-mailadres heeft een wachtwoord. Anders kun je het niet openen. Als je een wachtwoord kiest, neem dan een wachtwoord dat je zelf kunt onthouden en dat anderen niet makkelijk kunnen raden. Je eigen naam als wachtwoord is te makkelijk.

E-mails verstuur je met een programma of via de site waar je een adres hebt. Op de onderstaande plaatjes zie je twee voorbeelden.

Zimbra

Gmail

Als je een e-mail opstelt, vul je dus altijd het juiste adres in van de persoon naar wie je het stuurt. De persoon die de e-mail ontvangt, kan ook altijd zien wie het gestuurd heeft.

Je kunt de e-mail aan meerdere mensen tegelijk sturen.

Je kunt een e-mail alleen sturen en ontvangen als je bent aangesloten op het internet.

De e-mail zelf is dus eigenlijk een brief die je per internetpost verstuurd. Het gevaar is wel dat je te snel op send drukt. Eenmaal verstuurd, blijft verstuurd.

Zoals je met schrijven al geleerd hebt, moet je elektronische brief wel aan een aantal regels voldoen.

- Er is een aanhef: beste, geachte, lieve, en dergelijke.
- Een regel tussen de aanhef en de kern.
- De mail is ingedeeld in verschillende alinea's.
- Er is een afsluiting: vriendelijke groet, hoogachtend en dergelijke.

Je kunt met een e-mail snel informatie vragen of geven.

OPDRACHTEN

Kies een van de volgende opdrachten.

Opdracht 1

Open een gratis e-mailadres als je dat niet hebt. Maak een adres aan, met een wachtwoord natuurlijk en beschrijf wat je allemaal ziet op je scherm.

Opdracht 2

Als je al een e-mailadres hebt, schrijf dan een e-mail aan al je klasgenoten tegelijk met een BCC aan de leerkracht, waarin je vraagt wat het huiswerk van morgen is.

Opdracht 3

Als je geen toegang hebt tot internet of een device, dan schrijf je met de hand een e-mail waarin je vraagt wat het huiswerk is voor de komende week.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les? Wat heb je geleerd van deze les?

Meertaligheid

TITEL

Bordjes voor de school

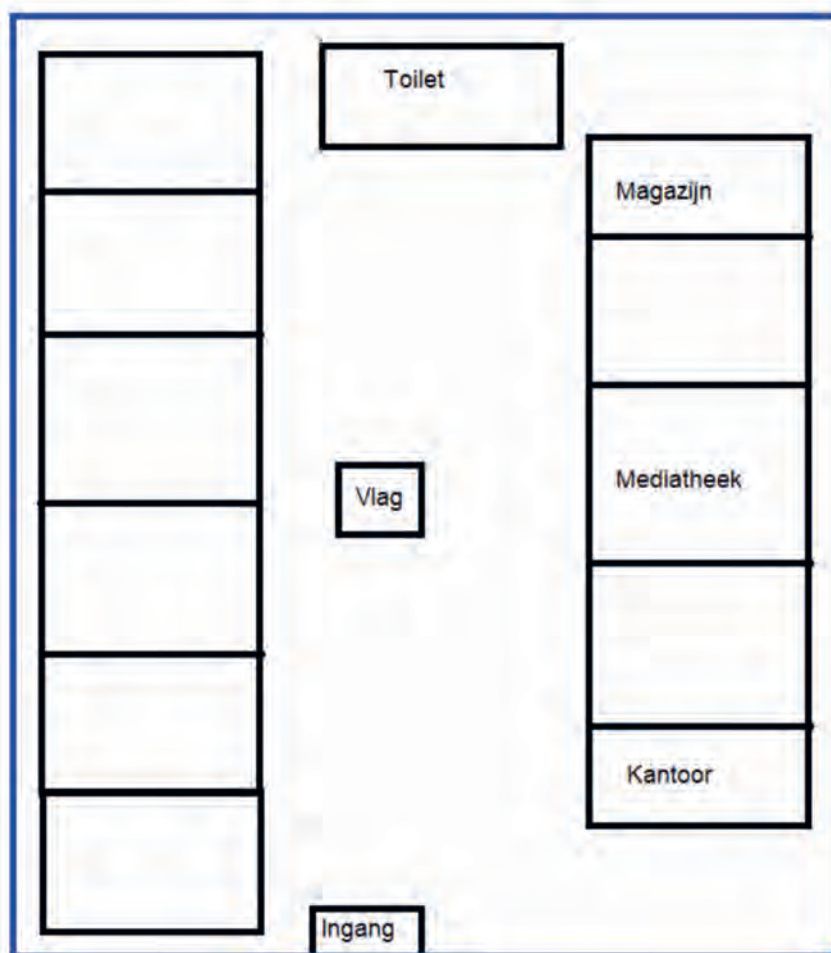
JE GAAT:

- bordjes maken in verschillende talen voor belangrijke plekken op school.

INSTRUCTIE

Verdeel de taken in de groep. Luister naar de instructies van de leerkracht. Bekijk het schema bij informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je hierover vragen stellen aan de leerkracht. Doe opdracht 1.

INFORMATIE

Taal	Plekken op school					
	1	2	3	4	5	6
Arowaks						
Karîna auran						
Mandarijn						
Nederlands	Ingang	Kantoor	Vlag	Mediatheek	Magazijn	Toilet
Okanisi						
Saamaka						
Sarnámi						
Sranan	Fes'doro	Kantoro	Fraga	Mediatheek	Maksin	Koemakoisi
Surinaams-Javaans						
Trio						
Wayana						

OPDRACHT 1

De materiaalbeheerder haalt kartonnen stroken en stiften voor de groep en ook het materiaal om de bordjes vast te plakken op het bord. De leerkracht zegt met welke taal jullie mogen beginnen. De groepsleider geeft elke groepslid een plek op het schoolterrein. Ieder groepslid krijgt een strook en mag daarop in de aangewezen taal het woord voor de plek schrijven. Maak het bordje zo mooi mogelijk. Het is leuk als jullie voor het versieren van de bordjes dezelfde motieven gebruiken. Als alle bordjes in de eerste taal klaar zijn, mag de groep de bordjes plakken op het bord bij het juiste nummer. Voor deze opdracht hebben jullie 15 minuten.

TERUGKIJKEN

Welke woorden vond je het moeilijkst en met welke woorden had je weinig moeite? Bewaar je bordje voor je portfolio. Je mag er ook een foto van maken.

Spreken en luisteren

TITEL

Uitvoeren van je 1-minuutpresentatie

JE LEERT:

- spreekstrategieën toe te passen.
- spreekdoelen te behalen.

INFORMATIE

Vandaag ga je de presentatie die je tijdens de vorige les en thuis hebt voorbereid uitvoeren. Hou je aan de één minuut! Neem je tijd en zet alles klaar. Hou je aan je spreekdoelen en strategie.

TERUGKIJKEN

Hoe vond je dat je eigen presentatie ging? Vond je dat het beter of minder goed ging dan de vorige keer? Wat maakte dat je vond dat het beter of minder goed ging?

TITEL

Een nieuwsbericht

JE LEERT:

- een serieus nieuwsbericht te schrijven met de vijf W-vragen.
- wat de lay-out is van een nieuwsbericht.
- wat het verschil is tussen een nieuwsbericht en een verhaal.

INFORMATIE

In de schrijflessen heb je al verschillende soorten teksten geschreven. Sommige teksten die je hebt geschreven zijn bedoeld om de lezer te amuseren. Andere teksten geven persoonlijke informatie of willen de lezer iets uitleggen. Zo heeft iedere tekst een doel.

Een nieuwsbericht is bedoeld om alle mensen te informeren over de gebeurtenissen in Suriname, maar ook in andere landen. Nieuwsberichten die gaan over andere landen dan Suriname noem je internationaal nieuws. Nieuwsberichten die gaan over gebeurtenissen in Suriname noem je nationaal nieuws. Betrouwbare nieuwsberichten staan in de nationale kranten.

OPDRACHTEN**Opdracht 1**

Pak je fantasieverhaal uit Les 16. Wat was ook al weer het onderwerp? Schrijf het onderwerp in je schrift.

Stel je voor dat een gebeurtenis uit jouw fantasieverhaal echt is gebeurd. Hoe zou dat in de krant staan? Jij gaat dit nieuwsbericht schrijven zoals het in een krant kan staan.

Bereid je eerst voor door antwoord te geven op de vijf W-vragen:

- Wat is er gebeurd?
- Wie was erbij betrokken?
- Waar is het gebeurd?
- Wanneer is het gebeurd?
- Waarom is het gebeurd?

Opdracht 2

Schrijf een nieuwsbericht zoals het in de krant kan staan. Gebruik de gebeurtenis uit jouw fantasieverhaal en de antwoorden op de vijf W-vragen. Doe het zo:

- Noteer de titel.
- Sla een regel over.
- Alinea 1: schrijf waar het is gebeurd (plaatsnaam), over wie het gaat (de persoon om wie het gaat), wanneer het is gebeurd (datum) en wat het is gebeurd (gebeurtenis). Alinea 1 bestaat uit twee zinnen.
- Sla een regel over.
- Alinea 2: schrijf waarom het is gebeurd. Alinea 2 bestaat uit drie zinnen.

Voorbeeld nieuwsbericht

Eerste Gold Cup-ticket ooit

Paramaribo - De nationale voetbalselectie van Suriname heeft zich op 18 november 2018 geplaatst voor de 2021 Concacaf Gold Cup. (waar, wie, wanneer, wat)

Dat deed het land door met 0-2 te winnen van Nicaragua in de Nations League divisie B. Daarin eindigde het als groepswinnaar met dertien punten. (waarom)

Opdracht 3

Controleer je brief door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Staat de titel bovenaan de tekst?
- Heb ik een regel overgeslagen na de titel?
- Geeft alinea 1 antwoord op vier W-vragen: wat, wie, waar, wanneer?
- Geeft alinea 2 antwoord op een W-vraag: waarom?
- Beginnen mijn zinnen met een hoofdletter?
- Eindigen mijn zinnen met een punt?
- Sluit ik netjes af?
- Noem twee verschillen tussen je fantasieverhaal en je nieuwsbericht.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een gebeurtenis beschrijven.
- Ik kan een kort nieuwsbericht schrijven.
- Ik kan het verschil zien tussen een fantasieverhaal en een nieuwsbericht.
- Ik herken een nieuwsbericht aan de lay-out.

TITEL

De 24ste letter en de 25ste letter van het alfabet: x en y

JE LEERT:

- dat de x soms klinkt als 'ks' en soms als 's'.
- dat de 'y' soms klinkt als 'j', soms als 'i' en soms als 'ie'.

INFORMATIE

Je gaat woorden die je in dit jaar al een keer hebt gespeld weer spellen. Er komen ook woorden voor die je niet eerder in dit leerlingenboek met spellen hebt geoefend.

OPWARMER

Lettergrepenspel

De leerkracht wijst twee leerlingen (A en B) aan die bij de lettergrepenborden gaan staan. Leerling 1 zegt welke lettergrepen bij elkaar een woord vormen. Probeer minstens vier lettergrepen te gebruiken om een woord te vormen. Vervolgens is leerling 2 aan de beurt. Als iedere leerling een beurt gehad heeft, is de opwarmer afgelopen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Vul de medeklinker 'x' of een andere medeklinker in op de open plaatsen in de volgende woorden.

- Me_i_o
- e_cuu_
- _eno_oob
- s_oole_amen
- aardga_e_port
- wa_erta_i
- bau_ietse_tor
- altsa_o_oon
- _la_on
- e_o_isch
- lu_ueu_
- e_a_t

Opdracht 2

Vul op de open plaats de medeklinker 'y' in.

- a) bab_
- b) bod_scan
- c) _oga
- d) downs_ndroom
- e) _oghurt
- f) g_mnastiek
- g) Boll_woodfilm
- h) Amnest_ International
- i) gamebo_
- j) co_ote
- k) hocke_er

Opdracht 3

Vul in, 'x', 'y', allebei of een andere letter.

- a) ge_i_eld
- b) bo_o
- c) _lofoon
- d) dis_jocke_
- e) _i_er
- f) beach_olle_
- g) ce_lon_ee
- h) e_e_iner
- i) se_
- j) pro_server
- k) _oghurtij_
- l) geluidsmi_er

Opdracht 4

Moeder-en-kind-woorden

Schrijf de letters van de volgende twee woorden apart op en vorm er kindwoorden van. Je hebt zes minuten de tijd.

energiemix (+) jobsgeduld

Opdracht 5

Flitswoorden

De leerkracht laat een woord gedurende een flits zien. Je schrijft het op. In totaal krijg je twaalf woorden te zien. Als je ze allemaal hebt opgeschreven laat je je duopartner controleren of je ze goed hebt geschreven. Jij kijkt haar of zijn woorden na. Daarna laat de leerkracht de twaalf woorden zien, zodat jullie de correcte spelling zien.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?
Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend lezen

TITEL

Vertelperspectief

JE LEERT:

- hoe en waaraan je een vertelperspectief herkent.

INFORMATIE

Het vertelperspectief geeft antwoord op de vraag 'wie vertelt het verhaal?'

In een verhaal vertelt de schrijver iets aan de lezer.

Je hebt het zelf waarschijnlijk ook zelf weleens gemerkt. Soms lees je een verhaal waarin een verteller het verhaal vertelt, soms lees je misschien ook weleens een ik-verhaal.

Zo kunnen verschillende verhalen verschillende vertellers hebben:

- **Auctoriaal**, hier staat de verteller los van het verhaal zelf. De verteller is geen persoon in het verhaal, hij vertelt alleen. De verteller staat als het ware boven het verhaal wat hij vertelt. Een auctoriale verteller kan, zoals hij wil, vooruitlopen op gebeurtenissen of er juist naar terug gaan.

Bijvoorbeeld: *En nu luisterde hij niet naar de juf, maar hij deed wat hij wilde. De juf was daar niet blij mee. Vorig schooljaar was hij nog zo'n aardige jongen, dacht de juf.*

In dit perspectief weet de verteller alles. Wat hij vertelt, is waar binnen het verhaal.

- **Ik-perspectief**, in dit perspectief is de hoofdpersoon van het verhaal ook de verteller. Als ik-persoon kun je een vertellende ik en een belevende ik tegenkomen. De vertellende ik vertelt het verhaal achteraf. Verhalen van een vertellende ik staan daarom meestal in de verleden tijd, terwijl een belevende ik het verhaal in de tegenwoordige tijd vertelt.

Bijvoorbeeld, een vertellende ik-persoon: later op de dag ging ik naar de supermarkt om wat boodschappen te doen voor mijn moeder. Daar kwam ik de moeder van Elisabeth tegen. We hebben even gesproken over hoe zielig het was dat Elisabeth haar hond was kwijtgeraakt.

Bijvoorbeeld, een belevende ik-persoon: *Ik ga naar de supermarkt om wat boodschappen te doen voor mijn moeder. Daar kom ik toevallig de moeder van Elisabeth tegen. We staan even te praten over hoe zielig het is dat Elisabeth haar hond is kwijtgeraakt.*

- **Personaal perspectief**, dit is eigenlijk een combinatie van het auctoriaal perspectief en het ik-perspectief. De verteller is niet een van de personen in het verhaal, maar volgt wel een persoon (de hoofdpersoon). Vaak zijn de verhalen in het personaal perspectief geschreven in de verleden tijd.

Een schrijver kan er ook voor kiezen om het verhaal te schrijven vanuit verschillende perspectieven. Je ziet vaak dat verschillende ik-personen het verhaal vertellen vanuit hun perspectief. Hierdoor krijgt de lezer een compleet beeld wat iemand doet en denkt in het verhaal.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Praten met elkaar

Michiel en Judith brengen veel tijd samen door. Ze praten bijna nooit. Judith vindt dat niet erg. Er wordt volgens haar te veel gesproken. Dat geldt soms zelfs voor mama. Ze denkt dat Michiel ook vindt dat mensen te veel praten. Daarom zijn ze meestal stil als ze samen zijn.

"Judith! Trek je schoenen aan. We gaan winkelen." schreeuwt mama.

Judith ergert zich. Michiel kijkt naar de voetbalwedstrijd op zijn tablet.

"Heb je me gehoord?"

"Ik haat winkelen," zegt Judith.

Judith voelt een duwtje op haar been. Michiel heeft haar met zijn schoen getikt. Hij knikt op een manier dat haar laat weten dat met mama mee moet gaan. Judith staat op en loopt naar binnen.

In de auto begint mama weer: "Hoe gaat het met je?"

Judith weet niet goed wat ze moet antwoorden. Wat kan ze voor nieuws melden?

"Het gaat goed met me. Hoe gaat het met u, mama?"

"Het gaat niet zo goed met me."

Mam geeft verder geen antwoord. Mama parkeert en ze gaan de winkel binnen. Zoals gewoonlijk probeert mama Judith zover te krijgen dat ze pastelkleurige jurken gaat passen. Maar Judith wil T-shirts en spijkerbroeken. Even later rijden ze naar huis.

Judith legt de gekochte kleren in haar slaapkamer en gaat direct naar de tuin. Ze werkt met Michiel de hele dag in de tuin.

Later vraagt Judith aan mama of ze naar de winkel kunnen gaan om kokosbomen te kopen.

"Absoluut niet", zegt mama.

"Maar mam..."

"Die planten zijn duur en we kunnen het ons niet veroorloven om ze als speelgoed te kopen."

"Maar mama, we maken de tuin heel erg mooi!"

"Onderbreek me niet. Je bent de hele dag in de tuin aan het rommelen. Je verpest de kleren die we voor school hebben gekocht."

"We hebben nieuwe planten gestekt. Je hebt er niet eens naar gekeken. Michiel praat misschien niet veel, maar hij begrijpt me beter dan jij."

Judith verwacht dat mama begint te schreeuwen. Maar dat gebeurt niet.

"Ga naar je kamer." zegt ze. Haar stem klinkt flets.

Judith ligt in bed met haar hoofd van de deur af. Ze probeert niet te huilen, maar toch liggen er tranen op haar kussen.

Ze hoort de deurknop draaien. Michiel komt binnen. Hij gaat in de stoel naast haar bed zitten.

"Je hebt je moeder pijn gedaan."

Judith voelt haar tranen weer over haar wangen stromen.

“Ze begrijpt me niet. Ze kijkt niet eens naar wat we in de tuin gedaan hebben.”

“Ze vindt het moeilijk om je te begrijpen” zegt Michiel.

Judith begint iets van mama te begrijpen. Misschien was praten haar manier alles op een rijtje te zetten. Als mama haar te veel vragen stelde, wil ze het gewoon beter begrijpen.

“Je moet je excuses aanbieden. We zijn allemaal anders. Maar gezinsleden moeten proberen elkaar te begrijpen om bij elkaar te kunnen blijven.”

Judith knikt en Michiel verlaat de kamer. Hij sluit de deur achter zich. Judith gaat rechtop zitten, snuit haar neus en bereidt zich voor om met mama te praten.

Vragen.

1. Vanuit welk perspectief is dit verhaal verteld?
2. Noem drie voorbeelden uit het verhaal waar je dit aan herkent.

Opdracht 2

Schrijf, vanuit hetzelfde perspectief een extra alinea als afloop van het verhaal. Hoe denk je, of hoe wil je, dat het afloopt?

Opdracht 3

Schrijf de onderstaande woorden in je schrift met daarbij de betekenis.

- Tablet
- Pastelkleurig
- Veroorloven
- Deurknop
- Excuses

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Meertaligheid

TITEL

Stellingen over taal

JE LEERT:

- nadenken en je mening geven over stellingen die te maken hebben met het leren van een taal.

INSTRUCTIE

Lees de tekst bij Informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je het vragen.
Doe daarna opdracht 1.

INFORMATIE

Een stelling is een uitspraak over iets.

Bijvoorbeeld:

Het Arowaks is een moeilijke taal.

Met een stelling kan je:

1. het eens zijn
2. het niet eens zijn
3. het gedeeltelijk mee eens zijn
4. geen mening over hebben.

Bij 1 tot en met 3 is het belangrijk om te vertellen waarom je die keuze hebt gemaakt.
Hierbij is belangrijk dat je argumenten gebruikt die waar zijn.

Bv.

1. Ik ben het eens met de stelling, omdat ik niet gewend ben aan de taal en de woorden niet kan onthouden.
2. Ik ben het niet eens met de stelling, omdat ik opgegroeid ben met de Arowakse taal en het goed kan volgen.
3. Ik ben het gedeeltelijk eens, omdat ik denk dat Arowaks makkelijk is voor mensen die ermee zijn opgegroeid, maar moeilijk voor mensen die er niet mee zijn opgegroeid.

Als je kiest voor 4, betekent het dat je te weinig afweet van het onderwerp om er iets over te kunnen zeggen.

OPDRACHT 1

Denk na over de volgende stellingen. Als de leerkracht een stelling opleest, geef je aan of je kiest voor 1, 2, 3 of 4. Als je 4 kiest blijf je in het midden van de klas staan. Bij 1, 2, of 3 ga je naar de hoek van je keuze.

Stellingen:

- A. Een nieuwe taal leren is moeilijk.
- B. Een nieuwe taal leren is nuttig.
- C. Een nieuwe taal leer je het best, door bij de sprekers van de taal te gaan wonen.
- D. Een nieuwe taal leer je het best, door een talencursus te volgen.
- E. De meertaligheidslessen vind ik niet nodig.

TERUGKIJKEN

Schrijf de stellingen in je schrift. Schrijf op wat je van de stellingen vindt en ook de argumenten daarbij.

TITEL

Trema

JE LEERT:

- dat niet altijd het klinkervriendenpaar 'ui' klinkt als die heerlijke groente (specerij) die in zoveel gerechten en sausen zit, de 'ui'.

INFORMATIE

Soms spreek je de twee klinkers apart uit, eerst de 'u' en dan de 'ie'. Kijk maar naar het woord 'ruïne'. Om te laten zien dat je die twee klinkers apart uitspreekt, zet je twee puntjes op de 'i'. Die twee puntjes heten het 'trema'.

OPDRACHT 1

Normaal klinkt het klinkervriendenpaar 'ie' als 'ie'. Zoals in 'lief'. Soms klinkt het als twee klanken, eerst de 'i' en dan de 'e'. Zoals in 'Brazilië'. Om die klanken correct te spellen, is ook het trema nodig.

Vul in, wel of geen trema.

- a) harted_f
- b) contin_teit
- c) torteld_ven
- d) Ethiop_
- e) int_tie
- f) Olymp_r
- g) _lenbril
- h) financ_ren
- i) altr_sme
- j) achterh_s
- k) pat_nt
- l) ping_n
- m) mil_uhyg_nist

OPDRACHT 2

Je herhaalt een woord dat de leerkracht zegt hardop en spelt het. Zonder het eerst op te schrijven.

Het lijkt op Spelling Bee. Het is een beetje anders.

Jullie staan in de kring, met het gezicht naar binnen. De leerkracht staat in het midden. Zij heeft een lijst met woorden. Zij wijst aan wie de beurt krijgt. De leerkracht dicteert een woord. De leerling 1) zegt het na, 2) spelt het en 3) herhaalt het woord. Dan krijgt een andere leerling de beurt.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Ontbrekende woorden in een zin plaatsen

JE LEERT:

- aan de hand van de context ontbrekende woorden in zinnen gebruiken.

INFORMATIE

Met de woordenschat en de kennis van woorden die je inmiddels hebt, kun je aan een zin zien welk woord er ontbreekt.

Door de *context* te begrijpen, weet je ook welk woord je het beste kunt gebruiken in de zin.

Ook als je werkwoorden tegenkomt, kun je die in de juiste vervoeging in de zin gebruiken.

Bijvoorbeeld:

Ik ga met mijn _____ naar het zwembad om samen te zwemmen en gezellig te praten.

Wat zou hier kunnen? Vriend, vriendin, gezin. In ieder geval met een of meerdere personen.

Met een ding zoals een zwembroek of duikbril kun je niet gezellig praten.

Wij _____ de boot _____ bij je steiger.

Wat zou hier kunnen? In ieder geval een werkwoord, want in de zin staat nog geen werkwoord. Omdat er twee open plekken zijn, kun je eens kijken of het een samengesteld werkwoord kan zijn. Aan de zin zie je dat ze iets doen met een boot bij een steiger. Waarschijnlijk **leggen** ze de boot **aan** (van het werkwoord aanleggen).

Als je het juiste woord niet kunt achterhalen, kun je ook een synoniem gebruiken.

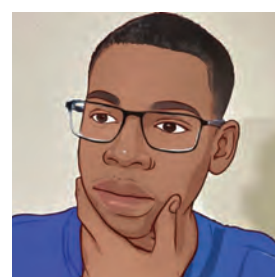
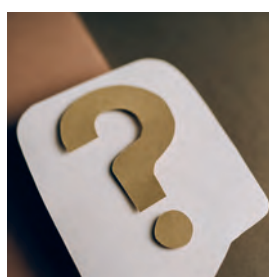
Dit heb je al geleerd in les 8 van dit thema.

Lees de onderstaande woordenlijst goed door en de betekenis van de woorden.

Deze kun je straks nodig hebben bij de opdrachten.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
antwoorden	Een reactie geven, ook de reacties zelf	De leerkracht vraagt de klas om de juiste <i>antwoorden</i> te geven.
begrijpen	Iets snappen, bevatten	Als je iets niet <i>begrijpt</i> , moet je het vragen.
doorbrengen	Tijd besteden aan of met	In het weekend <i>brengen</i> wij veel tijd <i>door</i> met de familie.
excuses	Verontschuldigen, sorry zeggen	Ik heb het verkeerd gedaan, mijn <i>excuses</i> daarvoor.
melden	Iets laten weten aan een ander	In het gesprek <i>melden</i> we dat we het er niet mee eens zijn.
onderbreken	In het midden ergens mee stoppen of iemand in de rede vallen	Sorry dat ik je <i>onderbreek</i> , maar ik moet nu echt naar huis.
praten	Spreken	Tijdens een gesprek mag je <i>praten</i> en luisteren.

schreeuwen	Hard roepen	Als iedereen aan het <i>schreeuwen</i> is, kun je elkaar niet verstaan.
stil (zijn)	Geen geluid maken	Tijdens een toets vraagt de juf de klas om <i>stil</i> te zijn.
vragen	Iemand om informatie verzoeken, ook het verzoek om een inlichting	Er bestaan geen domme <i>vragen</i> maar alleen domme antwoorden.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Vul de ontbrekende woorden in op de lege plekken in de verschillende zinnen.

- In de auto begint _____ weer: "Hoe gaat het met je?"
- Judith weet niet goed wat ze moet _____. Wat kan ze voor nieuws melden?
- "Het gaat goed met me. Hoe _____ het met u, mama?"
- "Het gaat _____ zo goed met me."
- Ze is even stil. Judith weet dat mama, in _____ tot Michiel, altijd door zou gaan met uitleggen wat ze bedoelt, ook al had Judith het al geraden.
- "Ik _____ met Michiel", zegt mama.
- "Ik heb _____ nodig om mee te praten en Michiel..."
- "Ga je scheiden?", vraagt Judith. Judith weet van _____. Mam en pap besloten te gaan scheiden toen ze drie jaar oud was.
- Mam geeft geen antwoord. Mama _____ en ze gaan de winkel binnen.
- Zoals _____ probeert mama Judith zover te krijgen dat ze pastelkleurige jurken gaat passen.

Opdracht 2

Maak zelf zinnen met de woorden uit de woordenlijst die niet gebruikt zijn.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Wat vond je leuk en minder leuk? Waarom?

Spreken en luisteren

TITEL

Voorlezen en stemgebruik

JE LEERT:

- hoe je je stem kunt gebruiken bij het voorlezen van een tekst of verhaal.

INFORMATIE

Heeft iemand je ooit een verhaal voorgelezen? Niet omdat je er iets van moest leren, maar gewoon voor het plezier?

Door de manier van lezen van de ander (je vader, moeder, opa, oma) kon je jezelf helemaal verplaatsen in het verhaal en de personen die in het verhaal voorkwamen. Het goed voorlezen van een verhaal is een kunst op zich. Bij het voorlezen van een verhaal is je stemgebruik heel belangrijk. Luisteren naar een verhaal dat monotoon wordt voorgelezen, is helemaal niet leuk. Monotoon betekent hier: op een en dezelfde toonhoogte, in hetzelfde tempo. Luister maar als de leerkracht een klein stukje monotoon voorleest. Het zal snel saai worden, je weet niet meer waar je op moet letten, je kunt de hoofdzaken en bijzaken niet goed horen.

Als je zelf eens een verhaal of een tekst hardop moet voorlezen, in de klas bijvoorbeeld, gebruik je je eigen stem als een soort instrument. Door de nadruk te leggen op bepaalde woorden klinkt een zin heel anders dan wat er staat. Dit heet *intonatie*.

Bijvoorbeeld:

Heb jij zin in een colaatje?

Door deze zin gewoon uit te spreken, vraag je iemand of hij of zij een glaasje cola wil.

Door de nadruk te leggen op het woordje jij klinkt de zin ineens heel anders. Heb jij zin in een colaatje? Alsof je bijna niet kunt begrijpen dat hij of zij een glaasje cola wil.

Je kunt ook de nadruk leggen op colaatje. Heb jij zin in een colaatje? Dan leg je de nadruk op colaatje, omdat je niks anders hebt. Met andere woorden, wat wil je drinken? Je mag kiezen uit cola.

Bij het voorlezen van een verhaal of tekst gebruik je ook intonatie. Door je stem afwisselend te gebruiken, wordt een verhaal vaak duidelijker voor de luisteraar. Je kunt van hard naar zacht praten, maar ook van hoog naar laag, van snel naar langzaam, bepaalde woorden benadrukken en soms een korte pauze gebruiken om je woorden te laten doordringen.

Voorlezen is iets wat je vaker moet oefenen om het onder de knie te krijgen. Een trucje is om tijdens het voorlezen zelf een paar woorden 'vooruit te lezen'. Je kunt je intonatie daarop aanpassen. Soms kun je de woorden herkennen die volgens de schrijver benadrukt moeten worden. Die woorden herken je bijvoorbeeld aan accenten: géén, nóóit, álleen of alléén is een groot verschil. Door de accenten uit te spreken en te benadrukken, gebruik je de intonatie die de schrijver ook bedoeld heeft.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

We gaan vandaag oefenen met intonatie in een bekende tekst. De leerkracht wijst de beurten aan. Het is een tekst die je al kent van Begrijpend Lezen.

Michiel en Judith brengen veel tijd samen door. Ze praten bijna nooit. Judith vindt dat niet erg. Er wordt volgens haar te veel gesproken. Dat geldt soms zelfs voor mama. Ze denkt dat Michiel ook vindt dat mensen te veel praten. Daarom zijn ze meestal stil als ze samen zijn.

"Judith! Trek je schoenen aan. We gaan winkelen," schreeuwt mama.

Judith ergert zich. Michiel kijkt naar de voetbalwedstrijd op zijn tablet.

"Heb je me gehoord?"

"Ik haat winkelen," zegt Judith.

Judith voelt een duwtje op haar been. Michiel heeft haar met zijn schoen getikt. Hij knikt op een manier dat haar laat weten dat met mama mee moet gaan. Judith staat op en loopt naar binnen.

In de auto begint mama weer: "Hoe gaat het met je?"

Judith weet niet goed wat ze moet antwoorden. Wat kan ze voor nieuws melden?

"Het gaat goed met me. Hoe gaat het met u, mama?"

"Het gaat niet zo goed met me."

Mam geeft verder geen antwoord. Mama parkeert en ze gaan de winkel binnen. Zoals gewoonlijk probeert mama Judith zover te krijgen dat ze pastelkleurige jurken gaat passen. Maar Judith wil T-shirts en spijkerbroeken. Even later rijden ze naar huis.

Judith legt de gekochte kleren in haar slaapkamer en gaat direct naar de tuin. Ze werkt met Michiel de hele dag in de tuin.

Later vraagt Judith aan mama of ze naar de winkel kunnen gaan om kokosbomen te kopen.

"Absoluut niet", zegt mama.

"Maar mam..."

"Die planten zijn duur en we kunnen het ons niet veroorloven om ze als speelgoed te kopen."

"Maar mama, we maken de tuin heel erg mooi!"

"Onderbreek me niet. Je bent de hele dag in de tuin aan het rommelen. Je verpest de kleren die we voor school hebben gekocht."

"We hebben nieuwe planten gestekt. Je hebt er niet eens naar gekeken. Michiel praat misschien niet veel, maar hij begrijpt me beter dan jij."

Judith verwacht dat mama begint te schreeuwen. Maar dat gebeurt niet.

"Ga naar je kamer," zegt ze. Haar stem klinkt flets.

Judith ligt in bed met haar hoofd van de deur af. Ze probeert niet te huilen, maar toch liggen er tranen op haar kussen.

Ze hoort de deurknop draaien. Michiel komt binnen. Hij gaat in de stoel naast haar bed zitten.

"Je hebt je moeder pijn gedaan."

Judith voelt haar tranen weer over haar wangen stromen.

"Ze begrijpt me niet. Ze kijkt niet eens naar wat we in de tuin gedaan hebben."

"Ze vindt het moeilijk om je te begrijpen", zegt Michiel.

Judith begint iets van mama te begrijpen. Misschien was praten haar manier om alles op een rijtje te zetten. Als mama haar te veel vragen stelde, wil ze het gewoon beter begrijpen.

“Je moet je excuses aanbieden. We zijn allemaal anders. Maar gezinsleden moeten proberen elkaar te begrijpen om bij elkaar te kunnen blijven.”

Judith knikt en Michiel verlaat de kamer. Hij sluit de deur achter zich. Judith gaat rechtop zitten, snuit haar neus en bereidt zich voor om met mama te praten.

TERUGKIJKEN

Hoe vond je dat het voorlezen ging? Waar heb je op gelet met voorlezen?

THEMA

7

Tradities en gewoontes

Introles

EEN NIEUW THEMA

Thema 7 heeft als titel "Tradities en gewoonten".

JE ONDERZOEKT:

- of de in het boek genoemde tradities ook in jouw familie voorkomen;
- of er verschillen zijn in tradities en gewoonten tussen verschillende groepen.

INFORMATIE

Tradities en gewoonten zijn twee zaken die heel erg op elkaar lijken. Een traditie is alleen ouder. Gewoontes veranderen steeds, terwijl tradities al heel lang voorkomen. Denk maar aan bepaalde kleding, of gerechten die je eet.

Ook in families kunnen tradities voorkomen die in de familie al heel lang gebeuren. Denk maar aan het vieren van bepaalde feesten. Dat kan per familie verschillen.

Gewoontes kun je leren en afleren. Tradities gaan veel verder dan iets wat je tijdelijk doet.

Opdrachten

OPDRACHT 1

1. Worden er tradities en gewoonten genoemd in het boek die je herkent? Welke zijn dat? Kun je die verdelen in tradities en gewoonten?

OPDRACHT 2

1. Welke Les lijkt je leuk om te doen als je het boek doorbladert?
2. Zijn er dingen (lessen, onderwerpen, opdrachten) die je al weet of kunt? Welke?

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 25

JE LEERT:

- In deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen.
- dat er soms een woord bestaat met de tegenovergestelde betekenis.

INFORMATIE

In leerjaar 6 krijg je nieuwe woorden te leren. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Soms kun je een nieuw woord beter onthouden als je weet wat een ander woord is dat het tegenovergestelde betekent.

Per les zijn het tien nieuwe woorden. Aan het eind van dit jaar heb je meer dan driehonderd nieuwe woorden geleerd. Je schat aan woorden is dan groter, je bent dan dus rijker geworden.

OPWARMER

Woorden vormen

Ga in een rij van tien achter elkaar staan. De leerkracht geeft iedere eerste leerling een letter. De leerling in de rij noemt een letter die achter de letter van de leerkracht geplakt wordt. Zo noemt iedere leerling een letter en de letters vormen achter elkaar een woord. Welke groep kan het langste woord maken?

Bijvoorbeeld:

De leerkracht geeft de letter A
Leerling 1 noemt de C
Leerling 2 noemt de H
Leerling 3 noemt de T
Leerling 4 noemt de E
Enzovoorts.

Als er geen letter meer achter het woord kan, is het woord gemaakt. Als na alle leerlingen het woord nog niet klaar is, gaat de eerste leerling verder tot het woord klaar is.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Mijn naam is Nancy. Ik woon samen met mijn vader en moeder in Paramaribo. We zijn een Hindoestaans gezin. We hebben veel **tra_ities**. Dat zijn gebruiken die mijn ouders, grootouders en overgrootouders ook hadden. Sommige van onze tradities komen uit het Hindoestaanse geloof, zoals het vieren van **Hol_**. Andere gewoontes zijn alleen maar van ons gezin.

Mama zegt dat tradities belangrijk zijn, omdat we hiermee de cultuur doorgeven aan volgende generaties.

Onze gewoontes zorgen voor mooie **heri_neringen**. Later, als ik ouder ben, zal ik denken aan de leuke **ge_oontes** die we als gezin hadden. Ik zal ook sommige van die gewoontes later ook doen met mijn gezin. En de tradities zal ik later ook zeker doorgeven aan mijn eigen gezin.

Een van de tradities in ons gezin is '**_appy _amily _riday**'. Als ik op vrijdag thuiskom van school rust ik even uit. Daarna help ik mama met koken. Als papa thuiskomt van zijn werk, kunnen we lekker eten. Op vrijdagavond gebruiken we een traditionele maaltijd. Soms eten we botervis in tomatensaus, maar ook weleens doksi of heri heri. Mijn favoriete toetje is **rasmal_**.

Na het eten kijken we naar een film. Elke week mag een van ons kiezen naar welke film we gaan kijken. Na de film vertellen we elkaar wat we van de film vonden. We stellen elkaar allerlei vragen. Wat vond je van de **h_fdpers_n** van de film? Wat zou je anders gedaan hebben dan hij of zij? Wat heb je geleerd van het verhaal? Op **vr_dagavond** mag ik altijd **op_lijven** zolang als ik het wil. Zaterdag mag ik dan **ui_slapen**.

Je mag in les 3 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het (Digi)bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die kaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

De leerkracht laat op het (Digi)bord de juiste volgorde zien.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar.

Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) dag in de week waarop de familie samen leuke dingen doet
- b) de avond van de laatste dag van de schoolweek
- c) de belangrijkste persoon in een verhaal
- d) dingen die je nog weet van vroeger
- e) dingen die je normaal doet
- f) feest op de dag na de volle maan van de laatste maand van de hindoekalender, Phaalguna, een nieuwjaarsfeest
- g) handelen naar overgeleverde gebruiken
- h) nog niet naar bed gaan
- i) traditioneel toetje
- j) zo lang slapen dat je helemaal uitgerust bent

Kijk op het (Digi)bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.

Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Maak je woordkaartjes af.

Schrijf achterop wat het woord betekent en welk soort woord het is (werkwoord of zelfstandig naamwoord). Als het een zelfstandig naamwoord betreft, schrijf je het juiste lidwoord ervoor (de of het). Als het een werkwoord betreft, schrijf je op of dit een sterk of een zwak werkwoord is.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend lezen

TITEL

Objectief en subjectief

JE LEERT:

- teksten herkennen die objectief en subjectief geschreven zijn.

INFORMATIE

Misschien heb je deze termen al eens gehoord. Objectief en subjectief zijn twee woorden die erg op elkaar lijken, maar elkaars tegenovergestelde betekenen. Net als dik en dun, open en dicht, en groot en klein zijn objectief en subjectief ook tegenovergesteld.

Objectief betekent:

- feiten die te controleren zijn
- geen mening van de schrijver
- onpartijdig en neutraal
- een weergave van de gebeurtenissen zoals die hebben plaatsgevonden.

Bijvoorbeeld: krantenartikelen zijn meestal zo objectief mogelijk geschreven. Als je een krantenartikel leest zie je ook vaak dat de voor- en tegenstanders aan het woord komen. De lezer kan dan zelf een mening vormen over het onderwerp.

Hoewel er verschillende kranten zijn die zelf een bepaalde visie hebben, en journalisten zelf schrijven vanuit die visie, zijn de grootste kranten van het land objectief. Je kunt deze kranten rustig als bron gebruiken, omdat het duidelijk is waar de informatie vandaan komt.

Het is lastig om iets volledig neutraal vast te leggen in een artikel. Er is altijd wel iets van een mening terug te vinden.

Subjectief betekent dan het tegenovergestelde:

- meningen in plaats van feiten
- de schrijver heeft een voorkeur
- de bronnen die de schrijver gebruikt, zijn bronnen die zijn mening onderstrepen.

Subjectief geschreven teksten zijn onder andere advertenties, ingezonden brieven in een krant, een column en een opiniestuk. Ook reclames zijn altijd subjectief, de schrijver wil dat je zijn product koopt.

Subjectieve teksten zijn vaak niet goed als bron te gebruiken. Het is vaak niet te controleren of de informatie echt is, of volledig. Het is niet per se zo dat subjectieve teksten altijd nepnieuws bevatten, maar ze zijn minder betrouwbaar als bron.

Een subjectieve tekst kan ook een eigen verslag zijn van hoe je iets ervaren hebt. Bijvoorbeeld een opstel over een weekeindje weg, of een feedbackgesprek.

Opdrachten

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst en beantwoord de vragen onder de tekst (subjectief).

Tekst

Mijn naam is Nancy. Ik woon samen met mijn vader en moeder in Paramaribo. We zijn een hindoestaans gezin. We hebben veel tradities. Dat zijn gebruiken die mijn ouders, grootouders en overgrootouders ook hadden. Sommige van onze tradities komen uit het hindoestaanse

geloof, zoals het vieren van de Holi. Andere gewoontes zijn alleen maar van onze gezin.

Mama zegt dat tradities belangrijk zijn, omdat we hiermee de cultuur doorgeven aan volgende generaties.

Onze gewoontes zorgen voor mooie herinneringen. Later, als ik ouder ben, zal ik denken aan de leuke gewoontes die we als gezin hadden. Ik zal ook sommige van die gewoontes later ook doen met mijn gezin. En de tradities zal ik later ook zeker doorgeven aan mijn eigen gezin.

Een van de tradities in ons gezin is 'Happy Family Friday'. Als ik op vrijdag thuiskom van school rust ik even uit. Daarna help ik mama met koken. Als papa thuiskomt van zijn werk, kunnen we lekker eten. Op vrijdagavond gebruiken we een traditionele maaltijd. Soms eten we botervis in tomatensaus, maar ook weleens doksi of heri heri. Mijn favoriete toetje is rasmalai.

Na het eten kijken we een film. Elke week mag een van ons kiezen welke film we gaan kijken. Na de film vertellen we elkaar wat we van de film vonden. We stellen elkaar allerlei vragen. Wat vond je van de hoofdpersoon van de film? Wat zou je anders gedaan hebben dan hij of zij? Wat heb je geleerd van het verhaal? Op vrijdagavond mag ik altijd opblijven zolang als ik het wil. Zaterdag mag ik dan uitslapen.

Vragen

1. Heb je zelf ook tradities in je gezin?
Welke zijn dat?
2. Geef je mening over de traditie die in de tekst beschreven is.

OPDRACHT 2

Zijn de onderstaande (korte) teksten objectief of subjectief?
Geef aan waarom je dat denkt.

Voorbeeld 1

Wat zijn de belangrijkste religies in Suriname?

Ongeveer 27 procent van de Surinaamse bevolking is Hindoeestaan. Een kwart van de Surinamers is protestants en 23 procent is rooms-katholiek. Twintig procent is moslim. De overige vijf procent van de bevolking gelooft in traditionele religies of hangt geen religie aan.

Voorbeeld 2

ONDERZOEKSVRAAG

In dit onderzoek wordt gekeken naar de invloed van licht op de ontkieming en de groei van de bruine boon. Ik onderzoek hierbij de volgende vraag:

- Is licht van invloed op de ontkieming en de groei van de bruine boon?

Om tot een antwoord te komen op deze vraag, onderzoek ik de volgende deelvragen:

- Hoe ontkiemt en groeit een bruine boon onder 'normale' omstandigheden?
- Kan een bruine boon ontkiemen in een donkere ruimte (trapkast)?
- Hoe groeit een bruine boon in een donkere ruimte (trapkast)?
- Is er een verschil tussen de groei van de bruine boon onder normale omstandigheden en de groei van de bruine boon in de donkere ruimte?

Voorbeeld 3

Tot slot, iets van vroeger waar mijn vader het over had: als jongetje maakte je op oudejaarsdag zelf je vuurwerk, de zogeheten *kanu*. Het is een soort zelfgemaakte kanon, die gemaakt werd van bamboe en waar je spiritus in deed. Hoe mijn vader dit uitlegde leek het mij levensgevaarlijk, maar het was volgens mij erg populair onder voornamelijk jongetjes. Komt het je bekend voor?

Voorbeeld 4

OPDRACHT 3

Neem de onderstaande woorden over in je schrift. Zoek de betekenis en schrijf die er in je eigen woorden achter.

- Tradities
- Objectief
- Subjectief
- Voortzetten
- Hoofdpersoon

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag? Wat wist je al en kon je nu gebruiken?

Taal verkennen - grammatica

TITEL

Zinsdeel: Bijwoordelijke bepaling van plaats en tijd

JE LEERT:

- bijwoordelijke bepaling van plaats en tijd herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Wat is de bijwoordelijke bepaling in een zin?

Als je alle zinsdelen in de zin hebt benoemd, is het deel dat nog overblijft de bijwoordelijke bepaling.

Bijvoorbeeld:

Bijwoordelijke bepaling van plaats zegt iets van het gezegde en onderwerp.

Geeft antwoord op de vraag: waar? + gezegde + onderwerp

Zin	Zinsdelen
Zara woont in Amsterdam	woont = persoonsvorm
	Zara = onderwerp
	in Amsterdam = bijwoordelijke bepaling van plaats
(Waar woont Sara?) in Amsterdam geeft aan waar Zara woont	

Bijwoordelijke bepaling van tijd zegt iets van het gezegde en onderwerp.

Geeft antwoord op de vragen: wanneer, hoelang en hoe laat? + gezegde + onderwerp

Zin	Zinsdelen
De training begint om 10 uur	begint = persoonsvorm
	De training = onderwerp
	om 10 uur = bijwoordelijke bepaling van tijd
(Hoe laat begint de training?) om 10 uur geeft aan om hoe laat de training begint	

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de zinnen door.

Verdeel de zin in zinsdelen. Zet tussen de zinsdelen een schuine streep.

Voorbeeld: Ik/sport/elke week/met een vriendin.

1. Wij kunnen volgende week afspreken.
2. Ik ga om half 2 naar het werk.
3. Gisteren hebben Vishan en ik roti gegeten.
4. Om kwart over 8 ga ik weg.
5. Raoul gaat 2 weken op vakantie.
6. Lieke zet het plantje naast het huis.
7. Rianne slaapt op zolder.
8. Achter het huis staat mijn fiets.
9. De meeste rijst komt uit Nickerie.
10. De auto staat in de garage.

Opdracht 2

Kijk naar de zinnen van opdracht 1

Stel de vragen: waar, wanneer, hoelang, hoe laat + onderwerp + gezegde

Vraag		Antwoord
	Voorbeeld: wanneer sport ik?	elke week
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

Opdracht 3

- a. In opdracht 2 heb je antwoord gekregen op de vragen waar, wanneer, hoelang, hoe laat + onderwerp + gezegde. Dat is het zinsdeel
- b. Zet voor de zinnen in opdracht 1 een rode streep onder de bijwoordelijke bepaling van plaats en tijd.

TERUGKIJKEN

Wat vind je moeilijk van deze les?

Taal verkennen - taalgebruik

TITEL

Draaiboek

JE LEERT:

- wat een draaiboek is, hoe het eruit ziet en wat je er mee kunt doen.

INFORMATIE

Een draaiboek is eigenlijk een planning van je activiteiten. De term draaiboek komt uit de filmwereld. Bij het maken van een film heb je een goede planning nodig.

In een draaiboek staan de aanwijzingen om een activiteit goed te laten verlopen. Dat kan van alles zijn, van het koken van een groot familiédiner tot het organiseren van een feestje, tot het samenwerken met een leerling aan het maken van een presentatie. Je maakt een draaiboek als je wilt dat iets precies loopt zoals je wilt.

Een draaiboek maak je altijd vooraf. Je kunt geen planning maken achteraf. Natuurlijk zullen er zaken zijn die je tijdens de uitvoering anders wil of moet doen. Deze onthoud je, of je maakt er een aantekening van in het draaiboek.

In een draaiboek zet je dus belangrijke informatie voor het uitvoeren van je activiteit:

- de werkzaamheden;
- de taakverdeling;
- de tijd wanneer iets klaar moet zijn (de deadlines);
- hulpmiddelen die nodig zijn om het te kunnen doen;
- hoeveelheden als dat van toepassing is (je kunt je voorstellen dat drie kippenpoten voor een familie-etentje met 30 mensen niet genoeg zal zijn).

Om later het draaiboek of de planning te kunnen uitvoeren, moet je meestal samenwerken. Samenwerken is iets meer dan alleen de taken verdelen. Bij samenwerken ben je allemaal samen verantwoordelijk voor de taken die je doet. Als iemand anders zijn taken niet goed uitvoert, kom jij ook in de problemen. Bij samenwerken mag en moet je elkaar ook (durven) aanspreken, net zo goed als een ander jou ook mag aanspreken op wat je doet en gedaan hebt. Dat kan soms vervelend klinken, maar iedereen die mee werkt, zal zich aan de afspraken moeten houden in het draaiboek. Daarom is het belangrijk dat je samen vooraf het draaiboek goed doorneemt en er samen over praat.

Na afloop, als de activiteit is afgelopen, is het ook goed om te evalueren (nabespreken) en reflecteren op wat je zelf gedaan hebt. Dat kun je weer gebruiken om het een volgende keer beter te laten verlopen.

Let er wel op dat je de taakverdeling voor iedereen ongeveer gelijk maakt, niet dat iemand bijna alles doet en iemand anders heel weinig te doen heeft.

Het onderstaande schema is een voorbeeld hoe een draaiboek er uit zou kunnen zien. Je mag natuurlijk zelf per situatie ook zelf een ander format bedenken. Zorg er dan wel voor dat je alleen informatie opneemt die ook nodig is bij het uitvoeren. Laat alle overbodige informatie gewoon weg.

Voorbeeld van een draaiboek

Naam van de activiteit:					
Datum en tijd:					
Plaats:					
Activiteit	Naam	Tijd	Hulpmiddelen	Hoeveelheid	Opmerking

We gaan samen eens kijken hoe je dit nu invult. Als voorbeeld nemen we de tekst van les 3 Begrijpend Lezen. Daarin beschrijft Nancy een 'Happy Family Friday'.

Nancy en haar familie hebben de gewoonte dat de vrijdag een echte familiedag is. Daarvoor doen ze een aantal activiteiten. In het draaiboek zou dat er als volgt uit kunnen zien.

Naam van de activiteit: Happy Family Friday					
Datum en tijd: iedere vrijdag van 17 tot 21 uur					
Plaats:					
Activiteit	Naam	Tijd	Hulpmiddelen	Hoeveelheid	Opmerking
Koken	Mama Broertje	13:00 – 17:00 uur	Recepten, potten en pannen, mes en snijplank, fornuis	6 mensen	
Film	Ik	18:00 uur	DVD speler / streaming dienst	1 film	Een familiefilm of avonturen-film

Naam van de activiteit: Happy Family Friday					
Datum en tijd: iedere vrijdag van 17 tot 21 uur					
Plaats:					
Activiteit	Naam	Tijd	Hulpmiddelen	Hoeveelheid	Opmerking
Film kijken en na-bespreken	Allemaal	18:00 - 20:00 uur	Geen	Niet van toepassing	Iedereen mag zeggen wat hij of zij wil
Wat drinken en chips	Mama doet dit	20:00 - 21:00 uur	Cola, paprikachips	1 bekertje en 1 bakje per persoon	Geen

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Maak in een groepje van 4 een draaiboek voor de volgende situatie:

Jullie maken als groep een spreekbeurt over het onderwerp 'een feestdag'. Dat kan van alles zijn: Kerst, Holi, Chanoeka, Suikerfeest.

Voordat je als groep de presentatie of spreekbeurt kunt doen, zijn er enkele zaken die je gedaan moet hebben, zoals bijvoorbeeld:

Vooraf:

- Informatie uitzoeken en controleren op echtheid
- Plaatjes zoeken
- (PowerPoint)presentatie maken
- Verhaal samenvatten en op papier zetten voor de spreekbeurt (werkstukje)

Tijdens:

- Verhaal presenteren met de presentatie
- Vragen van de leerkracht en de leerlingen beantwoorden

Na afloop:

- Evalueren en nabespreken wat er goed en minder goed ging

Jullie mogen natuurlijk het schema van de vorige pagina gebruiken en dat invullen.

TERUGKIJKEN

Wat vind je leuk aan deze les? Wat heb je geleerd? Hoe kan deze les je helpen?

Spreken en luisteren

TITEL

Dialogoog

JE LEERT:

- in een dialoog 'actief luisteren' toepassen.

INFORMATIE

In thema 6 les 7 hebben we het gehad over actief luisteren en non-verbale communicatie. Eigenlijk heeft actief luisteren alleen echt zin als je het gebruikt in een dialoog, een gesprek tussen twee mensen.

Je hebt ook geleerd welke regels je gebruikt tijdens een gesprek (mensen laten uitpraten en dergelijke).

Vandaag gaan we deze twee zaken combineren in een gesprek.

In duo's gaan jullie een gesprek voorbereiden.

- Dat gesprek gaat over een traditie of feest wat jullie vieren binnen de familie of het gezin.
- Het gesprek mag niet langer dan 5 minuten duren. Na 5 minuten wisselen jullie van rol

Je mag de vorige les over de dialoog en actief luisteren erbij pakken om even terug te lezen wat dat ook al weer was.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Voer de dialoog uit die jullie hebben voorbereid.

Opdracht 2

Bespreek samen met de leerkracht hoe het gesprek verlopen is.

Hoe voelde je je toen je aan het praten was?

Wat is je opgevallen aan de ander toen je aan het praten was?

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Heb je iets (over jezelf) geleerd?

Schrijven

TITEL

De kenmerken van een instructie

JE LEERT:

- een instructie te herkennen aan de lay-out.
- wat het verschil is tussen een instructie en een uitleg.

INFORMATIE

Kun je je nog herinneren dat je een routebeschrijving hebt geschreven? In die routebeschrijving heb je uitgelegd wat de route is van jouw slaapkamer naar de keuken. Deze uitleg herken je aan de volgordewoorden en aan de herkenningpunten.

Een instructie is ook een soort uitleg, maar veel duidelijker en overzichtelijker. Dat betekent dat je snel de informatie kunt vinden die je nodig hebt. Door de tussenkopjes, opvallende tekens, kolommen, plaatjes kun je direct zien welke informatie je nodig hebt.

Waarom herken je een instructie?

- aan werkwoorden in de gebiedende wijs;
- aan de handelingen (wat je moet doen) worden in stappen aangegeven;
- aan weinig tekst;
- aan tekens, kolommen, plaatjes.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Geef bij de twee voorbeelden aan of het gaat om een uitleg of een instructie. Leg bij ieder voorbeeld uit waarom. Doe het zo:

Voorbeeld 1 is een (uitleg / instructie) omdat _____

Voorbeeld 2 is een (uitleg / instructie) omdat _____

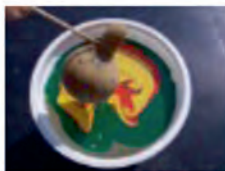
Voorbeeld 1: Spelregels Djoel

Djoel is een traditioneel spel dat al jaren wordt gespeeld in Suriname. Er worden twee partijen gevormd. De houders en de renners. De houders moeten elk op een lijn staan en mogen zich alleen op die lijn bewegen en er niet vanaf komen.

De renners moeten proberen om binnen de lijnen langs de houders komen, zonder aangetikt te worden. Zijn ze eenmaal in het vak, dan mogen ze er alleen uit via de volgende lijn. Ze mogen niet twee keer achter elkaar over dezelfde lijn en niet via de zijlijnen.

Voorbeeld 2: Kalebas decoreren

Het schoonmaken van de gedroogde kalebas gaat het best met een stuk schuurpapier, of met een vochtig schuursponsje, zorg dat niet heel de kalebas nat wordt, anders moet het weer een poos drogen.

Deze kleintjes zijn heel leuk om te dompelen in marmer verf.

Stap 1. Neem een bakje met water zo groot dat het kalebasje makkelijk onder kan.

Stap 2. Druppel 3 kleuren [marmer] verf op het water.

Stap 3. Trek met een prikpen voorzichtig enkele strepen, niet teveel anders loopt het tijdens het dompelen teveel in elkaar over

Stap 4. Maak met een klein boortje een gaatje bovenin het kalebasje [of in een gaatje wat er al in zit] en steek daar tijdelijk een satéprikker in, zorg dat die stevig zit.

Stap 5. Pak de kalebas aan de satéprikker vast en duw door de verf ineens onder.

Stap 6. Blaas nu de overtollige verf die op het water drijft weg, en haal het kalebasje naar boven. Let op dus zonder weer door de verf te halen.

Stap 7. Zet de prikker in een stuk piepschuim, o.i.d. om te laten drogen, voeg zo nodig weer wat verf toe, eventueel andere kleur en ga verder met de volgende.

- Als ze droog zijn kun je er een haakje in maken, of 2 gaatjes waar je een ringetje door haalt.
- Daarna kunnen ze bijvoorbeeld in de kerstboom gehangen worden, of in takken bijvoorbeeld in plaats van eieren. Maar het is ook leuk om ze in bloemstukjes te verwerken

Opdracht 2

Bedenk een kort dansje dat uit 5 stappen bestaat.

Noteer de stappen:

Bijvoorbeeld:

Stap 1: klap 2x in je handen en doe je armen omlaag.

Stap 2: Beweeg je hoofd van links naar rechts.

Stap 3: Spring 1x in de lucht.

Stap 4: Zet je handen in je zij

Stap 5: Draai een rondje

Klaar? Lees je instructie voor. De persoon die naast je zit, volgt de instructies op.

Opdracht 3

Controleer of je instructie duidelijk was door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Heeft mijn klasgenoot de instructie uitgevoerd zonder fouten?
- Was mijn instructie duidelijk voor mijn klasgenoot?
- Heb ik de stappen onder elkaar opgeschreven?
- Begint de zin met een werkwoord in de gebiedende wijs?
- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een hoofdletter?

Is je antwoord nee? Zorg er dan voor dat het ja wordt.

TERUGKIJKEN

- Ik kan het verschil zien tussen een uitleg en een instructie.
- Ik kan een instructie herkennen aan de lay-out.
- Ik weet wat het woord 'overzichtelijk' betekent.
- Ik kan een instructie opvolgen.

TITEL

De stam van een werkwoord

JE LEERT:

- in deze les de stam van een werkwoord te vinden;
- in deze les deze stam correct te spellen.

INFORMATIE

In groep 6 krijg je de opdracht om verschillende vormen van een werkwoord te herkennen en te kunnen gebruiken.

Weet je nog hoe je werkwoorden herkent?

Werkwoorden zijn de dingen die je kunt *doen*:

- Lopen
- Fietsen
- Rennen
- Eten

Werkwoorden beschrijven iets dat *gebeurt*:

- Regenen
- Waaien
- Voorbijgaan
- Bewegen

Een werkwoord zegt iets over hoe iets of iemand *is*:

- Zijn
- Lijken
- Worden
- Blijven

Je hebt geleerd dat wanneer je de tijd van een zin verandert alleen de werkwoorden veranderen.

Bijvoorbeeld: hij **loopt** naar school, hij **liep** naar school.

Hele werkwoorden eindigen meestal op **-en** (kijk maar in de voorbeelden), maar dat hoeft niet altijd zo te zijn.

Werkwoorden als zijn en de werkwoorden die eindigen op -aan (staan, gaan) eindigen niet op -en.

Bij de meeste werkwoorden is het makkelijk om de stam te vinden.

Je haalt -en van het werkwoord en wat je overhoudt is de stam.

Soms lijkt het misschien een beetje vreemd:

Beloven – belov

Reizen – reiz

Toch zijn 'belov' en 'reiz' de stam van de werkwoorden. Je kunt ze alleen niet als woord in een zin gebruiken. 'Ik belov' wordt 'ik beloof' en 'ik reiz' wordt 'ik reis'.

Bij de werkwoorden die níét op –en eindigen wijkt de stam iets af van de regel:

- Doen is doe (alleen de N wordt eraf gehaald)
- Zien is zie (alleen de N wordt eraf gehaald)
- Gaan is ga (de –an wordt eraf gehaald)
- Zijn is ben (is een totaal afwijkend werkwoord)

Gebiedende wijs

De gebiedende wijs is een bevel, een opdracht die een ander moet doen. In een zin die in de gebiedende wijs staat, is geen onderwerp.

Voorbeelden:

- Verroer je niet.
- Sta stil.
- Ga naar huis.
- Hang de was buiten.
- Loop eens door.

Je ziet dat het werkwoord in de gebiedende wijs in de ik-vorm geschreven staat. De regel STAM + T gaat bij de gebiedende wijs níét op.

OPWARMER

Spel de gebiedende wijs

Ga schouder aan schouder op een lijn staan, met de neuzen dezelfde kant op. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht loopt voor de lijn langs. De leerkracht zegt een werkwoord. Als de leerkracht net voor jou langs loopt, is het jouw beurt om de gebiedende wijs van dat werkwoord 1) te zeggen en 2) te spellen en de gebiedende wijs 3) te herhalen.

Als je het goed gespeld hebt, loopt de leerkracht verder en zegt een ander werkwoord bij een andere leerling. Als je het niet goed gezegd hebt, blijft de leerkracht staan en geeft je weer een kans met een ander werkwoord. De leerkracht beslist of de leerling moet gaan zitten als de tweede kans ook niet een correct antwoord heeft opgeleverd.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Schrijf de werkwoorden op, met de gebiedende wijs erachter. De leerkracht bepaalt of de kinderen aan elkaar mogen vragen welk werkwoord ze voor hun beurt hebben gekregen, of dat de leerkracht de werkwoorden van de opwarmer herhaalt.

Opdracht 2

Schrijf de stam op van de volgende werkwoorden.

- a) blazen
- b) dammen
- c) dromen
- d) eten
- e) kniezen
- f) ophouden
- g) rennen
- h) schaken
- i) strijden
- j) vergeten

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het bord de juiste spelling zien.

Opdracht 3

Schrijf de stam van de volgende werkwoorden op, en schrijf de gebiedende wijs erachter.

Werkwoord Stam Gebiedende wijs

Spijkeren

Denken

Uitbeelden

Weggooien

Zweten

Uitrusten

Opstaan

Surfen

Schaterlachen

Huilen

Verkopen

Koken

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het bord de juiste spelling zien.

Opdracht 4

Schrijf de stam op van de volgende werkwoorden.

Schrijf de laatste letter van de volgende stammen achter elkaar. Welk woord lees je dan?

- a) staan
- b) praten
- c) schieten
- d) schuren
- e) verslaan
- f) douchen Let op: gebruik hier de voorlaatste letter van de stam
- g) verzetten
- h) zien Let op: gebruik hier de laatste twee letters van de stam
- i) slippen
- j) vergaan
- k) besturen
- l) ontwaken

Laat je duopartner jouw spelling nakijken.

De leerkracht laat op het Digibord de juiste spelling zien.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Hoe vind je de stam van het werkwoord?

Wat is de gebiedende wijs, en hoe kan dit anders zijn dan de stam?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden deel 26

JE LEERT:

- tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen.

INFORMATIE

In Les 2 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

De leerkracht wijst willekeurig leerlingen aan.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Wat is het Holi-feest?

In maart wordt Holi gevierd. Dit is een lentefeest dat gevierd wordt door **afsta__elingen** van Indiase **i__igranten**. Het wordt ook het **kl__renfestival** genoemd. Behalve de lente viert Holi ook het nieuwe jaar en **de overwi__ing** van het goede boven het kwade. Holi valt altijd tijdens de volle maan.

Wat gebeurt er tijdens het feest?

Een **h__gtepunt** van het feest is het **verbr__nden** van de Holika op de avond voor Holi. Holika symboliseert het kwade en de verbranding is de overwinning van het goede op het kwade. De 'pandit' (een Hindoestaanse **pr__ster**) bepaalt op welk uur de stapel **aangest__ken** wordt.

__Avonds tellen de mensen af van tien tot en met nul. Het feest wordt gevierd met traditionele muziek en zang van chautalgroepen. Op sommige plaatsen worden ook **toneelstu__en** opgevoerd.

Je mag in les 11 (Begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het (Digi)bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar.

Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) feest waarbij veel kleuren belangrijk zijn
- b) heilige of geestelijke
- c) het hebben gewonnen, je was de beste
- d) het leukste of belangrijkste bij een feest
- e) iets aansteken met vuur
- f) in brand gezet
- g) mensen die uit een ander land komen om in je land te wonen en werken
- h) nakomelingen
- i) van de voorstellingen waarbij mensen een rol spelen

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

Opdracht 3

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op. Op de achterkant schrijf je:

- De betekenis.
- Welk soort woord het is (lidwoord, zelfstandig naamwoord, bijwoord, werkwoord, bijvoeglijk naamwoord).
- o Als het een vervoeging is van een werkwoord schrijf je het hele werkwoord.
- o Bij de werkwoorden schrijf je op of het werkwoord een sterk of zwak werkwoord is.
- o Als het een zelfstandig naamwoord is, schrijf je het juiste lidwoord ervoor.
- o Bij de zelfstandige naamwoorden schrijf je het enkelvoud én het meervoud.

Leg die woordkaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

Opdracht 4

Woordweb

Kies samen een woord uit de lijst van vandaag. Schrijf dat woord in het midden van een blaadje. Daaromheen gaan jullie samen woorden schrijven die volgens jullie met dat woord te maken hebben.

Na afloop wordt klassikaal besproken wat jullie hebben opgeschreven.

Hebben andere duo's die hetzelfde woord gekozen hebben ook dezelfde woorden daaromheen geschreven?

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend lezen

TITEL

Onderzoeken

JE LEERT:

- wat onderzoeken is en hoe je dat doet.

INFORMATIE

In les 19 van thema 6 hebben we het vooral gehad over nepnieuws en hoe je dat kunt herkennen. Tijdens deze les gaan we verder met dit onderwerp. We gaan namelijk uitzoeken of informatie echt of niet echt is. Dit doen we door middel van zoeken en lezen.

Volgens het van Dale woordenboek betekent onderzoeken:

on-der-zoe-ken (onderzocht, heeft onderzocht) 1 nauwkeurig nazien, nagaan, nasporen.

Onderzoeken kun je op heel veel verschillende manieren doen bij heel veel verschillende onderwerpen. Zo onderzoekt de politie misschien een inbraak, onderzoekt de douane de koffers op Zanderij, en onderzoekt een journalist bepaalde feiten.

Je gaat dus controleren of de informatie die je gelezen hebt, of gekregen hebt van iemand, klopt en volledig is. Ga er niet altijd van uit dat als het op internet staat het dus ook automatisch waar is!

Er is een aantal redenen waarom je informatie wilt onderzoeken, zoals bijvoorbeeld:

- antwoord krijgen op een vraag;
- een bestaand antwoord controleren;
- informatie op echtheid en volledigheid controleren;
- nieuwe of aanvullende informatie zoeken;
- je bent nieuwsgierig.

Voordat je een onderzoek doet, moet je wel van tevoren weten wat en waarom je iets wilt onderzoeken.

Als je een uitgebreid onderzoek wilt gaan doen, dan is het handig om een onderzoeksplan te maken. Daarin beschrijf je een aantal zaken zoals:

- welke vragen je wilt beantwoorden (waarom);
- welke stappen je doet tijdens het onderzoek (hoe);
- wat en wie je nodig hebt om te kunnen onderzoeken;
- wanneer je het onderzoek wilt doen, en wanneer je klaar wilt zijn;
- waar je het onderzoek wilt doen (dit noem je afbakening).

Eigenlijk beschrijf je in een onderzoeksplan ook de W-vragen. In plaats van ze te beantwoorden aan de hand van een tekst ga je deze vooraf beantwoorden. Je maakt dus een draaiboek voor je onderzoek en je legt vooraf vast wat en hoe je het onderzoek gaat uitvoeren.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst, en onderzoek het antwoord op de vragen onder de tekst.

Holi

Wat is het Holi feest?

In maart wordt Holi gevierd. Dit is een lentefeest dat gevierd wordt door afstammelingen van Indiase immigranten. Het wordt ook het kleurenfestival genoemd. Behalve de lente

viert Holi ook het nieuwe jaar en de overwinning van het goede boven het kwade. Holi valt altijd tijdens de volle maan.

Wat gebeurt er tijdens het feest?

Een hoogtepunt van het feest is het verbranden van de Holika op de avond voor Holi. Holika symboliseert het kwade en de verbranding is de overwinning van het goede op het kwade. De 'pandit' (een hindoestaanse priester) bepaalt op welk uur de stapel aangestoken wordt. 's Avonds tellen de mensen af van tien tot en met nul. Het feest wordt gevierd met traditionele muziek en zang van chautal groepen. Op sommige plaatsen worden ook toneelstukken opgevoerd.

De volgende ochtend krijgen mensen eerst een 'tilak' van as op het voorhoofd. Daarna worden er zakjes met kleurpoeder de lucht ingegooid en mag iedereen elkaar bestrooien met kleurenpoeder. Het poeder symboliseert het as van het kwade. De kleuren staan voor de kleuren van de lente. Ook worden mensen gespetterd met rood water. Het rode water vertegenwoordigt het bloed van de verslagen kwaadardige koning. Tijdens het feest is er ook muziek en zijn er optochten. Na het feest gaat iedereen zich douchen en haren wassen om al het poeder en kleurwater uit te wassen. Vaak duurt het dagenlang voordat het poeder helemaal weg is uit je neus, oren en hoofdhuid.

Waar staat Holi voor?

Als nieuwjaarsfeest staat het voor een nieuw begin. Je sluit met z'n allen het verleden af voor een nieuwe start. Als lentefeest staat het voor bezinning. Het is dus een moment om na te denken over het afgelopen jaar en je af te vragen of dingen zijn die je zou willen veranderen. Door de kleurtjes ziet iedereen er hetzelfde uit en kun je geen onderscheid te maken tussen mensen of bevolkingsgroepen.

Beginnen met een schone lei, bezinning en eenheid zijn dingen die de meeste mensen aanspreken. Hierdoor is Holi een feest geworden dat niet alleen door hindoestanen gevierd wordt maar door iedereen in Suriname.

Vragen.

1. Klopt het dat alleen immigranten uit India dit feest in Suriname vieren?
2. Valt Holi altijd op een dag van een nieuwe maan?
3. Waarom wordt gekleurd poeder in de lucht gegooid?
4. Waarom worden mensen gespetterd met roodgekleurd water?
5. Waar (bij welke bronnen) heb je de antwoorden gevonden of gecontroleerd?

Opdracht 2

Neem de onderstaande woorden over in je schrift. Zoek de betekenis op en schrijf die er in je eigen woorden achter.

- Lentefeest
- Festival
- Symboliseren
- Nieuwjaarsfeest
- Onderscheid

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al? Kun je deze informatie ook bij andere onderwerpen en schoolvakken gebruiken?

Taal verkennen - grammatica

TITEL

Bezittelijk voornaamwoord

JE LEERT:

- het bezittelijk voornaamwoord in zin herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Het bezittelijk voornaamwoord zegt iets van een zelfstandig naamwoord. Het zegt namelijk van wie iets is. Het geeft een bezit aan.

Bijvoorbeeld: De tas is van *hem*. *Hem* is een bezittelijk voornaamwoord.

Bezittelijke voornaamwoorden zijn:

mijn, mijne, je, jouw, jouwe, uw, uwe, zijn, zijne, haar, hare, ons, onze, jullie, hun

Van wie is het?

Mijn tas

Die tas is van **mij**.

Jouw potlood

Het potlood is van **jou**.

Zijn boeken

Die boeken zijn van **hem**

Onze schriften

De schriften zijn van **jullie**.

Hun kleurpotloden

De kleurpotloden zijn van **hen**.

Let op!

Persoonlijke voornaamwoorden kun je vervangen door de namen van personen.

Bij bezittelijke voornaamwoorden kun je dat eigenlijk nooit doen.

Soms wordt het wel vervangen, maar dan moet je een 's aan toevoegen.

Voorbeeld:

Het feestje is van **Maria**.

Het is **haar** feestje.

Het is **Maria's** feestje.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

1. Noem de bezittelijke voornaamwoorden op.

.....

 2. **Kruis aan: waar of niet waar**

		waar	niet waar
1	Het bezittelijke voornaamwoord zegt iets van een zelfstandig naamwoord		
2	Een bezittelijk voornaamwoord is hetzelfde als een persoonlijk voornaamwoord.		
3	Bezittelijke voornaamwoorden zeggen iets over het werkwoord.		
4	Als je een bezittelijk voornaamwoord toch kunt vervangen door de naam van een persoon, dan moet je een 's aan toevoegen.		
5	Het bezittelijk voornaamwoord geeft aan van wie iets is.		

Opdracht 2

Vul een bezittelijk voornaamwoord in.

- Die trui is van hem. Het is _____ trui.
- Die jurk is van haar. Het is _____ jurk.
- Die thermos is van jullie Dat is _____ thermos.
- Die fiets is van hen Dat is _____ fiets
- Die huizen zijn van ons Dat zijn _____ huizen

Opdracht 3

Onderstreep de bezittelijke voornaamwoorden.

Gotong Royong in Lelydorp

Paimin woont in Lelydorp. Hij is vanaf zijn geboorte hier opgegroeid.

Al zijn vrienden wonen ook in de buurt. Met zijn vader, moeder en zus, vindt hij het hier geweldig wonen. De hele familie komt vandaag op bezoek. Hun organisatie 'Gotong Royong', wat samsam betekent, komen vandaag bij elkaar. Het huis van Rin, zijn beste vriend is afgebrand. Nu komen ze als vrijwilligers bij elkaar om te praten hoe ze de familie van Rin kunnen helpen. "Hun probleem wordt ons probleem" zeggen de Javanen. Mijn vader zegt dat iedereen zal helpen om een nieuw huis te bouwen. De Javanen helpen elkaar in tijd van nood, uit naastenliefde. Rin is blij, zijn familie hoeft zich geen zorgen te maken. De burens en de familie brengen hun bouwmaterialen mee en gaan aan de slag. Binnen drie maanden staat het huis en Rin is heel blij en dankbaar.

TERUGKIJKEN

Wat vind je moeilijk van deze les?

12 Taal verkennen - taalgebruik

TITEL

Feedback

JE LEERT:

- - iemand feedback geven;
- feedback ontvangen

INFORMATIE

In les 19 van thema 3 (begrijpend lezen) is het onderwerp feedback al een keertje besproken. Dat ging vooral over het feedback geven op de hoofdpersoon in een verhaal.

Tijdens deze les gaan we verder met dit onderwerp. In plaats van feedback geven op iemand in een verhaal gaan we tijdens deze les zelf feedback geven aan elkaar. Je weet nog wel uit les 5 van thema 6 wat communiceren is. Om te kunnen communiceren is een zender en een ontvanger nodig. Het is de taak van de zender om de boodschap zo duidelijk mogelijk aan de ontvanger over te brengen.

Feedback is een boodschap over het gedrag of de prestaties van een ander. Dat kan zijn op de manier waarop iets gedaan wordt, maar ook op het product wat gemaakt is. Kijk maar naar jezelf op school. Als je een opdracht gemaakt hebt, krijg je vaak feedback van de leerkracht. Bijvoorbeeld: *ik vond je erg druk tijdens de les of je hebt het keurig in je schrift geschreven.*

Feedback kan positief en negatief zijn.

Je leert vaak heel veel van duidelijk commentaar op iets dat je gedaan hebt. Positieve feedback kan daarom heel motiverend zijn. Negatieve feedback geven is vaak moeilijker, maar ook noodzakelijk.

Onthoud wel dat iedere vorm van feedback gericht is op het positieve, ook als er iets niet goed is gegaan. Door feedback te geven (en te ontvangen) ben je bezig met het te verbeteren, of houden zoals het is omdat het zo goed is. Feedback is geen aanval!

Als je negatieve feedback moet geven, probeer dan te beginnen met een positieve opmerking. Bijvoorbeeld: *we hebben goed samengewerkt bij het voorbereiden van de spreekbeurt, en alle informatie die je gezocht hebt was prima. Het is me wel opgevallen dat je tijdens de spreekbeurt het een en ander vergeten hebt om te vertellen.*

Het houden van een feedback gesprek kan soms dus best moeilijk zijn. Bereid je daarom ook altijd voor op het gesprek. Ook als je feedback krijgt.

Door een aantal regels toe te passen kun je beter feedback geven.

- Vertel wat je gezien hebt;
- geef de feiten (ik zag, ik hoorde, je zei. NIET: ik heb gehoord van je broer dat je odat gedaan hebt);
- wees objectief;
- wees concreet (vriendelijk, niet aanvallend of beledigend);

- spreek voor jezelf, dus in de ik-vorm;
- geef aan welk effect het gedrag van de ander op je heeft;
- wees eerlijk en geef je eigen mening;
- wees constructief (opbouwend, de ander moet er iets mee kunnen);
- geef aan wat je zelf eventueel anders zou willen.

Richtlijnen tijdens het feedbackgesprek:

- laat de ander reageren;
- de ander moet iets met de feedback kunnen doen;
- bespreek samen hoe verder te gaan.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Kies een van de onderstaande situaties. Daar ga je een feedbackgesprek over voeren, samen met een medeleerling. Het is een rollenspel, dus niet echt!

Je mag natuurlijk de regels van feedback erbij houden en als 'spiekbrieftje' gebruiken.

Situatie 1.

Je hebt samen met een klasgenoot gewerkt aan een opdracht voor Taal. Je vindt dat je het meeste hebt gedaan, en je vindt het niet eerlijk dat de ander zo weinig gedaan heeft. Nu is het wel zo dat die ander wel iets gedaan heeft, en dat heeft die ander ook heel goed gedaan, maar het was zo weinig. Je bent zelfs een beetje boos omdat je vindt dat de 10 die jullie gekregen hebben eigenlijk alleen voor jou had moeten zijn.

Situatie 2.

Tijdens het voetballen in de pauze op het schoolplein heb je tijdens het spel een schop gekregen van iemand anders. Je weet ook wel dat het niet expres is gedaan, en dat tijdens het voetballen weleens dingen gebeuren. Maar je wilt die ander wel vertellen dat het vreselijk pijn doet.

Situatie 3.

Een vriendje of vriendinnetje waarmee je veel afsprekt buiten school komt heel vaak te laat op jullie afspraak. De laatste keer dat jullie samen zouden spelen was hij of zij een half uur later dan afgesproken, en je hebt je een beetje zorgen gemaakt of er iets gebeurd zou zijn. Gelukkig was dat niet zo, maar je vindt het wel vervelend om steeds te moeten wachten.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al, en wat is nieuw?

Hoe kun je dit gebruiken?

13 Spreken en luisteren

TITEL

Hoofd- en bijzaken in een verhaal

JE LEERT:

- door te luisteren de hoofdzaken en bijzaken onderscheiden

INFORMATIE

Bij Begrijpend Lezen heb je geleerd hoe je de hoofdzaken en de bijzaken in een verhaal kunt herkennen. Dit stond in thema 3, les 26.

Bij het luisteren naar een verhaal of een tekst kun je eigenlijk hetzelfde doen. Door een luisterstrategie te kiezen waarbij het mogelijk wordt om de hoofdzaken en de bijzaken van elkaar te scheiden.

Maar hoe doe je dat nu? Je hebt het verhaal niet voor je op papier, en je moet toch na afloop kunnen vertellen waar het verhaal over ging.

Een handig hulpmiddel zijn de W-vragen. Die ken je vast nog wel van lezen. De W-vragen blijven hetzelfde:

- Wie
- Wat
- Waar
- Wanneer
- Waarom
- Hoe

Als je aandachtig luistert, mag je ook best aantekeningen maken. Alles wat je opvalt in het verhaal noteer je bij de juiste W-vraag. Tijdens het luisteren zet je gewoon alles wat je hoort, en wat ter zake doet, bij de juiste W. Dit zijn de hoofdtaken van het verhaal.

Je kunt eventueel opvallende details eronder zetten. Dit zijn de bijzaken.

Je kunt later, als er nog tijd is, je aantekeningen nog even doorlezen en je afvragen of dit inderdaad echt de hoofdzaken waren. Misschien pas je het nog aan, of breid je je eigen aantekeningen uit met wat je nog weet.

Dat kun je doen in een schema zoals hieronder staat afgebeeld.

Door met een schema te werken, herinner je ook na een wat langere tijd waar het verhaal of de tekst ook al weer over ging.

Je kunt dit bijvoorbeeld doen als je het nieuws kijkt, en je moet de volgende dag iets vertellen, maar ook als je bijvoorbeeld vragen moet gaan stellen over een spreekbeurt van een klasgenoot.

Onderwerp/datum:

Wie	Wat	Waar
Wanneer	Waarom	Hoe
Opvallende details		
- - - -		

OPDRACHTEN

Opdracht 1

De leerkracht leest een verhaal voor. Aan jou de taak om het schema met W-vragen in te vullen aan de hand wat je hoort.

Opdracht 2

Je gaat thuis een onderwerp dat op het nieuws komt vertellen op school. Dit doe je de volgende les. Met behulp van het schema met de W-vragen vertel je kort waar het nieuwsbericht over ging. Je mag een bericht kiezen dat op de televisie of op de radio verteld wordt.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les?

Vond je het makkelijk of juist moeilijk om de W-vragen uit een gesproken tekst te halen?

Schrijven

TITEL

Een instructie schrijven

JE LEERT:

- welke informatie belangrijk is in een instructie;
- een instructie te schrijven waarbij je zelf de lay-out bepaalt

INFORMATIE

Tradities en gewoonten komen in iedere familie voor. We zijn gewend bepaalde feestdagen, verjaardagen, reünies en jammer genoeg ook begrafenissen op een manier te vieren die bij jouw familie hoort. Sommige tradities horen ook bij een geloof.

Sommige gebeurtenissen kunnen ervoor zorgen dat gewoonten ineens niet meer 'gewoon' zijn. Neem nu het Corona virus uit 2019/2020 als voorbeeld. Veel dingen die je gewend was te doen, konden ineens niet meer. Misschien was je gewend je oom of tante een knuffel te geven of een feestje te geven op je verjaardag.

De vraag is: Hoe ga jij om met veranderingen in tradities en gewoonten?
Wat doe je als je de dingen die je gewend bent te doen, ineens niet meer kunnen?

Van jouw tips kan iemand anders misschien iets leren.
Hieronder vind je een manier waarop je een instructie kunt schrijven:

Recept

1. Naam instructie (titel)
2. Voorbereiding (wat moet je van tevoren in huis hebben)
3. Ingrediënten (welke spullen/specerijen heb je nodig)
4. Bereidingswijze (vertel in stappen hoe je het moet doen)

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Stel je voor dat je op je verjaardag geen feestje mag vieren. De enige mensen die er zijn, zijn de mensen die bij jou in huis wonen. Hoe kun je er toch voor zorgen dat jij je jarig voelt?

1. Schrijf een instructie in de vorm van een recept.
De titel is: Hoe vier jij je verjaardag in quarantaine.
2. Gebruik het voorbeeld 'recept' in de informatie en op de afbeelding.
3. Bepaal zelf de lay-out

Opdracht 2

Controleer je instructie door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begint mijn instructie met een titel?
- Heb ik de vier tussenkopjes gebruikt?
- Tussenkopje ingrediënten: Is het overzichtelijk?
- Tussenkopje bereidingswijze: Begint de zin met een werkwoord in de gebiedende wijs?
- Heb ik de 5 stappen onder elkaar opgeschreven?
- Heb ik opvallende tekens gebruikt?
- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een hoofdletter?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee'? Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

Opdracht 3

Huiswerk: Wat is jouw lievelingsgerecht?

Verzamel thuis de informatie en neem het mee naar de volgende les.

Informatie die je thuis verzamelt:

Recept

1. Naam instructie (titel)
2. Voorbereiding (wat moet je van tevoren in huis hebben)
3. Ingrediënten (welke spullen/specerijen heb je nodig)
4. Bereidingswijze (vertel in stappen hoe je het moet doen)

TERUGKIJKEN

- Ik kan een instructie schrijven met een heel kort schrijfplan.
- Ik kan een instructie schrijven waarbij ik zelf de lay-out ontwerp.
- Ik kan positieve gedachten formuleren in moeilijke situaties.

TITEL

De tegenwoordige tijd spellen

JE LEERT:

- wat de eerste, tweede en derde persoon enkelvoud zijn;
- wat de eerste, tweede en derde persoon meervoud zijn;
- hoe je de werkwoord vervoegingen in de onvoltooid tegenwoordige tijd spelt

INFORMATIE

Je weet al wat werkwoorden zijn. Je hebt ook al eens gehoord van vervoegingen.

Wijs naar jezelf. Als je 'ik' zegt, bedoel je jezelf. Niemand anders kan 'ik' zeggen en jou daarmee bedoelen. Dit noemen we de eerste persoon enkelvoud.

Als je met je duopartner werkt zeg je 'jij' tegen haar of hem.

Dit is de tweede persoon enkelvoud.

Als je met je iemand over een andere leerling in je klas praat, dan zeg je 'zij' of 'hij'.

Dat is de derde persoon enkelvoud.

De eerste persoon meervoud is een groepje waar je (ik) deel van uitmaakt.

*Zullen **wij** gaan wandelen? Ja leuk, ik doe mijn schoenen aan.*

De tweede persoon meervoud is een groepje waar je (ik) geen deel van uitmaakt, maar het zij wel mensen die je kent.

*Zullen wij gaan wandelen? Nee, ik heb geen zin. Gaan **jullie** maar.*

De derde persoon meervoud is een groepje vreemden.

*Zullen wij gaan wandelen? Ja gezellig, **zij** wandelen daar ook al.*

Eerste persoon enkelvoud:	Ik
Tweede persoon enkelvoud:	Jij
Derde persoon enkelvoud:	Hij
Eerste persoon meervoud:	Wij
Tweede persoon meervoud:	Jullie
Derde persoon meervoud:	Zij

Dit kun je doen in de tegenwoordige tijd en in de verleden tijd. In deze les kijken we naar de *Onvoltooid Tegenwoordige Tijd*. Dat betekent dat het werkwoord nog actief is.

Bijvoorbeeld:

Ik loop

Jij loopt

Hij loopt

Wij lopen

Jullie lopen

Zij lopen

Als je dit leest, merk je dat iemand of een groepje mensen aan het lopen is. Dat is de OTT.

OPWARMER

Lettergrepen klappen of stappen

Ga staan zodat alle leerlingen samen een kring vormen, met de gezichten naar buiten. Midden in de kring staat de spreker. Dit kan de leerkracht zijn, maar dat kan ook iemand zijn die door de leerkracht wordt aangewezen. Nu stap je de lettergrepen, zonder te lopen, op dezelfde plaats waar je staat. De eerste lettergreep met je rechtervoet, de tweede lettergreep met je linkervoet. De laatste lettergreep maak je een sprongetje.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Neem de tabel hieronder eerst over in je schrift.

Vul dan in je schrift de open gebleven vakken van de tabel hieronder in.

werkwoord	ik	jij	zij of hij	werkwoord
oefenen	oefen	oefent	oefent	oefenen
luieren				
	beleef			
		ervaart		
			vertelt	
				optillen
			zet neer	
		verhuist		
	blaas			
voorlezen				
	bespot			
		schat in		

Controleer met je duopartner of jullie hetzelfde hebben ingevuld.

Opdracht 2

Neem het schema hieronder eerst over in je schrift.

Vul de juiste vorm van het werkwoord in, in de tegenwoordige tijd.

werkwoord	ik	jij	zij of hij	werkwoord
				doorzetten
			verzucht	
		raadt		
	gok			
schatten				
	rij			
		durft		
			veegt	
				stofzuigen
			loopt hard	
		verzorgt		
	kam			

De leerkracht laat de juiste antwoorden op het bord zien.

Opdracht 3

Vul in

a) douchen	wij _	jullie _	zij _
b) drogen	wij _	jullie _	zij _
c) wassen	wij _	jullie _	zij _

Opdracht 4

Flitswoorden

De leerkracht laat een werkwoordsvorm gedurende een flits van twee seconden zien. Je schrijft het op. In totaal krijg je twaalf woorden te zien. Als je ze allemaal hebt opgeschreven, laat je je duopartner controleren of je ze goed hebt geschreven. Jij kijkt haar of zijn woorden na.

Vergelijk je spelling met je duopartner.
Kijk tenslotte op het bord naar de juiste spelling.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

at wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 27

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen.

INFORMATIE

In les 9 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Woordmemorie

Speel dit spel met je duopartner. Je legt de kaarten met de kant met de woordjes naar boven. Jij wijst er een aan en je duo moet de betekenis zeggen. Als dat gebeurt is, draait je duopartner de kaart om en controleert of de goede betekenis is gegeven. Als je deze tien woorden hebt gedaan, draai je de kaarten om, nu ligt de betekenis boven. Je duo wijst een kaart aan en jij moet het woord dat bij die betekenis hoort, zeggen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Mijn naam is Humberto. Ik ben 10 jaar. Ik woon in Nederland. Mijn ouders zijn geboren in Suriname. Als Surinamers hebben mijn ouders soms andere gewoontes dan de ouders van mijn Nederlandse vrienden op school.

Mijn ouders zijn bijvoorbeeld **stre__er**. Ze vinden **bel__fd** zijn belangrijk. Ik moet altijd met twee woorden praten. Ik mag niet alleen maar "Ja" of "Nee" zeggen. Ik moet "Ja, mama" of "Nee, mama" zeggen. Ik spreek mijn ouders met "u" aan.

Iets wat mijn Nederlandse vrienden heel **a__art** vinden, is dat we bij een verjaardag onze **__adeautjes** niet openmaken in **b__z__n** van de gever. We leggen het **ingepa__t** weg en maken het later open. Dat is om te voorkomen dat als we het cadeau niet mooi vinden de gever dat merkt aan ons gezicht. Het is dus ook een **man__r** van beleefd zijn.

Mijn ouders vinden het belangrijk dat ik me netjes kleeft. We moeten verder ook netjes zijn op het huis. Dat betekent dat ik niet naar binnen mag met mijn schoenen aan. Ik moet voor de deur de schoenen waarmee ik op straat heb gelopen uittrekken. In huis loop ik op blote voeten, op **so__en** of met mijn slippers aan.

Ook onze taal is een beetje anders. Enkele woorden die Surinamers gebruiken zijn: moni (**gel__**) en verhaalboek (**ro__an**). De meeste van deze woorden worden wel door mijn Nederlandse vrienden begrepen.

De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die woordkaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- betaalmiddel
- bijzonder, afwijkend van wat normaal is
- buurt/ nabijheid
- goede omgangsvormen hebben
- hoe je iets doet, wijze
- in papier gewikkeld om de inhoud niet te verklappen
- korte kousen
- leesboek
- present/ geschenk
- weinig vrijheid gevend

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.

Verbeter je fouten. Als het goed is, schrijf je de betekenis achter op je woordkaarten.

Schrijf erbij welk soort woord het is:

- Werkwoorden het hele werkwoord en het werkwoord in de (onvoltooid) verleden tijd van het hele werkwoord
- Zelfstandige naamwoorden met het juiste lidwoord
- Bijvoeglijk naamwoord over welk zelfstandig naamwoord dit iets zegt

Opdracht 4

Laat je duopartner jouw antwoord nakijken. Controleer het antwoord van je duopartner. De leerkracht laat op het (Digi)bord het juiste antwoord zien.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend lezen

TITEL

Oorzaak en gevolg

JE LEERT:

- het verband te leggen tussen oorzaak en gevolg.

INFORMATIE

Als er iets gebeurt als reactie op iets wat eerder gebeurde, noem je dat 'oorzaak en gevolg'. Een voorbeeld is wanneer je een pan water op de stoof zet, het water gaat koken. Het vuur is dan de oorzaak dat het water kookt (gevolg).

Zo kunnen gevolgen ook zelf weer oorzaken worden. Dit klinkt misschien een beetje moeilijk, maar eigenlijk is het logisch. Stel je voor, het water kookt als gevolg van het vuur dat onder de pan brandt. Jij brandt je vingers aan het water als gevolg van het hete water.

In teksten kom je ook vaak oorzaak en gevolg tegen. Je kunt dat herkennen aan woorden zoals *daardoor*, *doordat* en *het komt door*. Je weet dan dat de schrijver iets noemt wat de oorzaak kan zijn. Bijvoorbeeld: Humphrey kan niet buitenspelen, dat komt doordat het buiten regent. Je weet dus dat de regen de oorzaak is, en dat Humphrey niet kan buitenspelen het gevolg.

Je ziet het niet altijd aan een tekst, er zijn niet altijd *signaalwoorden* die aangeven wat de oorzaak en het gevolg zijn. Door de hele tekst te lezen, merk je vaak wel wat de oorzaken zijn, en wat de gevolgen zijn.

Zeker in verhalen kom je vaak oorzaken en gevolgen tegen. Iets wat de hoofdpersoon in een verhaal beleeft, is vaak het gevolg van iets dat al eerder gebeurde. Door een verhaal in chronologische volgorde (weet je nog wat dat is?) te zetten, krijg je meestal een helder overzicht wat de oorzaken en de gevolgen zijn. Oorzaken en gevolgen in een tekst zijn ook meestal de *hoofdzaken* in de tekst.

Op het moment dat je niet meer weet wat de oorzaken en gevolgen zijn, of je kunt die niet uit een tekst opmaken, heb je het over het 'kip en ei probleem'. Wat was er eerder, de kip of het ei? Je hebt een kip nodig om een ei te leggen, maar zonder eieren kunnen er geen kippen geboren worden.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst, en geef aan wat de oorzaken en de gevolgen (per oorzaak) zijn.

Surinaamse gewoontes en gebruiken

Mijn naam is Humberto. Ik ben 10 jaar. Ik woon in Nederland. Mijn ouders zijn geboren in Suriname. Als Surinamers hebben mijn ouders soms andere gewoontes dan de ouders van mijn Nederlandse vrienden op school.

Mijn ouders zijn bijvoorbeeld strenger. Ze vinden beleefd zijn belangrijk. Ik moet altijd met twee woorden praten. Ik mag niet alleen maar 'Ja' of 'Nee' zeggen. Ik moet 'Ja, mama' of 'Nee, mama' zeggen. Ik spreek mijn ouders met 'u' aan.

Iets wat mijn Nederlandse vrienden heel apart vinden is dat we bij een verjaardag onze cadeautjes niet openmaken in bijzijn van de gever. We leggen het ingepakt weg en maken het later open. Dat is om te voorkomen dat als we het cadeau niet mooi vinden dat de gever dat merkt aan ons gezicht. Het is dus ook een manier van beleefd zijn.

Mijn ouders vinden het belangrijk dat ik me netjes kleeft. We moeten verder ook netjes zijn op het huis. Dat betekent dat ik niet naar binnen mag met mijn schoenen aan. Ik moet voor de deur de schoenen waarmee ik op straat heb gelopen uittrekken. In huis loop ik op blote voeten, op sokken of met mijn slippers aan.

Ook onze taal is een beetje anders. Enkele woorden die Surinamers gebruiken zijn: moni (geld) en verhaalboek (roman). De meeste van deze woorden worden wel door mijn Nederlandse vrienden begrepen.

Ben je weleens in een ander land geweest? Misschien op vakantie of familiebezoek? En heb je een verschil gemerkt tussen je gebruiken en die van het land waar je geweest bent?

Opdracht 2

Bespreek met een klasgenoot wat jullie allebei gevonden hebben.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Taal verkennen - grammatica

TITEL

Herhaling: Bijwoordelijke bepaling van plaats en tijd en bezittelijke voornaamwoorden

JE LEERT:

- de bijwoordelijke bepaling van plaats en tijd en de bezittelijke voornaamwoorden in een zin herkennen en benoemen.

INFORMATIE

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Kruis aan of de vetgedrukte bijwoordelijke bepaling van plaats goed of fout is. Als het fout is, schrijf dan wat het moet zijn.

	Zin	goed	fout	het moet zijn:
1	Mijn oma kookt thuis een lekkere pom .			
2	Henny en Arief kamperen in de achtertuin .			
3	Het is duwen en stoten in de bus.			
4	Papa heeft Ronny op school afgezet .			
5	Aan de bar verkopen ze lekkere friet.			
6	Ik zag een leguaan op straat liggen.			
7	De hond klom van schrik in de boom .			
8	Ze hebben een bal in de put gegooit.			

Kruis aan of de bijwoordelijke bepaling van tijd goed of fout is onderstreept. Als het fout is, schrijf dan wat het moet zijn.

	Zin	goed	fout	het moet zijn:
1	Gisteren heeft mijn oma pom gemaakt .			
2	Om 3 uur 's middags hebben ze een vreemd vliegtuig gezien.			
3	De les duurt 30 minuten			
4	Ik heb heel lang op mijn neef gewacht			
5	Ik heb van het wachten mijn hele middag verloren.			
6	Vorige maand heb ik mijn paspoort verlengd.			

Opdracht 2

Door elkaar. Plaats een rechthoek om de bijwoordelijke bepaling van plaats of tijd. Sommige zinnen hebben beide.

1. Mijn vriendinnen en ik gaan winkelen in de stad.
2. Is het in Canada erg koud.
3. Ik zal die avond nooit meer vergeten.
4. Maureen koopt Cheese sticks bij Pizzahut.
5. In die tussentijd heb ik mijn haar geknipt.
6. De koeien in de stal waren gister onrustig.
7. In de tijd van Coronavirus moesten de mensen thuisblijven.
8. De zangers danste heel mooi op het podium.
9. We hebben brood gekocht bij omoe snesie.
10. Tijdens de storm werd de hond paniekerig.
11. De operatie duurde 3 uren.
12. We gaan vandaag lekker zwemmen in de Colakreek.
13. Vandaag zitten we lekker op de bank naar films te kijken.

Opdracht 3

Vul de juiste bezittelijk naamwoord in.

1. Tante tikte me op _____ schouders.
2. Zij gooide het potlood en hij kwam bijna in _____ oog.
3. Wij hebben _____ pennen nodig om te schrijven. Heb jij de _____.
4. Ik werk op _____ computer. Hij werkt op de _____.
5. Ze heeft _____ haar laten blonderen, hij ook de _____.
6. Ik zocht naar mijn nagellak. De nagellak die daar ligt, is de _____.
7. De kinderen hebben _____ computer daar gelaten.
8. We zijn blij. Ons huis is eindelijk verkocht.
9. Ze is boos. De hond heeft haar bal laten vallen.
10. Ze heeft _____ broer een stukje appel gegeven.
12. Ik heb geen contact meer met _____ beste vriend.

TERUGKIJKEN

Wat vind je nog moeilijk van deze herhalingsles?

Taal verkennen - taalgebruik

TITEL

Boodschappen doen

JE LEERT:

- hoe je een boodschappenlijstje opstelt.

INFORMATIE

Je hebt het vast je vader of moeder weleens zien doen, een boodschappenlijstje maken. Dat is een lijstje waarop je schrijft welke boodschappen je allemaal moet halen in de supermarkt of winkel op de hoek. Een boodschappenlijstje helpt je om in de supermarkt niks te vergeten wat je nodig hebt, maar ook om niet zomaar alles te pakken waar je zin in hebt.

Voordat je een boodschappenlijstje maakt, moet je weten wat je nodig hebt, en hoeveel je nodig hebt. En voordat je dat weet, zul je een idee moeten hebben van wat je gaat eten. Je kijkt altijd eerst wat er nog is.

Je ziet ook vaak op een boodschappenlijstje de producten staan die iedere week nodig zijn, zoals afwasmiddel, toiletpapier, melk, eieren en dergelijke.

Om het boodschappenlijstje te kunnen maken, zul je ook een beetje moeten kunnen rekenen. Hoeveel kip heb je nodig om met vijf mensen 2 keer per week kip te eten?

Stel, je gebruikt 150 gram kip per persoon per keer, dan is het voor 5 mensen (5 x 150 gram) 750 gram per keer, en voor 2 keer anderhalve kilo (1500 gram).

Let in de supermarkt wel op de datum die er op de verpakking staat. Je wilt geen spullen kopen die niet goed meer zijn, of die je niet lang meer kunt bewaren. Op de verpakking zie je vaak een Tenminste Houdbaar Tot (THT-datum) of een Uiterste Verkoop Datum (UVD). Koop geen spullen die over de datum zijn, de kans is groot dat deze spullen niet goed meer zijn, en als je ze toch gebruikt of opeet, zou je er misschien ziek van kunnen worden.

Nadat je boodschappen hebt gedaan ruim je de boodschappen op. Dat kun je doen in een kast, de koelkast of de vriezer. Wat je vaak ziet, vooral in bedrijven die veel met eten werken zoals restaurants en snackbars, is dat de boodschappen worden opgeruimd volgens het FIFO-principe. FIFO betekent First In First Out. Door de nieuwe boodschappen achter de oude spullen te zetten, gebruik je altijd eerst de oude spullen. Hierdoor hoeft je minder weg te gooien. Thuis kun je dat natuurlijk ook doen.

Door te veel spullen te kopen, bestaat het gevaar dat je niet alles gebruikt. Wat ga je doen met 100 kilo kwikwi als je in een gezin van 3 mensen leeft? Alles wat je niet gebruikt, kan bederven, en dat moet je dan weggooien. Dat is zonde.

Door slim boodschappen te doen (met een lijstje) en de spullen slim op te ruimen (FIFO) hoeft je minder naar de supermarkt te gaan, en minder weg te gooien.

Daarom hou je meestal de volgende volgorde aan.

- Kijk wat er nog in de koelkast, vriezer en kasten ligt.
- Maak een lijstje met wat jullie gaan eten.
- Schrijf op wat je nodig hebt min de spullen die er nog zijn.
- Reken uit hoeveel je nodig hebt.
- Koop in de supermarkt alleen wat er op je lijstje staat!
- Als je weer thuis bent, ruim je de spullen op, op de plaats waar het hoort.
- Ruim je spullen FIFO op.

OPDRACHTEN

Bij de opdrachten mag je een rekenmachine gebruiken, maar ook internet, kookboeken en tijdschriften.

Opdracht 1

Maak een boodschappenlijstje voor 4 personen. Jullie gaan eten:

- 1 dag roti kip
- 1 dag nasi met kipsaté
- 1 dag BBQ met broodjes en aardappelsalade

Schrijf de ingrediënten op, en de hoeveelheid erachter. Hoeveel heb je van alles nodig?

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les? Wat heb je geleerd van deze les?

Spreeken en luisteren

TITEL

Verschil tussen meningen en feiten

JE LEERT:

- wat meningen en feiten zijn, en hoe je deze kunt herkennen in een gesproken tekst.

INFORMATIE

Een feit is een vaststaand gegeven. Dat is iets wat je kunt bewijzen en onderbouwen. Een mening is persoonlijk. Je bent het met iets eens of niet, en je kunt aangeven waarom je het er wel of niet mee eens bent.

Het zou toch wel heel prettig zijn als je een feit altijd kunt herkennen aan *het is* en een mening aan *ik vind*. Helaas is dat niet altijd zo. Je hoort en leest vaak een mening die verpakt is als een feit. In de les over nepnieuws heb je al het een en ander geleerd over het herkennen van feiten en nepnieuws, en waaraan je feiten kunt herkennen. Je kunt namelijk betrouwbare bronnen raadplegen om te bepalen of iets een feit is of niet.

Bijvoorbeeld de uitspraak *patat is lekker* klinkt als een feit, maar je kunt het makkelijk herkennen als mening. Niet iedereen zal patat echt lekker vinden, er zijn mensen die er niets aan vinden zelfs.

Een ander voorbeeld is: de juf is lief. Al zal de juf het er zelf helemaal mee eens zijn, er zijn toch mensen die haar helemaal niet zo lief zullen vinden. Dit is ook een mening die verpakt is als een feit.

Als je bijvoorbeeld hoort *dit virus kan de hele wereld ziek maken*, en dat wordt gezegd door een vooraanstaande viroloog (iemand die alles over virussen weet), dan kun je er rustig vanuit gaan dat dit een feit is. Een viroloog is een deskundige, en die liegen meestal niet. Als een deskundige wel liegt, kan hij zelf een probleem krijgen.

Je moet je dus altijd afvragen wat de bron is. Wie heeft het gezegd? Als in het laatste voorbeeld niet een vooraanstaande viroloog het gezegd heeft, maar bijvoorbeeld een jongen in het park, dan weet je dat het geen feit hoeft te zijn. De bron is dus erg belangrijk om te weten of iets een feit of een mening is.

De pers (radio, kranten, televisienieuws) bestaat uit journalisten die je normaal gesproken moet kunnen vertrouwen. Ook al heeft een journalist ook wel een eigen mening, de pers in het algemeen hoort onafhankelijk te zijn. De mensen die een abonnement hebben op een krant betalen de journalisten om objectieve artikelen te schrijven. Op het moment dat iemand van veel zaken de schuld geeft aan 'de pers' weet je eigenlijk al dat het niet waar is wat hij zegt.

Je zult zelf daarom ook kritisch moeten zijn op de informatie die je krijgt. Als je niet zeker weet of iets een feit is of een mening, dan kun je het altijd opzoeken en onafhankelijke bronnen raadplegen. Bij advertenties ligt het er altijd wel heel dik bovenop, advertenties zijn geen nieuws maar willen mensen verleiden om iets te kopen. Als je iets niet vertrouwt, zoek het rustig na en ga zelf op onderzoek uit.

Op het moment dat je een ander ervan wilt overtuigen dat jouw mening de beste mening is, dan zul je met goede en onderbouwde argumenten moeten komen waarom dat zo is. Een feit is objectief, een mening is subjectief.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

De leerkracht deelt een aantal kaartjes uit met daarop een mening en een feit. Jij gaat deze hardop voorlezen, en de leerlingen moeten raden of het een mening of een feit is. Probeer ook je mening als een feit te vertellen.

Opdracht 2

Wie heeft de meeste goed?

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Kun je het gebruiken bij volgende lessen en thuis?

Schrijven

TITEL

Een kookboek van de klas

JE LEERT:

- een recept te schrijven met informatie die je zelf hebt verzameld;
- een recept zo duidelijk mogelijk op te schrijven door zelf de lay-out te bepalen

INFORMATIE

Weet je wat leuk zou zijn? Een kookboek met al jullie lievelingsgerechten. Zo kunnen jullie van elkaar weten wat jullie echt heel lekker vinden. Gelukkig is dat mogelijk en hoeft het helemaal niet zoveel werk te zijn. Je hebt wel de volgende informatie nodig:

Recept

1. Naam instructie (titel)
2. Voorbereiding (wat moet je van tevoren in huis hebben)
3. Ingrediënten (welke spullen/specerijen heb je nodig)
4. Bereidingswijze (vertel in stappen hoe je het moet doen)

Hoe maak je een kookboek?

Iedereen schrijft zijn/haar lievelingsrecept op een A4'tje met een zelf bedachte lay-out. Er is 1 leerling die een voorkant maakt van het kookboek (de kaft). Er is 1 leerling die de achterkant maakt van het boek. Alle recepten worden verzameld en gebundeld.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Gebruik de informatie die je thuis hebt verzameld. Schrijf het recept op een A4'tje. Maak gebruik van het hele blad, maar je gebruikt maar 1 kant van het A4'tje. Vergeet niet de vier tussenkopjes. Zorg ervoor dat de titel en de tussenkopjes opvallen.

Titel

Tussenkopjes:

Vorbereiding

Ingrediënten

Bereidingswijze (vertel in stappen hoe je het moet doen)

Bij het tussenkopje 'bereidingswijze' bepaal je zelf in hoeveel stappen je het uitlegt.

Opdracht 2

- Begint mijn recept met een titel?
- Heb ik de vier tussenkopjes gebruikt?
- Tussenkopje ingrediënten: Is het overzichtelijk?
- Tussenkopje bereidingswijze: Begint de zin met een werkwoord in de gebiedende wijs?
- Heb ik de stappen onder elkaar opgeschreven?
- Heb ik opvallende tekens gebruikt?
- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een hoofdletter?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee'? Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een recept schrijven met informatie die ik zelf heb verzameld.
- Ik kan een lay-out voor een recept zelf ontwerpen.
- Ik heb bijgedragen aan een product waar de hele klas aan heeft gewerkt.
- Ik herken een recept aan de lay-out.

Spellen

TITEL

Vragende zinnen met 'jij' als onderwerps

JE LEERT:

- wat de werkwoordsvorm in een vragende zin is;
- dat de 'y' soms klinkt als 'j', soms als 'i' en soms als 'ie'

INFORMATIE

Een vraag eindigt altijd met een vraagteken: de ?

Je kunt vragen stellen om een aantal verschillende redenen:

- om iets te weten te komen wat je niet weet;
- om verduidelijking vragen;
- om te controleren of iemand je wel goed begrepen heeft.

Je weet wat het onderwerp is van de zin: je geeft antwoord op de wie-vraag.

Bijvoorbeeld:

Het meisje was blij met het cadeau dat ze kreeg.

Wie was blij met het cadeau dat ze kreeg? Het meisje. Dit is dus het onderwerp.

Deze les gaat over vragende zinnen waarbij 'jij' het onderwerp is.

'Ga jij naar het feest?' 'Jij gaat naar het feest.'

'Help jij weleens je moeder als ze pom bereidt?' 'Jij helpt weleens je moeder.'

De linkerzin is een vraag. De rechterzin is mededelend.

De volgende vraag gaat over de linkerzin.

Wat valt je op aan de vragende vorm van het werkwoord wanneer het woord 'jij' achter de werkwoordsvorm staat?

De regelt STAM + T gaat hier niet op! In een vragende zin waarin 'jij' het onderwerp is staat de persoonsvorm voor het onderwerp. In dat geval is het werkwoord zonder T.

Kijk maar:

Jij loopt naar huis.

Loop jij naar huis?

Je leest verhalen in een boek.

Lees je verhalen in een boek?

OPWARMER

Lettergrepenspel

U verdeelt de leerlingen in groepen van vier.

U geeft ieder groepje 10 kaartjes met verschillende lettergrepen.

Aan de leerlingen om zoveel mogelijk en zo lang mogelijke woorden te maken van de lettergrepen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Neem het schema hieronder over in je schrift en vul dan in je schrift de open hokjes in.

werkwoord	jij (mededelend)	(vraag) jij?
openen	jij opent	open jij?
scheiden		
	jij kunt	
		vaar jij?
verschepen		
	jij scheept in	
		schep jij?
	jij schaadt	
vreten		

De leerkracht laat de juiste antwoorden op het bord zien.

Opdracht 2

Maak voorbeeldzinnen met de werkwoorden van opdracht 1 in de vragende zin. Voorbeeld: 'Geef jij een tamarindesnoepje aan de leerkracht?'

Opdracht 3**Flitswoorden**

De leerkracht laat een werkwoord gedurende een flits zien. Je schrijft het op.

Erachter schrijf je de juiste vorm van de vraag met 'jij' erachter op.

Als je ze allemaal hebt opgeschreven, laat je je duopartner controleren of je ze goed hebt geschreven. Jij kijkt haar of zijn woorden na.

Je maakt zelf een vraag met jij als onderwerp van die werkwoorden.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend lezen

TITEL

Verbanden leggen

JE LEERT:

- in een tekst verbanden ontdekken en gebeurtenissen aan elkaar relateren

INFORMATIE

Zoals je weet, heeft een schrijver altijd een bedoeling met een tekst. Daarom zit er een logische opbouw in het verhaal en zijn de gebeurtenissen logisch geordend. Een van de manieren om dat te doen, is het *leggen van verbanden*. Dit heeft niets te maken met EHBO, maar wel met een relatie tussen zinnen, onderwerpen en gebeurtenissen in een verhaal. Door structuur aan te brengen en verbanden te leggen, is het voor de lezer snel duidelijk wat de schrijver je wilt vertellen.

Sommige verbanden zijn door de schrijver heel duidelijk aangegeven met signaalwoorden zoals *dus, toch, terwijl, maar, eerst, daarna, bijvoorbeeld*, en *dergelijke*. Soms is het wat moeilijker om het verband te kunnen ontdekken, en zul je wat meer tussen de regels door moeten lezen. Dat betekent dat je in plaats van op de signaalwoorden let je de hele tekst leest. De verbanden zijn in dat geval verborgen.

Veel voorkomende signaalwoorden die een verband duidelijk maken zijn:

Woorden	Soort verband
Bovendien, ook, eveneens, ten eerste	Opsomming
Maar, echter, hoewel, toch, echter	Tegenstelling
Hier, waarop, waarvandaan, waarin	Plaats
Toen, eerst, vervolgens, daarna	Chronologische volgorde
Kortom, al met al, met andere woorden	Samenvatting
Doordat, daardoor, waardoor, zodat	Oorzaak en gevolg
Dus, aldus, kortom	Conclusie
Bijvoorbeeld, zoals, ter illustratie	Voorbeeld (of toelichting)
Door middel van, om te, daarmee	Reden (of een verklaring)
Als, mits, indien, stel dat	Voorwaarden
Tenzij	Belemmering

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Geef van de onderstaande verbanden een voorbeeldzin. Die mag je opzoeken in teksten, maar ook zelf bedenken.

Reden: _____

Plaats: _____

Conclusie: _____

Voorwaarde: _____

Volgorde: _____

Opdracht 2

Lees de onderstaande tekst, en geef de onderlinge verbanden aan.

Wereldtradities

Mensen over de hele wereld hebben gemeenschappelijke tradities. Tradities zijn de speciale manieren waarop mensen iets doen. Deze tradities houden maaltijden, muziek en verhalen in. Maar ook kleding, religie en humor.

Chinees Nieuwjaar

De viering begon in China. Op het Chinees Nieuwjaar wordt de komst van de lente gevierd. De mensen kijken dan naar een kleurrijke Leeuwendans. Mensen wensen daarna elkaar veel succes en geven geschenken aan elkaar. Ze gebruiken ook harde geluiden zoals vuurwerk om pech weg te jagen.

Kerstmis

De viering van Kerst begon in Europa. Kerstmis kan op verschillende tijdstippen worden gevierd, maar de meeste mensen vieren het op 25 december. Veel mensen plaatsen een boom in hun huis. Ze versieren de boom met kleurrijke lichten, zingen liedjes en geven geschenken aan familie en vrienden.

Chanoeka

De viering van Chanoeka begon in het Midden-Oosten. Chanoeka duurt acht nachten. Mensen steken elke avond een kaars aan in een houder genaamd een 'menora'. Tijdens Chanoeka zingen mensen liedjes en eten ze met familie en vrienden. Ze krijgen kleine geschenken en geld om met anderen te delen.

Holi

De viering van Holi begon in India. Tijdens Holi vieren mensen het einde van de winter en de komst van de lente. Mensen zingen en dansen. Ze spuiten familie en vrienden met kleurrijke poeders en water. Het is een tijd van vreugde en plezier.

Kwanzaa

De viering van Kwanzaa begon in Noord-Amerika. Het is een belangrijke tijd van het jaar voor vrienden en familie. Kwanzaa duurt zeven dagen. Elke avond steken mensen een kaars aan. Die gaat in een houder die 'kinara' wordt genoemd. Er komen zeven kaarsen in de 'kinara', één voor elke nacht van Kwanzaa. Tijdens Kwanzaa vierten mensen feest door samen te eten en elkaar cadeautjes te geven. Een mat met groenten wordt in huis gezet. Mensen vertellen traditionele verhalen in gezelschap van familie en vrienden.

Ramadan

De viering Ramadan begon in het Midden-Oosten. Het duurt een maand. Tijdens de ramadan eten veel mensen voordat de zon opkomt en nadat de zon onder is gegaan. Het is een tijd voor dankbaarheid. Ook om na te denken over de medemens en leuke dingen voor ze te doen.

Opdracht 3

Schrijf de onderstaande woorden in je schrift met daarbij de betekenis.

- Geschenken
- Kerstboom
- Maaltijden
- Midden-Oosten
- Viering

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Voltooid tegenwoordige tijd

JE LEERT:

- wat de voltooid tegenwoordige tijd is

INFORMATIE

Je weet wat de onvoltooid tegenwoordige tijd betekent; het werkwoord is nog actief. In de Voltooid Tegenwoordige Tijd heb je altijd een hulpwerkwoord nodig: *hebben* en *zijn*. Die werkwoorden worden vervoegd. Daarachter komt een voltooid deelwoord. Het werkwoord is dus niet meer actief, het is geweest.

Bij de VTT vervoeg je het hulpwerkwoord in de onvoltooid tegenwoordige tijd en zet je die voor het voltooid deelwoord.

Bijvoorbeeld:

Lopen**Persoon**

Ik

Jij

Hij

Wij

Jullie

Zij

OVT

loop

loopt

loopt

lopen

lopen

lopen

VVT

heb gelopen

hebt gelopen

heeft gelopen

hebben gelopen

hebben gelopen

hebben gelopen

Komen**Persoon**

Ik

Jij

Hij

Wij

Jullie

Zij

OVT

kom

komt

komt

komen

komen

komen

VVT

ben gekomen

bent gekomen

is gekomen

zijn gekomen

zijn gekomen

zijn gekomen

Ken je nog het Fokschaap Texje?

Als je wilt weten of je het voltooid deelwoord schrijft met een D of een T kun je dat ezelsbruggetje gebruiken. Dit gaat op voor de zwakke werkwoorden (maken – gemaakt). Sterke werkwoorden veranderen van klank in de verleden tijd en voltooid deelwoord (leiden – geleiden).

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Neem de onderstaande tabel over en vul de open vakjes in.

werkwoord	onvoltooid tegenwoordige tijd derde persoon enkelvoud	voltooid tegenwoordige tijd derde persoon enkelvoud
schitteren	schittert	heeft geschitterd
		heeft gereisd
	rijst	
skaten		
	waterskiet	
		heeft uitgeweid
	werpt weg	
zakken		
	zuigt	
		heeft gezweet
	weet	
bedenken		

Kijk naar het Digibord en vergelijk dat met jouw antwoorden.

Opdracht 2

Schrijf de voltooid tegenwoordige tijd op van de werkwoorden in de eerste persoon enkelvoud van:

- lopen
- zwemmen
- eten
- bereiden
- toezeggen
- afmaken
- opsommen
- geven
- spelen
- schoonmaken

Opdracht 3

Schrijf de voltooid tegenwoordige tijd op van de werkwoorden van Les 9 opdracht 5.

Vul het onderstaande schema volledig in.

Persoon	WW OVT Scheppen	WW VVT Scheppen	WW OVT Tikken	WW VVT Tikken	WW OVT Bellen	WW VVT Bellen
Ik						
Jij						
Hij						
Wij						
Jullie						
Zij						

Persoon	WW OVT Zitten	WW VVT Zitten	WW OVT Hebben	WW VVT Hebben	WW OVT Zijn	WW VVT Zijn
Ik						
Jij						
Hij						
Wij						
Jullie						
Zij						

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?
 Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 28

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen,
- wat een koppelteken is en in welk soort woorden je een koppelteken gebruikt

INFORMATIE

In les 2, 10 en 18 heb je je woordenschat telkens uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij.

Misschien is het je weleens opgevallen, woorden waar een streepje in staat. Dit noem je een koppelteken. Het koppelteken kun je gebruiken om de leesbaarheid van woorden te vergroten.

Bijvoorbeeld:

- Parallelelementen – parallel-elementen
- Identiteitschip – identiteits-chip

Er zijn ook situaties dat je het koppelteken móét gebruiken:

- Bij een klinkerbotsing, als je de combinatie van letters ook anders kunt uitspreken:
lenteui = lente-ui
autoongeluk = auto-ongeluk
- Aardrijkskundige namen:
Midden-Amerika
Zuidwest-China
- Cijfer en lettercombinaties:
80-jarige
20-voudig
- Woorden waar een afkorting in voorkomt (ook werkwoorden):
tv-kijker
IQ-test
ge-sms't
- Heiligen:
sint-Jozef
santa-Ana
- In woorden waarbij een woord met een hoofdletter geschreven wordt:
on-Surinaams
niet-Zuid-Amerikaans

OPWARMER

Met of zonder koppelteken?

De leerkracht noemt een aantal woorden, aan jou de vraag of er een koppelteken in het woord hoort of juist niet.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn enkele letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Mensen over de hele wereld hebben gemeenschappelijke tradities. Tradities zijn de speciale manieren waarop mensen iets doen. Deze tradities houden maaltijden, muziek en verhalen in. Maar ook kleding, religie en humor.

Chinees Nieuwjaar

De viering begon in China. Op het Chinees Nieuwjaar wordt de komst van de lente gevierd. De mensen kijken dan naar een **kleu__ijke** Leeuwendans. Mensen wensen daarna elkaar veel succes en geven geschenken aan elkaar. Ze gebruiken ook harde geluiden zoals vuurwerk om **pe__** weg te jagen.

Kerstmis

De viering van Kerst begon in Europa. Kerstmis kan op verschillende **tijdsti__en** worden gevierd, maar de meeste mensen vieren het op 25 december. Veel mensen plaatsen een **kerstb__m** in hun huis. Ze versieren de boom met kleurrijke lichten, zingen liedjes en geven geschenken aan familie en vrienden.

Chanoeka

De viering van **__anoeka** begon in het **Midden-__sten**. Chanoeka duurt acht nachten. Mensen steken elke avond een kaars aan in een **h__der** genaamd een 'menora'. Tijdens Chanoeka zingen mensen liedjes en eten ze met familie en vrienden. Ze krijgen kleine geschenken en geld om met anderen te delen.

Holi

De viering van Holi begon in India. Tijdens Holi vieren mensen het einde van de winter en de komst van de lente. Mensen zingen en dansen. Ze **sp__ten** familie en vrienden met kleurrijke poeders en water. Het is een tijd van vreugde en plezier.

Kwanzaa

De viering van Kwanzaa begon in **Noord__Amerika**. Het is een belangrijke tijd van het jaar voor vrienden en familie. Kwanzaa duurt zeven dagen. Elke avond steken mensen een kaars aan. Die gaat in een houder die 'kinara' wordt genoemd. Er komen zeven kaarsen in de 'kinara', één voor elke nacht van Kwanzaa. Tijdens Kwanzaa vieren mensen feest door samen te eten en elkaar cadeautjes te geven. Een mat met groenten wordt in huis gezet. Mensen vertellen traditionele verhalen in gezelschap van familie en vrienden.

Ramadan

De viering Ramadan begon in het Midden-Oosten. Het duurt een maand. Tijdens de ramadan eten veel mensen voordat de zon opkomt en pas nadat de zon onder is gegaan. Het is een tijd voor **dankb__rh__d**. Ook om na te denken over de medemens en leuke dingen voor ze te doen.

Je mag in les 26 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het (Digi)bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die woordkaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

De leerkracht laat op het bord de juiste volgorde zien.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- bestaande uit veel verschillende kleuren
- de USA en Canada samen
- een bepaalde tijd
- ergens dankbaar voor zijn
- het Joodse lichtfeest, het betekent de plechtige in gebruik neming
- iets natmaken met een dunne straal
- landen in Zuidwest-Azië en delen van Noord-Afrika
- ongeluk, tegenslag, tegenovergestelde van geluk
- voor Kerstmis versierde namaakboom of omgehakte echte boom
- voorwerp om iets vast te houden

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt. Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Schrijf de juiste betekenis achter op iedere woordkaart in je eigen woorden.

Schrijf ook:

- Bij werkwoorden de OTT en VTT in de eerste persoon enkelvoud
- Bij zelfstandige naamwoorden het juiste lidwoord
- Bij bijvoeglijke naamwoorden waar het woord betrekking op kan hebben

Bedenk bij ieder woord een eigen voorbeeldzin waar het woord in voorkomt.

Laat je duopartner jouw antwoord nakijken. Controleer het antwoord van je duopartner. De leerkracht laat op het bord het juiste antwoord zien.

Opdracht 5

In welke woorden ben je het koppelteken tegengekomen? Waarom worden die woorden met een koppelteken geschreven?

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Spreken en luisteren

TITEL

Beeldspraak

JE LEERT:

- wat een beeldspraak is, hoe je deze herkent, en wat er mee bedoeld kan worden

INFORMATIE

Misschien heb je al eens gehoord van de begrippen letterlijk en figuurlijk. Letterlijk betekent dat iets echt zo is zoals je het ziet, hoort of voelt. Figuurlijk is de beeldspraak. Je zegt iets om het mooier, beter of vriendelijker te zeggen dan het misschien in werkelijkheid is.

Een beeldspraak is een **vergelijking**. Je vergelijkt het onderwerp van de tekst met iets anders. Bijvoorbeeld: je hebt een hart van goud. Natuurlijk heeft niemand letterlijk een gouden hart, maar een hart van vlees en bloed (letterlijk). Maar je bedoelt met deze uitspraak dat iemand juist heel goed en lief is (figuurlijk).

Een ander voorbeeld is: die jongen is zo gek als een deur. Natuurlijk is een deur niet gek (letterlijk), je bedoelt hiermee dat die ene jongen heel erg gek is of doet (figuurlijk).

Nog een voorbeeld: zij is het zonnetje in huis. Letterlijk kan dit helemaal niet, er kan geen zon in een huis zijn. Figuurlijk bedoel je dat zij altijd opgewekt en vrolijk is. Zo vrolijk dat het overslaat op anderen, die worden er ook vrolijk van.

Een vergelijking kun je herkennen aan *signaalwoorden*: als, zoals, gelijk, van een. Niet in iedere vergelijking komt een signaalwoord voor.

Een andere vorm van beeldspraak is een **metafoor**. Dit is een vergelijking zonder dat er echt een object bedoeld wordt.

Bijvoorbeeld: Het is hier een *zwijnenstal*. Als je moeder dat zegt, weet je heus wel dat er geen zwijnen in die kamer wonen, maar het beeld dat het woord zwijnenstal oproept, is vies, slordig. Ze zal dus bedoelen dat de kamer er net zo vies uit ziet als de stal waar zwijnen wonen (die ruimen ook niks op).

Een ander voorbeeld: Olie is het zwarte goud. Natuurlijk is olie niet van goud, en is goud nooit zwart. Er wordt bedoeld dat olie net zo kostbaar is als goud.

Beeldspraak kom je misschien vaker tegen dan je zult denken. Niet alleen in verhalen en gedichten, maar ook in het dagelijkse taalgebruik gebruik je beeldspraak.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Je zegt wat er met de volgende beeldspraak bedoeld wordt. Wat staat er letterlijk (en waarom kan dat niet), en wat wordt er figuurlijk bedoeld?

- Je bent een ezel!
- Het water is ijskoud.
- Thuiskomen voelt als een warme deken.
- Het regent pijpenstelen.
- De zee ligt erbij als een spiegel.
- Hij verdronk in de emoties.
- Met lood in zijn schoenen ging hij naar huis.
- De bloemen dansten als ballerina's in de wind.
- Haar aanraking was zacht als zijde.

Opdracht 2

Bedenk nu zelf 4 voorbeelden van beeldspraak.

Dat kan zijn uit een verhaal dat je gehoord hebt, of voorbeelden die je zelf weleens gebruikt.

Je mag zowel vergelijkingen als metaforen gebruiken.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Wat heb je geleerd?

THEMA

8

Gezond blijven

Introles

EEN NIEUW THEMA

Thema 8 heeft als titel “Gezond blijven”

JE ONDERZOEKT:

- bij welk thema dit thema aansluit;
- de relatie tussen eerdere lessen en de lessen in dit thema

INFORMATIE

Gezond blijven is een thema dat gaat over jezelf, en hoe je zelf gezond kunt blijven. Bij andere vakken heb je al geleerd wat voeding en beweging met je lichaam doet; tijdens dit thema gaan we ook kijken naar andere onderdelen van gezond blijven (bijvoorbeeld mentale gezondheid).

OPDRACHTEN

Opdracht 1

1. Als je door het boek bladert, wat herken je van andere vakken?
Op welke manier zou dat je kunnen helpen bij het maken van deze lessen??

Opdracht 2

1. Wat lijkt je een leuke les om te maken? Waarom vind je dat?
2. Met welke onderwerpen in thema 8 heb je al eens kennis gemaakt?

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan??

Taal verkennen – woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 29

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- in deze les dat er soms een woord bestaat met de tegenovergestelde betekenis;
- in deze les deze woorden op alfabetische volgorde te plaatsen;
- zelf memorie-kaartjes te maken

INFORMATIE

In thema 8 krijg je nieuwe woorden te leren. Je moet weten wat ze betekenen en hoe te gebruiken. Soms kun je een nieuw woord beter onthouden als je weet wat een ander woord is dat het tegenovergestelde betekent.

Per les krijg je tien nieuwe woorden. Aan het eind van dit jaar heb je meer dan 300 nieuwe woorden geleerd.

OPWARMER

Maak een zin met woorden uit thema 6 en 7.

Ga in een kring staan, met de neus naar binnen gekeerd. In het midden staat de leerkracht. De leerkracht kijkt je aan, zegt je naam en geeft je een woord. Jij maakt een zin met dat woord.

De leerkracht probeert iedere leerling een beurt te geven.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters die zijn. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Het is belangrijk om gezond te zijn. Als ik gezond ben, voel ik me goed. Ik heb een beter **hum__r** en ik heb meer **ener__ie**.

Iedereen moet proberen om gezond blijven. Maar hoe doe ik dat?

Dat zal ik je vertellen. Door **a__tief** te zijn beweegt mijn lichaam. Dat doe ik door te **re__en**, zwemmen en fietsen. Met mijn grote broer maak ik graag lange wandelingen, samen met onze hond, Alyssa. Sporten vind ik leuk en **volle__bal** is mijn **fa__oriete** spel.

Natuurlijk hou ik ook van televisiekijken, maar ik kijk er geen uren naar. Ik ben dol op computerspellen, maar ik speel het niet urenlang. Want dat is niet goed voor me. Dat merk ik ook. Als ik te lang voor een beeldscherm zit, krijg ik hoofdpijn en gaan mijn ogen tranen.

Genoeg en gezond eten geeft me energie. Als ik het ontbijt **over__la**, voel ik me niet zo lekker. We moeten een goed ontbijt eten. Mensen zeggen dat dit de belangrijkste maaltijd van de dag is. Op school eet ik het brood dat mijn vader voor me gemaakt heeft. Ik eet ook een stevige, warme maaltijd als ik uit school kom met lekker veel verse groenten uit onze eigen tuin. We krijgen thuis veel verse groenten en fruit te eten. Ik drink water en gezonde drankjes zoals kokoswater en vruchtensap. Op schooldagen ga ik vroeg naar bed en ik sta op schooldagen ook vroeg op. Mijn vader zegt dat ik elke dag 11 tot 12 uur slaap nodig heb. Dat is, omdat ik in de groei ben.

Verder houd ik mijn lichaam schoon om gezond te blijven. Ik ga elke dag twee keer onder de douche. Ik was mijn handen voor het eten en nadat ik naar het toilet ben geweest. Douchen en mijn handen wassen zorgen ervoor dat er geen **ziektek__men** in mijn lichaam komen. Ik poets ook driemaal per dag mijn tanden. Tanden poetsen doodt bacteriën die gaatjes veroorzaken.

Soms voel ik me blij en soms ben ik **__erdrietig**. Door te lachen, voel ik me beter. Als ik verdrietig ben, voel ik me beter als ik erover praat met mijn broer Raymond, mama of papa. Soms heb ik rust nodig. Dan kijk ik naar de tropische vissen in mijn **a__uarium**. Of ik stel me voor dat ik op het water drijf in Colakreek. En dan voel ik me rustig.

Je mag in les 3 (Begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die kaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

De leerkracht laat op het bord de juiste volgorde zien.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt gnoteerd.

Zoek ook het hele werkwoord, als je een vervoeging hebt opgeschreven bij opdracht 1.

Schrijf dat hele werkwoord op, achter de vervoeging.

Schrijf, waar dat kan, het verkleinwoord én het tegenovergestelde op de achterkant van je kaart.

- bacterie of virus die/dat je ziek kan maken
- bedroefd, treurig, het tegenovergestelde van blij
- glazen bak met water voor waterdieren en waterplanten
- handelend, bedrijvig, bezig met iets
- kracht waarmee je iets doet
- meest geliefd
- hardlopen
- niet doen
- sport waarbij een team de bal over een net slaat met de handen
- stemming, hoe je je voelt

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Woorden omschrijven.

Je gaat nu samen met een klasgenoot een spelletje doen. Je schudt een stapeltje kaarten (van tien woorden) en trekt er vijf zonder dat je kunt zien welke kaartjes je trekt. Jullie gaan om de beurt een woord van een van de kaartjes omschrijven zonder dat je zelf het woord zegt. Dat kan moeilijker zijn dan het lijkt. Jullie omschrijven allebei vijf woorden.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend lezen

TITEL

Tekstbegrip

JE LEERT:

- wat tekstbegrip betekent;
- op welke manieren tekstbegrip in een tekst kan voorkomen

INFORMATIE

Je weet dat wanneer je een tekst leest de schrijver altijd een bedoeling heeft.
 Er is altijd wel een reden waarom de schrijver juist op die manier iets geschreven heeft.
 Jij hebt een bepaalde manier van lezen gekozen.
 Je gebruikt een *leesstrategie* om de tekst te kunnen begrijpen en te achterhalen wat de schrijver je wilt vertellen.
 Zo kun je een tekst ook op verschillende manieren begrijpen.
 In het onderstaande schema zie je hoe.

Begrip	Kenmerken
Letterlijk begrip	Je kunt: - De hoofdpersonen vinden. - De hoofdgedachte aangeven. - De (chronologische) volgorde aangeven. - Vergelijkingen in de tekst vinden. - Oorzaak en gevolg aangeven.
Afgeleid begrip	Je kunt: - Afleiden van de hoofdgedachte van de tekst. - Afleiden van de details. - Afleiden van oorzaak en gevolg.
Oordelend begrip	Je kunt: - Een mening geven en onderbouwen over de gebeurtenissen. - Een mening geven en onderbouwen over meningen van de schrijver. - Onderzoeken of het ook echt zo is.
Ordenend begrip	Je kunt: - De volgorde van gebeurtenissen ordenen, ook al staan deze door elkaar. - De sleutelwoorden per onderwerp aangeven. - Teksten in alinea's verdelen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Je gaat de onderstaande tekst op 4 manieren begrijpen. Onder de tekst staan de vragen en opdrachten. Lees eerst de tekst globaal en begin dan aan de opdrachten. Als je een stukje moet teruglezen, doe je dat natuurlijk.

Mijn gezondheid

Het is belangrijk om gezond te zijn. Als ik gezond ben, voel ik me goed. Ik heb een beter humeur en ik heb meer energie.

Iedereen moet proberen om gezond blijven. Maar hoe doe ik dat?

Dat zal ik je vertellen. Door actief te zijn, beweegt mijn lichaam. Dat doe ik door te rennen, zwemen en fietsen. Met mijn grote broer maak ik graag lange wandelingen, samen met onze hond, Alyssa. Sporten vind ik leuk en volleybal is mijn favoriete spel.

Natuurlijk hou ik ook van televisiekijken, maar ik kijk er geen uren naar. Ik ben dol op computerspellen, maar ik speel het niet urenlang. Want dat is niet goed voor me. Dat merk ik ook. Als ik te lang achter een beeldscherm zit, krijg ik hoofdpijn en gaan mijn ogen tranen.

Genoeg en gezond eten geeft me energie. Als ik het ontbijt oversla, voel ik me niet zo lekker. We moeten een goed ontbijt eten. Mensen zeggen dat dit de belangrijkste maaltijd van de dag is. Op school eet ik het brood dat mijn vader voor me gemaakt heeft. Ik eet ook een stevige, warme lunch als ik uit school kom met lekker veel verse groenten uit onze eigen tuin. We krijgen thuis veel verse groenten en fruit te eten. Ik drink water en gezonde drankjes zoals kokoswater en vruchtensap. Op schooldagen ga ik vroeg naar bed en ik sta op schooldagen ook vroeg op. Mijn vader zegt dat ik elke dag 11 tot 12 uur slaap nodig. Dat is, omdat ik in de groei ben.

Verder houd ik mijn lichaam schoon om gezond te blijven. Ik ga elke dag twee keer in bad of onder de douche. Ik was mijn handen voor het eten en nadat ik naar het toilet ben geweest. Douchen en mijn handen wassen zorgen ervoor dat er geen ziektekiemen in mijn lichaam komen. Ik poets ook driemaal per dag mijn tanden. Tanden poetsen doodt ziektekiemen die gaatjes veroorzaken.

Soms voel ik me blij en soms ben ik verdrietig. Door te lachen, voel ik me beter. Als ik verdrietig ben, voel ik me beter als ik erover praat met mijn broer Raymond, mama of papa. Soms heb ik rust nodig. Dan kijk ik naar de tropische vissen in mijn aquarium. Of ik stel me voor dat ik in op het water drijf in een de Colakreek. En dan voel ik me rustig.

Opgaven**Opdracht 2**Letterlijk begrip

1. Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
2. Welke oorzaken en gevolgen haal je uit de tekst?

Afgeleid begrip

1. Wat kun je afleiden van het gegeven: hij poetst zijn tanden driemaal per dag (oorzaak) om ziektekiemen die gaatjes veroorzaken te doden (gevolg).
2. Wat zouden mogelijke gevolgen kunnen zijn van:
 - o Ik drink water en gezonde drankjes zoals kokoswater en vruchtensap.
 - o Ik stel me voor dat ik in op het water drijf in een de Colakreek.

TIP

**Wat zou er
gebeuren als hij
dat niet doet?**

Oordelend begrip

1. Wat vind je van de manier waarop de hoofdpersoon gezond probeert te blijven?
Waarom vind je dat?
2. Onderzoek waarom het drinken van frisdranken eigenlijk slecht voor je kan zijn

Ordenend lezen

1. Verdeel de tekst in alinea's.
2. Noem 5 sleutelwoorden die over het hoofdonderwerp gaan.

Opdracht 3

Neem de onderstaande woorden over in je schrift.

Zoek de betekenis op en schrijf die er in je eigen woorden achter.

- Ziektekiemen
- Maaltijd
- Energie
- Ontbijt
- Tropisch

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Wat wist je al en kon je nu gebruiken?

Taal verkennen – grammatica

TITEL

Het zinsdeel: het aanwijzend voornaamwoord die of dat

JE LEERT:

- het aanwijzend voornaamwoord die of dat in een zin herkennen en benoemen

INFORMATIE

Wat is een aanwijzend voornaamwoord?

Aanwijzend voornaamwoorden zijn: deze, die, dit, dat, zulk, zulke(n), degene(n), diegene(n), datgene(n), dergelijke(n) en zo'n.

Wat doet het aanwijzend voornaamwoord in een zin?

Aanwijzend voornaamwoord in een zin:	Wat doet hij in een zin?
1 Deze pizza is erg lekker.	Deze vervangt het lidwoord de
2 Deze lekkere pizza is bijna op.	Deze staat voor het bijvoeglijke naamwoord (lekkere), maar deze slaat op het zelfstandig naamwoord (pizza)
3 Ik wil die graag proeven.	Die vervangt in deze zin een zelfstandig naamwoord. Bv Ik wil die pizza graag proeven.

Waar komen de aanwijzend voornaamwoorden **deze**, **die**, **dit** en **dat** vandaan?

De-woorden

Bij alle **de**-woorden gebruik je deze volgorde, voorbeeld:

De bal - **deze** bal - **die** bal

Deze

Deze gebruik je als iets dichterbij is.

Bv. **deze** bal is van mij

Die

Die gebruik je als iets verder weg is.

Bv. **die** bal is van mijn broer

Het-woorden

Bij alle **het**-woorden gebruik je deze volgorde, voorbeeld:

Het boek- **dit** boek – **dat** boek

Dit

Dit gebruik je als iets dichterbij is.

Bv. **dit** boek is van mij

Dat

Dat gebruik je als iets verder weg is.

Bv. **dat** ander boek is van mijn broer

OPDRACHTEN

Opdracht

Vul in. Die of dit?

	De of het?	Deze of dit?	Die of dat?
1	 jongen	 jongen	 jongen
2	 meisje	 meisje	 meisje
3	 meester	 meester	 meester
4	 boek	 boek	 boek
5	 fiets	 fiets	 fiets
6	 tafel	 tafel	 tafel
7	 foto	 foto	 foto
8	 auto	 auto	 auto
9	 zebrapad	 zebrapad	 zebrapad
10	 verhaal	 verhaal	 verhaal

Opdracht 2

Onderstreep in elke zin het (de) aanwijzend voornaamwoord(en).

1. In dat ziekenhuis ben ik geopereerd.
2. Mijn vader heeft dit gebouw gebouwd.
3. Deze bloemen moeten straks weg.
4. Ik heb dat spannende boek van Ismene Krisnadath gelezen.
5. Die schrijfster is een goede vriendin van mijn moeder.
6. De juf heeft ons deze opdracht gegeven.
7. We moeten in groepen werken, deze groep is van Natasha en die andere is van mij.
8. Als je naar oma wil gaan moet je langs die weg rijden.
9. Het is niet gemakkelijk om dat werk te doen.
10. Ken je dat liedje 'Mama na sribi krosi,' uit die kinderfilm Sing a song?

Opdracht 3

Is het aanwijzend voornaamwoord goed of fout gebruikt? Kruis aan of goed of fout is gebruikt. Schrijf erbij wat het goede woord is, als het fout gebruikt is.

	Zin	Goed	Fout	Wat moet het zijn?
1	<i>Dat</i> jongen zit de anderen constant te pesten.		X	die
2	<i>Die</i> meisje kan mooi zingen.			
3	We gaan <i>dat</i> tafel verschuiven.			
4	We hebben mooie bloemen onder <i>dat</i> boom geplant.			
5	Wil je samen met mij <i>die</i> werkstuk afmaken?			
6	Ik heb <i>die</i> andere boek niet gevonden?			
7	Ik heb <i>dat</i> mooie bloemen voor oma verkocht.			
8	Ik <i>dat</i> moeilijke opdrachten voor juf gemaakt.			
9	Sinds wanneer speel je met <i>dat</i> jongen?			
10	Oma kan lekker koken, <i>dat</i> pom van haar vind ik heerlijk.			

TERUGKIJKEN

Wat vind je moeilijk aan deze opdracht?

Taal verkennen – taalgebruik

TITEL

Lezen van verpakkingen

JE LEERT:

- welke informatie je op verpakkingen kunt lezen

INFORMATIE

Tijdens les 21 van thema 7 hebben we het gehad over boodschappen doen. Deze les gaat daar mee verder.

Een verpakking is het *omhulsel van voedsel*. Als je boodschappen doet, is de kans groot dat je voorverpakte spullen koopt. Dat kan van alles zijn: een blikje sardines, een fles schoonmaakmiddel, een stuk kaas of een vers brood.

De verpakking kan bestaan uit verschillende materialen. Van een plastic zak tot een pot met een *etiket*. Vaak zie je op een etiket veel informatie staan.

Als je weet welke informatie je op een etiket kunt lezen, weet je ook of wat er in zit gezond voor je is.

Op een etiket kun je bijvoorbeeld de E-nummers lezen. De E staat in dit geval voor hulpstoffen die zijn toegevoegd aan het product. Hulpstoffen zijn bijvoorbeeld:

- conserveermiddelen
- kleurstoffen
- smaakversterkers
- verdikkingsmiddelen
- en dergelijke

Niet alle hulpstoffen zijn altijd slecht voor je. Wist je dat vitamine C ook als hulpstof gebruikt wordt? De betekenis van E-nummers kun je opzoeken op internet. Er zijn heel veel E-nummers en ze betekenen allemaal iets anders.

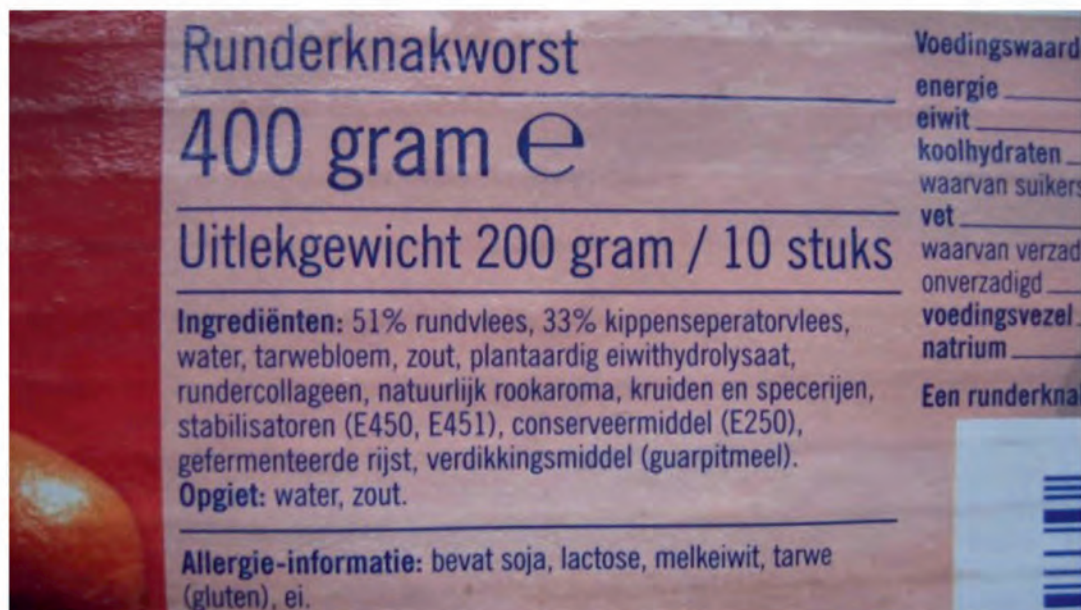

Soms zie je ook een kleine e staat op e verpakking. Dit is geen hulpstof, maar geeft de inhoud aan. De e staat dan voor het Engelse woord estimate, wat 'ongeveer' betekent. Er zit bijvoorbeeld ongeveer 400 gram in de verpakking. Als er staat 1,5 liter e weet je dat de verpakking ongeveer 1,5 liter is en niet helemaal precies. Er kan een afwijking zijn van ongeveer 5%.

Als je een verpakking kunt lezen, weet je ook of er stoffen in het product zitten die gevaarlijk voor je zijn. Als je allergisch bent voor bepaalde stoffen die in het product zitten, kun je dat al lezen op de verpakking en weet je dat je het beter niet kunt kopen of opeten.

Behalve de E-nummers lees je ook op het etiket:

- wat de ingrediënten zijn;
- wat de voedingswaarde is;
- tot wanneer je het product veilig kunt gebruiken;
- waar het vandaan komt;
- hoeveel energie het product bevat (kilo joules of calorieën).

Vaak lees je ook of een product koosjer is (voldoet aan de Joodse voedingswetten) of dat het halal is (voldoet aan de Islamitische voedingswetten).

Met de voedingswaarde van een product wordt bedoeld welke voedingsstoffen erin zitten in welke hoeveelheid. Voedingsstoffen zijn: water, vet, eiwit, koolhydraten (suikers), vitaminen en mineralen. De voedingswaarde heeft niets te maken met hoe duur een product is. Vaak staat de belangrijke informatie op de achterkant. Op de voorkant zie je meestal de naam van het product en een plaatje.

Bijvoorbeeld

Als we wat beter kijken naar de achterkant, dan zie je waarschijnlijk het volgende.

Het lezen van een verpakking kan dus heel belangrijk zijn. Weet wat je eet!

OPDRACHTEN

Opdracht

Kijk naar de onderstaande verpakking en zoek op wat er precies in het product zit.

Wat betekenen de E-nummers?

Hoeveel is de inhoud?

Welke mensen kunnen dit product beter niet eten?

TERUGKIJKEN

Wat vind je leuk aan deze les?

Wat heb je geleerd?

Hoe kan deze les je helpen?

[Illustraties vervangen met Centrale melk of Michi Producten/Fernandes chips, of andere Surinaamse producten die leerlingen kennen. Zorg er wel voor dat zowel ingrediënten als E-nummers voorkomen]

TITEL

Presentatietechnieken

JE LEERT:

- verschillende presentatietechnieken toepassen

INFORMATIE

Je hebt bij dit onderdeel ten minste twee keer een 1-minuutpresentatie gehouden. De eerste keer was met een minimale voorbereiding om te zien hoe je het ervan af zou brengen. Bij de tweede presentatie lag de nadruk op het kiezen en toepassen van spreekdoelen en een spreekstrategie.

In deze les leer je een aantal technieken om je presentatie spannend en leuk te houden. Zoals je gemerkt hebt, is het niet altijd even makkelijk om je "publiek" (de klas) te boeien met je presentatie. Ook al heb je het nog zo goed voorbereid, niet iedereen zal even geïnteresseerd zijn in wat je te vertellen hebt.

Door een paar tips & tricks kun je een presentatie wel interessant houden voor de mensen die luisteren. Meestal, bij veel mensen, gaat het in een presentatie om hoe je jezelf staande houdt en het verhaal dat je wilt vertellen. Dat is natuurlijk ook erg belangrijk. Maar eigenlijk doe je een presentatie niet voor jezelf, maar voor de mensen die ernaar luisteren. Het is aan jou de taak om je boodschap op een zo prettig mogelijke manier over te brengen aan de luisteraar. Jij kent de inhoud al want je hebt het zelf voorbereid. De luisteraars kennen het nog niet en jij vindt het belangrijk dat zij het verhaal ook te weten komen. In plaats van gewoon te beginnen, je verhaal te houden (of voor te lezen) en een paar plaatjes te laten zien, betrek je de luisteraar bij je verhaal.

Onthoud dat bij een goede presentatie de *luisteraar* centraal staat, niet de *spreker*.

Lichaamstaal en intonatie

Weet je nog de lessen over lichaamshouding (non-verbale communicatie) en *intonatie* (stemgebruik)?

Juist bij een presentatie zijn die twee erg belangrijk.

Zorg ervoor dat je ontspannen bent. Je klasgenoten zullen je heus niet aanvallen als je een foutje maakt. Een ontspannen houding straalt rust en zelfverzekerdheid uit. Als je bang bent, of juist agressief, komt er ook veel minder over van het verhaal dat je vertelt. Door je stem afwisselend te gebruiken, hoog en laag, of af en toe een pauze inlassen tussen zinnen, leg je de nadruk op wat er echt toe doet in je verhaal. Door je lichaamshouding en stemgebruik laat je zien dat je enthousiast bent. Dat enthousiasme nemen anderen over.

Houding

Zorg ervoor dat je op twee benen staat. Je kunt af en toe best een stapje naar links of naar rechts maken. Ga bij voorkeur niet achter een tafel of een lessenaar staan, maar gewoon dicht bij je publiek. Let er wel op dat je niet voor je presentatie of slides staat, die moeten wel voor iedereen te zien zijn. Door af en toe een klein stukje te lopen, hou je de aandacht vast. De mensen die luisteren, volgen je met hun ogen. Als je beweegt, zorg er dan wel voor dat je de luisteraars kunt blijven zien.

Bereid je goed voor

Een goede voorbereiding is het halve werk, dat geldt voor de meeste dingen in het leven. Zorg ervoor dat je je goed in je hoofd hebt zitten. Ga tijdens je presentatie niet staan bladeren in allerlei aantekeningen. Je mag wel je slides als 'spiekbriefje' gebruiken natuurlijk.

Oefen je presentatie thuis een paar keer, zorg dat je op de dag van je presentatie goed uitgerust bent, en vooral ontspannen bent.

Een boodschap tegelijk

Je ziet vaak dat mensen die presenteren veel te veel willen vertellen in veel te korte tijd. Misschien heb je dat zelf ook weleens gehad, bij je vorige presentaties misschien. Hou je aan de ene boodschap die je in je presentatie wilt vertellen. Door te veel verschillende boodschappen te willen overbrengen, raken mensen de draad van je verhaal kwijt. Bedenk altijd vooraf wat de luisteraar wil weten over je onderwerp.

Stilte gebruiken

In een minder goede presentatie probeert de spreker alle tijd vol te praten. Dat hoeft niet. Je kunt ook een beetje spelen met stilte. Door een kleine pauze te houden na een zin komt de inhoud beter over. Je geeft mensen de tijd om even kort na te denken over wat je net gezegd hebt. Door na een belangrijke zin te pauzeren, begrijpt de luisteraar ook beter wat je net gezegd hebt.

OPDRACHTEN**Opdracht 1**

Kies een onderwerp dat te maken heeft met het thema 'gezond blijven'.
Bepaal een spreekdoel en een spreekstrategie bij dit onderwerp.
Bereid een presentatie van 2 minuten voor over dit onderwerp.

Opdracht 2

Maak een plan hoe je de presentatie gaat uitvoeren. Welke presentatietechnieken wil je op welke manier gebruiken en toepassen?

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Heb je je eigen ervaringen van de vorige presentaties kunnen gebruiken bij deze les?

Op welke manier, of waarom niet?

Schrijven

TITEL

Presentatietechnieken

JE LEERT:

- in een correcte zin antwoord te geven op een vraag;
- gezondheid te maken heeft met voeding, bewegen en natuur;
- antwoord te geven op vragen uit een klein onderzoek

INFORMATIE

Een test, interview, proefwerk of onderzoek beantwoorden, is niet altijd makkelijk. Je moet namelijk goed nadenken over je antwoorden. Soms kun je wel het antwoord vertellen of bedenken, maar hoe ga je dit antwoord zo duidelijk mogelijk opschrijven? Gelukkig hebben wij een tip voor jou!

1. Lees de vraag.
2. Beantwoord de vraag met ja/nee en zet een komma erachter.
3. Herhaal de vraag achter de komma.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Graag willen wij weten of jouw school een gezonde school is. Wat vind jij? Je gaat een klein onderzoekje beantwoorden. Beantwoord de vragen met correcte zinnen en herhaal de vraag in het antwoord. Doe het zo:

Voorbeeld:

Vraag: Heb jij weleens een les gehad over het thema 'gezonde voeding?'

Antwoord: Ja, ik heb weleens les gehad over het thema gezonde voeding.

Vraag 1: Heb jij weleens een les gehad over het thema 'gezonde voeding?'

Vraag 2: Heeft de school aan je ouders uitgelegd wat gezonde voeding is?

Vraag 3: Heeft de school aan jou of aan je ouders tips gegeven voor de lunch in de pauze?

Vraag 4: Kun je goed bewegen op het schoolplein?

Vraag 5: Biedt jouw school bewegingsonderwijs aan?

Vraag 6: Heb je dit jaar een les gekregen over het thema 'Waarom is bewegen gezond?'

Vraag 7: Zijn jullie in de klas weleens bezig met de natuur?

Vraag 8: Heb je op school geleerd hoe je je eigen groenten en fruit kunt verbouwen?

Opdracht 2

Je hebt bij opdracht 1 acht vragen beantwoord.

Controleer of je meer ja of nee hebt geantwoord en beantwoord de volgende vraag:

Vind je dat de school jou voldoende uitleg geeft over een gezond leven?

Leg uit waarom je dat wel/niet vindt.

Opdracht 3

Controleer of je instructie duidelijk was door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een punt?
- Staat er een komma na ja/nee?
- Heb ik de vraag herhaald in mijn antwoord?
- Heb ik netjes geschreven?

TERUGKIJKEN

- Ik kan een antwoord geven op een vraag in een correcte zin.
- Ik kan de vraag herhalen in mijn antwoord.
- Ik kan onderzoeksvragen beantwoorden.
- Ik ben me bewust van een gezonde omgeving.

TITEL

Het verleden tijd, onvoltooid

JE LEERT:

- de verleden tijd van een werkwoord, onvoltooid, te gebruiken;
- de o.v.t. correct te spellen

INFORMATIE

In groep 6 krijg je de opdracht om van een werkwoord de onvoltooid verleden tijd te herkennen en de correcte spelling ervan te kunnen gebruiken.

OPWARMER

Spel de verleden tijd

Ga schouder aan schouder op een lijn staan, met de neuzen dezelfde kant op. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht loopt voor de lijn langs. Zij/hij zegt een werkwoord. Als zij/hij net voor jou langs loopt, is het jouw beurt om de onvoltooid verleden tijd van dat werkwoord met 'ik' ervoor 1) te zeggen en 2) te spellen en 3) de o.v.t. te herhalen. Als je het goed gespeld hebt, loopt de leerkracht verder en zegt een ander werkwoord bij een andere leerling. Als je het niet goed gezegd hebt, blijft de leerkracht staan en geeft je weer een kans met een ander werkwoord. Voorbeeld:

Zeggen	-	zei,	Z_E_I,	zei
Lachen	-	lachte,	L_A_C_H_T_E,	lachte
Geloven	-	geloofde,	G_E_L_O_O_F_D_E,	geloofde

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Schrijf de werkwoorden op, met de onvoltooid verleden tijd, met 'ik' ervoor, erachter. Waarom wordt het onvoltooid genoemd? De leerkracht legt het uit.

Opdracht 2

Schrijf de onvoltooid verleden tijd enkelvoud (dat is dezelfde vorm voor 'ik', 'jij' en 'zij/hij') op van de volgende werkwoorden.

- schaken
- dammen
- knikkeren
- rennen
- dromen
- eten
- vergeten
- blazen
- ophouden
- kniezen
- vermaken
- strijden

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het bord de juiste spelling zien.

Opdracht 3

Schrijf de onvoltooid verleden tijd enkelvoud van de volgende werkwoorden op.

- a) spijkeren
- b) denken
- c) uitbeelden
- d) weggooien
- e) zweten
- f) uitrusten
- g) opstaan
- h) schaterlachen
- i) huilen
- j) verkopen
- k) koken

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het Bord de juiste spelling zien.

Opdracht 4

Schrijf de onvoltooid verleden tijd enkelvoud op van de volgende werkwoorden.

- a) staan
- b) praten
- c) schieten
- d) schuren
- e) verslaan
- f) douchen
- g) verzetten
- h) zien
- i) slippen
- j) vergaan
- k) besturen
- l) ontwaken

Laat je duopartner jouw spelling nakijken. Controleer de spelling van je duopartner. De leerkracht laat op het bord de juiste spelling zien.

Opdracht 5

Je hebt gemerkt dat soms de onvoltooid verleden tijd enkelvoud eindigt op -te of -de. De werkwoorden waarbij dat zo is, noemen we **regelmatige** werkwoorden. Soms verandert de klinker van het werkwoord in de onvoltooid verleden tijd enkelvoud. De werkwoorden waarbij dat zo is, noemen we **onregelmatige** werkwoorden.

Schrijf nu alle **onregelmatige** werkwoorden van opdracht 1, 2, 3 en 4 uit deze les hieronder op. Schrijf daarachter de onvoltooid verleden tijd enkelvoud.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Welke letters van het hele werkwoord knabbel je af om de stam te krijgen?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen – woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 30

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- in deze les twintig woorden op alfabetische volgorde te plaatsen

INFORMATIE

In les 2 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Maak een zin met woorden uit thema 6 en 7.

Ga in een kring staan, met de neus naar binnen gekeerd. In het midden staat de leerkracht. De leerkracht kijkt je aan, zegt je naam en geeft je een woord. Jij maakt een zin met dat woord. Bijvoorbeeld als de leerkracht 'praten' zegt, dan zeg jij: "Soms praat ik een uur met mijn vrienden."

De leerkracht geeft iedere leerling een beurt.

Kijk in je schrift hoe je woordenschat is gegroeid dit jaar.
Je bent straks 300 woorden rijker. Gefeliciteerd.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Ik ga vandaag naar de dokter voor **_ontrole**. Mijn moeder zorgt dat ik **a_ngemeld** ben bij de receptie. Ik kijk graag naar de boekjes in de **_achtkamer**. Later roept de **ver_leegster** mij naar binnen. Ik moet naar een andere kamer. Ze controleert mijn gewicht en lengte.

Dan controleert ze mijn **bloe__ruk**.

De dokter komt de kamer binnen. Ze vraagt me hoe het gaat op school en wat ik graag eet. Ze controleert mijn hart en **_demhaling**. Ze gebruikt een speciaal licht om in mijn oren, mond en ogen te kijken. Ze zegt dat alles er geweldig uitziet en klinkt.

Dan laat de dokter me het computerscherm zien. Ze laat me de cijfers zien van de controle van vorig jaar en die van nu. Ze zegt dat we elkaar over een jaar weer zullen zien, **_enzij** ik haar eerder nodig heb.

We nemen **_scheid** en daarna gaan mama en ik iets drinken bij het **caf_** naast de dokter. Ik vind het leuk om voor mijn **_aarijkse** controle naar de dokter te gaan.

Je mag in les 11 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling.
De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die woordkaarten samen met de kaarten van de vorige les naast elkaar op alfabetische volgorde.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) als niet/ behalve als
- b) druk die het bloed uitoefent op de wanden van de aderen
- c) gedag zeggen bij vertrek
- d) het in de gaten houden of iets normaal is of werkt
- e) ieder jaar terugkerend
- f) laten weten dat je komt
- g) lucht innemen en uitgeven
- h) zaak om dranken te drinken
- i) zaal om te wachten op je beurt bij de dokter bijvoorbeeld
- j) zuster, vrouw die zieken verzorgt

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Schrijf de juiste betekenis achter op iedere woordkaart.

Als het woord een vervoeging is van een werkwoord schrijf je ook het hele werkwoord op.

Waar mogelijk schrijf je het verkleinwoord.

Opdracht 5

Maak bij het woord op de voorkant van het kaartje een kleine schets of tekening waaruit de betekenis van het woord blijkt.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Begrijpend lezen

TITEL

Tussen de regels door lezen

JE LEERT:

- hoe je de bedoeling van de schrijver kunt herkennen door de hele te lezen

INFORMATIE

Tussen de regels door lezen, is een uitdrukking die gebruikt wordt als de bedoeling van de schrijver van een tekst niet helemaal duidelijk wordt na het lezen van alleen de woorden. Vaak kun je tussen de regels door lezen wie de schrijver is en wat zijn bedekte mening is. Door tussen de regels door te lezen, kom je veel meer te weten dan door alleen de woorden te lezen. Je kunt ook meestal wel het antwoord op je eigen vragen vinden als je tussen de regels door leest. Je leert teksten op een andere manier te lezen en te bekijken. Misschien is niet alles zoals het lijkt door alleen de tekst te lezen en zitten er wel verborgen boodschappen in een tekst.

Hieronder staan een paar voorbeelden.

Voorbeeld 1

We nemen afscheid en daarna gaan mama en ik iets lekkers eten bij het café naast de dokter. Ik vind het leuk om voor mijn jaarlijkse controle naar de dokter te gaan.

Letterlijk staat er dat de hoofdpersoon het leuk vindt om naar de dokter te gaan voor een controle. Misschien komt dat doordat de hoofdpersoon met zijn of haar moeder iets lekkers gaat eten (oorzaak).

Als je tussen de regels door leest kun je tegenkomen dat de schrijver jou als lezer probeert te stimuleren om naar de dokter te gaan. Het staat nergens zo geschreven, maar als je de tekst *interpreteert* (een eigen betekenis geeft aan wat er staat) dan lees je met andere woorden: ga zelf ook naar de dokter. De schrijver probeert je als het ware te verleiden dit te doen, omdat er misschien wel een beloning tegenover staat.

Voorbeeld 2

Dan laat de dokter me het computerscherm zien. Ze laat me de cijfers zien van de controle van vorig jaar en die van nu. Ze zegt dat we elkaar over een jaar zullen zien, tenzij ik haar eerder nodig heb.

Letterlijk staat er dat de dokter de controle van vorig jaar laat zien en vergelijkt dit met de uitslag van het moment zelf.

Tussen de regels is de boodschap aan jou: je hoeft niet bang te zijn, de dokter heeft alles onder controle. Als er iets met je mis is, weet de dokter wat ze moet doen.

Als je zelf een verhaal of een tekst schrijft, is het aan te raden om nadat je klaar bent het even weg te leggen. Later lees je het nog een keertje. De woorden, maar ook tussen de regels. Zeg je tussen de regels door wat je wilt zeggen, of zeg je misschien te veel of te weinig? Je mag ook best kritisch zijn op jezelf als je je eigen verhaal of tekst terugleest na een tijdje. Het is jouw tekst en je mag natuurlijk verbeteren of veranderen als je dat zelf wilt.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst

Naar de dokter gaan

Ik ga vandaag naar de dokter voor controle. Mijn moeder zorgt dat ik aangemeld ben bij de receptie. Ik kijk graag naar de boekjes in de wachtkamer, terwijl we wachten. Later word ik door de verpleegster naar binnen geroepen. Ik moet naar een andere kamer. Ze controleert mijn gewicht en lengte. Ik ben sinds vorig jaar twee centimeter gegroeid! Dan controleert ze mijn bloeddruk.

De dokter komt de kamer binnen. Ze vraagt me hoe het gaat op school en wat ik graag eet. Ze controleert mijn hart en ademhaling. Ze gebruikt een speciaal licht om in mijn oren, mond en ogen te kijken. Ze zegt dat alles er geweldig uitziet en klinkt.

Dan laat de dokter me het computerscherm zien. Ze laat me de cijfers zien van de controle van vorig jaar en die van nu. Ze zegt dat we elkaar over een jaar zullen zien, tenzij ik haar eerder nodig heb.

We nemen afscheid en daarna gaan mama en ik iets drinken bij het café naast de dokter. Ik vind het leuk om voor mijn jaarlijkse controle naar de dokter te gaan.

Vragen.

Wat lees je tussen de regels door in alinea 1 en 2?

Alinea 3 en 4 hebben we al samen besproken in het voorbeeld.

Wat is de onderliggende boodschap in dit verhaal?

Opdracht 2

Neem de onderstaande woorden over in je schrift. Zoek de betekenis en schrijf die er in je eigen woorden achter.

- Controle
- Receptie
- Bloeddruk
- Ademhaling
- Café

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al? kun je deze informatie ook bij andere onderwerpen en schoolvakken gebruiken?

Taal verkennen – grammatica

TITEL

Zinsontleding

JE LEERT:

- de zin verdelen in zinsdelen

INFORMATIE

Zinsontleding betekent dat je de zin in stukjes gaat verdelen.

Elk stuk is een zinsdeel.

Alle zinsdelen die je hebt gehad zal je in deze les toepassen.

1. Persoonsvorm

Zin in een andere tijd zetten, zin vragend maken of het aantal in een zin veranderen.

2. Onderwerp

Wie of (wat) + persoonsvorm

3. Gezegde (werkwoordelijke gezegde)

(Meestal) alle werkwoorden in een zin

4. Lijdend voorwerp

Wie of wat + persoonsvorm + onderwerp

5. Meewerkend voorwerp

Aan wie of voor wie + onderwerp + gezegde + eventueel lijdend voorwerp

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Omcirkel de persoonsvorm.

Onderstreep het onderwerp.

Zet een dubbele streep onder het lijdend voorwerp.

1. Jurgen eet ijs.
2. Shanice en Ramon gaan naar huis.
3. De aap eet een banaan.
4. Ze doen een spel.
5. Mijn oma koopt groenten.
6. Opa snoeit de planten.

Opdracht 2

Onderstreep het onderwerp.

Zet een dubbele streep onder het gezegde.

Zet een rechthoek om het lijdend voorwerp.

1. Lilian heeft gister een vlieger gemaakt.
2. Saskia heeft de vlieger bruin gekleurd.
3. Mijn tante heeft alle groenten eindelijk verkocht.
4. Wanneer komen jullie bij ons eten?
5. De kwajongens hebben het feest verlaten.
6. Volgend jaar gaat mijn broer een bromfiets kopen.

Opdracht 3

Onderstreep het onderwerp.

Zet een dubbele streep onder het gezegde.

Zet een rechthoek om het lijdend voorwerp.

Zet een golflijn onder het meewerkend voorwerp.

1. Sandra en Kelly brengen hun moeder elke dag een bezoekje
2. Mae gaf de kousenband aan haar klant.
3. Wij hebben de fiets voor Andro gerepareerd.
4. Mijn tante doneert haar geld aan het goede doel.
5. Chithra geeft haar moeder elke dag een zoen.
6. Geeft Ricky elke dag hondenvoer aan zijn honden?
7. De bakker bakte een lekkere taart voor de oudjes.
8. Mickey maakte een mooie tekening voor zijn lieve oma.

TERUGKIJKEN

Wat vind je moeilijk van deze les?

Taal verkennen – taalgebruik

TITEL

Spiekbriefjes

JE LEERT:

- een samenvatting maken op een klein papiertje

INFORMATIE

Je weet vast wel wat een spiekbriefje is. Je schrijft op een klein papiertje de belangrijkste informatie die je voor een toets moet onthouden.

Maar wat is nu de belangrijkste informatie?

Dat verschilt per tekst en per hoofdstuk natuurlijk.

Je kunt wel proberen te zoeken in de tekst of je de onderstaande informatie vindt:

- jaartallen
- formules
- belangrijke personen
- (soort)namen
- belangrijke of moeilijke woorden
- regels
- volgorde

Misschien heb je weleens een spiekbriefje gemaakt om te gebruiken tijdens een toets.

Dat is dan op eigen risico natuurlijk, je mag niet spieken tijdens een toets.

Als de leerkracht het ziet, ben je het haasje en krijg je een onvoldoende en straf.

Maar, het maken van een spiekbriefje kan je wel helpen bij het leren.

Als je de belangrijkste informatie op een post-it note kunt schrijven ben je eigenlijk een samenvatting aan het maken. In les 19 van thema 2 begrijpend lezen hebben we het al eens gehad over een samenvatting.

Voordat je een spiekbriefje maakt, moet je een tekst of een hoofdstuk wel heel goed lezen, anders heeft een spiekbriefje ook geen nut. Je moet er wel zeker van zijn dat je het briefje moet kunnen gebruiken tijdens een toets.

Heb je weleens een spiekbriefje gemaakt?

En, eerlijk, heb je het weleens nodig gehad?

Waarschijnlijk niet.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Je neemt de les van aardrijkskunde waar je op dit moment mee bezig bent. Van deze les maak je een spiekbriefje.

Opdracht 2

Vergelijk jouw spiekbriefje met die van een klasgenoot. Komt het overeen?
Wat zijn de verschillen?

Na afloop bespreekt de leerkracht de gemaakte opdrachten.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?
Wat wist je al en wat is nieuw?
Hoe kun je dit gebruiken?

Spreeken en luisteren

TITEL

PowerPoint, het maken van slides

JE LEERT:

- slides bij je presentatie te maken

INFORMATIE

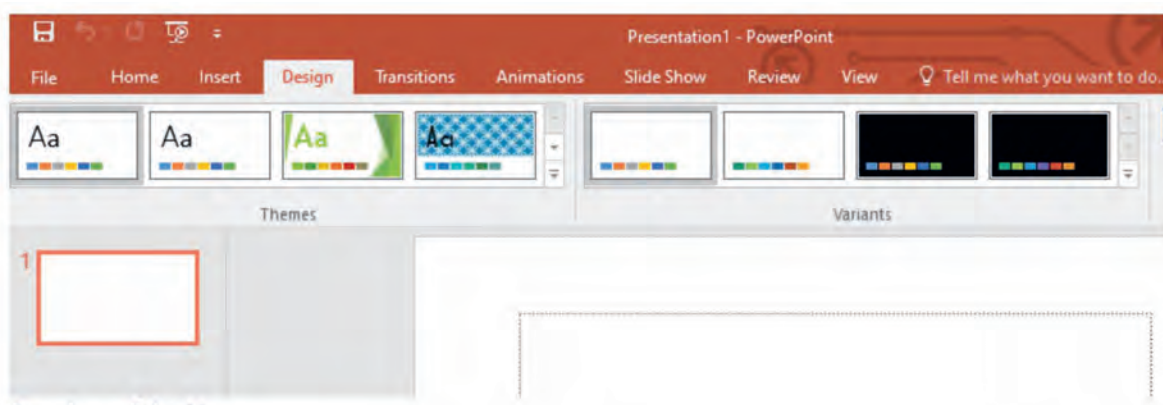
Misschien heb je bij een vorige presentatie al een programma gebruikt om slides te maken. Dat kan met PowerPoint, maar ook met bijvoorbeeld Prezi of OpenOffice Impress. Er zijn nog meer programma's om slides te maken die je tijdens een presentatie kunt of wilt laten zien. In dit boek gaan we voor het gemak uit van Microsoft PowerPoint, omdat dit programma het meest gebruikt wordt.

Misschien heb je tijdens de les ICT al eens kennis gemaakt met dit programma. De PowerPointpresentatie die je maakt, is een onderdeel van het verhaal dat je vertelt. Het voordeel van een presentatie die je laat zien, is dat mensen niet alleen maar naar jou kijken, maar ook naar de presentatie die je laat zien.

Een presentatie die je laat zien, mag ook weer niet te veel afleiden van het verhaal dat je vertelt. Zie het meer als een geheugensteuntje voor jezelf en je publiek. Er is een aantal zaken waar je rekening mee houdt als je een presentatie maakt die bij je verhaal hoort.

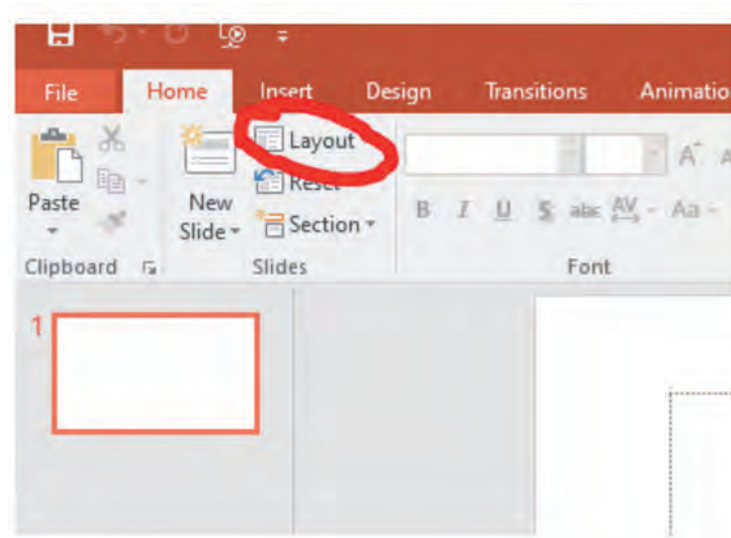
- Kies een template wat rustig is. Je kunt ook zelf de kleuren instellen

Een template kiezen

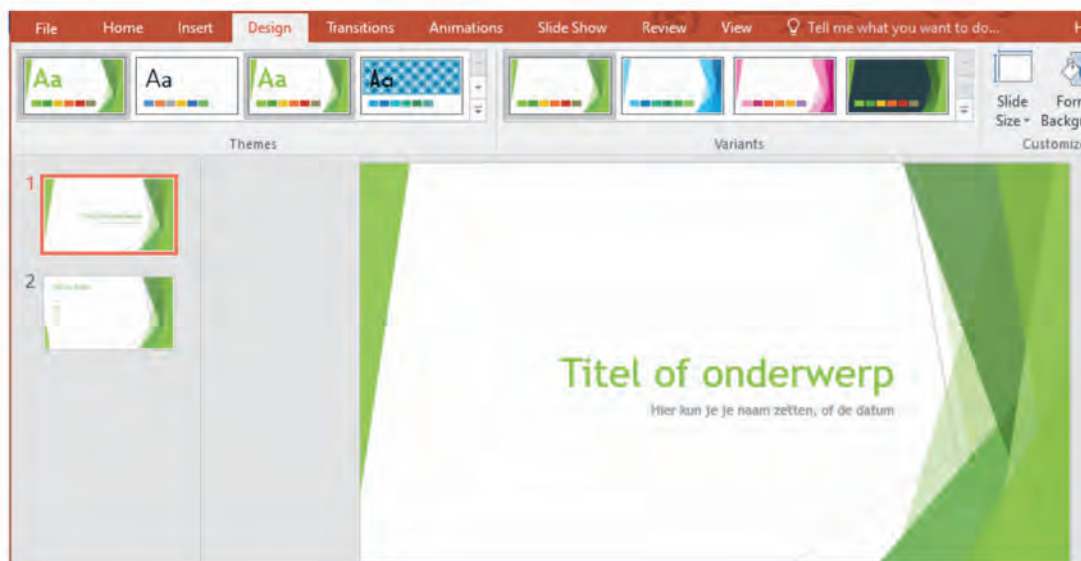
Zelf een indeling maken

- Gebruik niet meer woorden dan nodig zijn. Het is gebruikelijk dat je niet meer dan 12 woorden op 1 slide zet. Dat betekent dat je geen hele zinnen opschrijft, maar alleen de kernwoorden. Gebruik bulletpoints, dat zijn die balletjes:
 - Bulletpoint 1
 - Bulletpoint 2
 - Etc

- Geef je slides een titel. Die staat in grote letters bovenaan de slide. De eerste slide is de algemene titel van je presentatie, de volgende slides bevatten informatie. Ook de volgende slides hebben een titel.

De eerste slide

Een volgende slide

- De indeling van de slides. Als er weinig tekst op een slide staat is dat helemaal niet erg. Je maakt gewoon de ruimte tussen de bulletpoints groter, dan lijkt de slide helemaal vol. Als je een plaatje wilt gebruiken, kun je die ernaast zetten.
- Afbeeldingen. Je kunt natuurlijk plaatjes in je presentatie zetten, maar alleen als dat ook een doel heeft. Je zet bijvoorbeeld geen plaatje van een smurf bij een presentatie over vogels in het oerwoud. Als je plaatjes gebruikt, maak ze dan niet groter dan 50% van je slide.

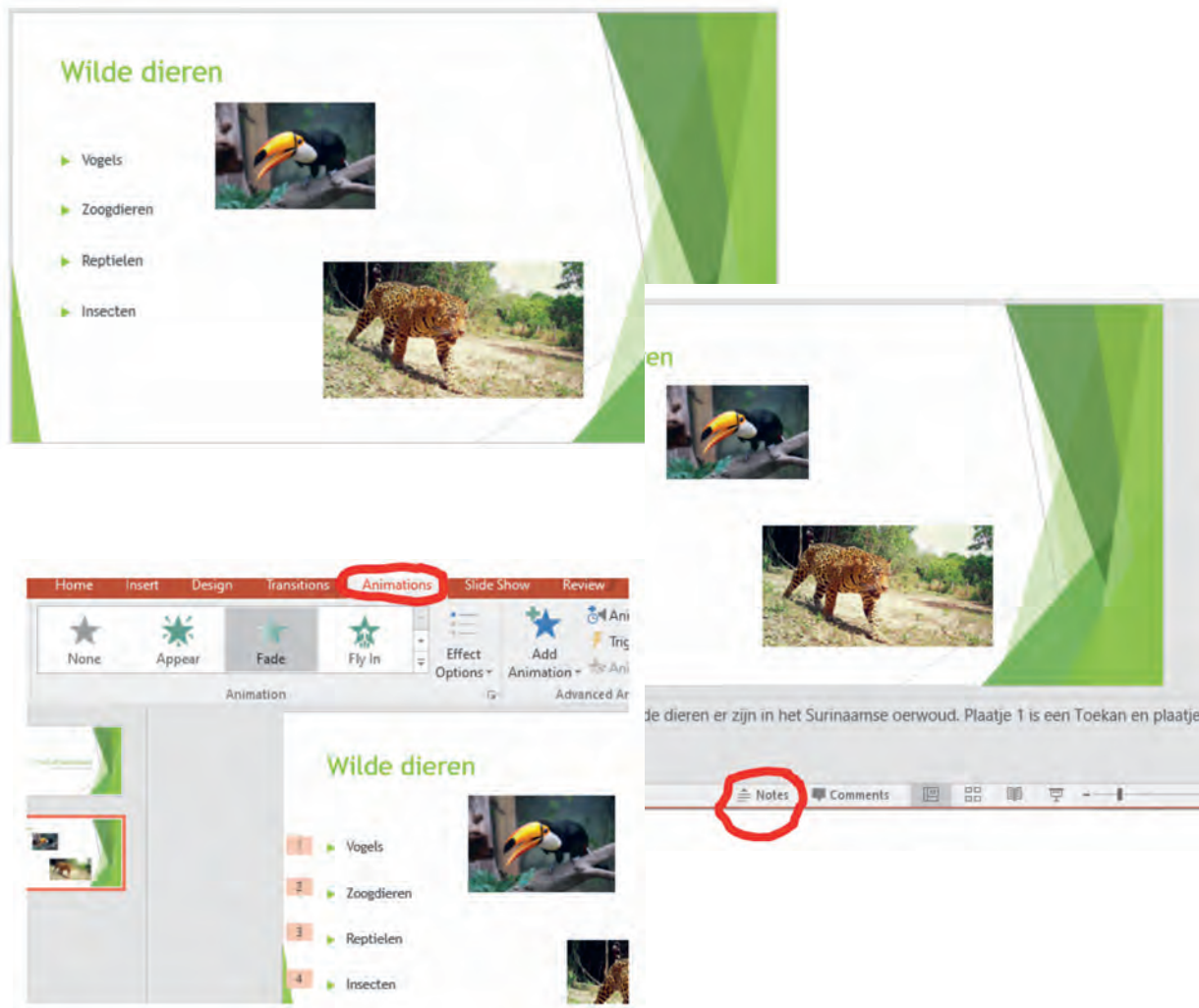

- Overgangen en animaties in slides zijn leuk, maar het is geen circus natuurlijk. Het kan heel vermoeiend zijn om naar invallende woorden, draaikolken van kleuren of inspringende letters te kijken. Hou het simpel. PowerPoint kent heel veel mogelijkheden om animaties te gebruiken, maar hou het simpel. Bijvoorbeeld dat je bulletpoints 1 voor 1 verschijnen.
- Aantekeningen in je presentatie. Die kun je maken door op 'notes' te klikken. Er komt een vakje waar jij aantekeningen kunt maken. Tijdens de presentatie kan jij die zien, maar je publiek niet. Zo kun je dus een extra spiekbrieftje maken voor jezelf tijdens de presentatie.

Conclusie:

Een PowerPointsentatie gebruiken, is heel handig. Je hebt zelf een geheugensteuntje, en je publiek kan de hoofdlijnen meelezen. Bedenk wel dat een presentatie ondersteunend is aan je verhaal, en geen doel op zich.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Maak een (PowerPoint)presentatie van de 2-minutenpresentatie die je in les 7 hebt voorbereid. De presentatie moet tussen de 5 en 7 slides hebben (inclusief de eerste slide met je naam en het onderwerp).

TERUGKIJKEN

Wat vind je leuk aan deze les?

Wat wist je al en wat was nieuw voor je?

Schrijven

TITEL

Een plan schrijven

JE LEERT:

- een tekst te schrijven met een inleiding, middenstuk, slot.

INFORMATIE

Voordat je een plan gaat schrijven, is het van groot belang dat je eerst onderzoek doet. Je kijkt dan naar de huidige situatie en je noteert wat jij hebt ervaren en gezien. Vervolgens ga je een plan bedenken. Je schrijft alles op wat die situatie zou kunnen verbeteren. Een plan bestaat uit een inleiding, middenstuk, slot.

Inleiding:

In de inleiding vertel je wie je bent en op welke school je zit. Ook leg je uit waarom je dit plan schrijft.

Middenstuk:

Wat kan er verbeterd worden? Je schrijft je ideeën op. Zorg ervoor dat de ideeën overzichtelijk en duidelijk zijn.

Slot:

Wat kun je zelf doen? Herhaal waarom je het belangrijk vindt.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Je hebt al eens antwoord gegeven op een aantal vragen die te maken hebben met het thema 'gezonde school'. Daarnaast heb je opgeschreven wat jouw mening is over jullie school.

Schrijf een plan voor jouw school waarin jij adviezen geeft voor een gezonde school. Doe het zo:

Schrijf de titel bovenaan je blaadje: bijvoorbeeld 'Plan gezonde school.'

Inleiding: In de inleiding vertel je wie je bent en op welke school je zit. Ook leg je uit waarom je dit plan schrijft.

Middenstuk: Wat kan er verbeterd worden bij jou op school? Je schrijft 3 ideeën op voor voeding, bewegen, natuur. Zorg ervoor dat de ideeën overzichtelijk en duidelijk zijn.

Slot: Herhaal waarom je het belangrijk vindt dat je op een gezonde school zit. Vertel wat je zelf gaat doen.

Opdracht 2

Controleer je instructie door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begint mijn plan met een titel?
- Zie ik duidelijk wat de inleiding is?
- Zie ik het verschil tussen de inleiding en het middenstuk?
- Zie ik het verschil tussen het middenstuk en het slot?
- Heb ik een regel overgeslagen tussen de inleiding, het middenstuk en het slot?
- Heb ik opvallende tekens gebruikt?
- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een hoofdletter?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee'? Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een tekst schrijven die bestaat uit een inleiding, middenstuk, slot.
- Ik ben bewust van een gezonde leefstijl.
- Ik kan ideeën formuleren die te maken hebben met een gezonde school.

Spellen

TITEL

De ezelsbrug 'fokschaap Texje's

JE LEERT:

- - wanneer je in de onvoltooid verleden tijd bij regelmatige werkwoorden achterin -te schrijft;
- - wanneer je in de onvoltooid verleden tijd bij regelmatige werkwoorden achterin -de schrijft;
- - een ezelsbrug kennen

INFORMATIE

In de opwarmer eerst een spellingspel herhalen.
Herhalen is de beste spel oefening.

Wanneer gebruik je bij regelmatige werkwoorden **-de** in de onvoltooid verleden tijd en wanneer **-te**?

Je vindt het antwoord door van het werkwoord de laatste letter(s), -en, af te halen en dan te kijken naar de laatste letter die er nog in het werkwoord staat.

Aan de laatste letters van de verkorte werkwoorden kun je zien wanneer je -de of -te moet gebruiken. Het is gemakkelijker om deze woorden te onthouden dan al die medeklinkers apart. De woorden zijn 'fokschaap Texje'. Als de laatste letter van het verkorte werkwoord in Fokschaap Texje voorkomt gebruik je -te. Bij alle andere werkwoorden gebruik je -de. De woorden die het ons gemakkelijker maken een regel te onthouden, noemen we een ezelsbrug.

Bijvoorbeeld:

Schaken – Schak – SchaakTE

Dammen – Damm – DamDE

Fietsen – Fiets – FietsTE

Opwarmen – Opwarm – OpwarmDE

OPWARMER

Spel de verleden tijd

Ga schouder aan schouder op een lijn staan, met de neuzen dezelfde kant op. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht loopt voor de lijn langs. Hij/zij zegt een werkwoord. Als hij/zij net voor jou langs loopt, is het jouw beurt om de onvoltooid verleden tijd van dat werkwoord enkelvoud 1) te zeggen en 2) te spellen en 3) de o.v.t. te herhalen. Als je het goed gespeld hebt, loopt de leerkracht verder en zegt een ander werkwoord bij een andere leerling. Als je het niet goed gezegd hebt, blijft de leerkracht staan en geeft je weer een kans met een ander werkwoord.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Schrijf de werkwoorden van de opwarmer op met daarachter de onvoltooid verleden tijd enkelvoud.

Controleer met je duopartner of jullie hetzelfde hebben ingevuld.

Opdracht 2

Schrijf nu alle regelmatige werkwoorden van opdracht 2, 3 en 4 uit les 9 en de opwarmer van deze les hieronder op.

Neem het schema hieronder eerst over in je schrift. Vul de juiste vorm van het werkwoord in, in de onvoltooid verleden tijd. Maak de kolommen langer, want dat is nodig.

Je ziet vier kolommen. De eerste twee kolommen met de werkwoorden waarvan de o.v.t. eindigt op -de. Daarna de kolommen met de werkwoorden waarvan de o.v.t. eindigt op -te.

werkwoord	o.v.t. -de	werkwoord	o.v.t. -te
dammen	damde	schaken	schaakte

Controleer met je duopartner of jullie hetzelfde hebben ingevuld.

De leerkracht laat de juiste antwoorden op het bord zien.

Opdracht 3

Flitswoorden

De leerkracht laat een werkwoordsvorm in de o.v.t. gedurende een flits zien.

Je schrijft het op. Daarachter schrijf je het hele werkwoord op.

In totaal krijg je twaalf woorden te zien. Als je ze allemaal hebt opgeschreven, laat je je duopartner controleren of jij ze goed hebt geschreven. Jij kijkt haar of zijn woorden na.

Vergelijk je spelling met je duopartner.

Kijk tenslotte op het Bord naar de juiste spelling.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen – woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 31

JE LEERT:

- tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen

INFORMATIE

In les 9 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Hints

Je neemt de kaartjes die je bij de vorige lessen gemaakt hebt en je kiest daar de kaartjes met werkwoorden uit.

Je duopartner kiest blind (zonder te kijken) een kaartje uit de stapel. Dat woord ga je uitbeelden zonder iets te zeggen. Je mag er alles voor verzinnen, je mag alleen niet praten of iets zeggen. Je duopartner moet raden wat je aan het uitbeelden bent. Daarna ruilen jullie om. Welk duo in vijf minuten de meeste woorden kan uitbeelden en raden heeft gewonnen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Niezen is een **re_lex**. Het kan komen door **ver_oudheid** of door **aller_ie**. Je ademt wat stof in. Je neus krijgt een kriebel door dat stof. Je lichaam **wij_t** het **af** en blaast het uit in de lucht. Door te niezen, maak je je neus en longen schoon.

De manier waarop je niest, is altijd hetzelfde. Informatie wordt vanuit je hersenen naar je longen gestuurd. Spieren trekken samen om het niezen door te drukken.

Deze spieren zijn de **middenr_fspieren**, de buik- en de borstspieren. Als je niest, gaan je ogen vanzelf dicht. Er zijn weinig mensen die met de ogen open kunnen niezen. Je tong plakt tegen je **ve__emelte** aan. Dit dwingt je neus om die adem uit te blazen. En dan blaas je adem uit met grote kracht. Een niesbui kan de snelheid van 161 **k_per** uur hebben!

Waarom wordt er "**gezon_heid**" gezegd als iemand niest?

In de tijd van de oude Grieken en Romeinen geloofde men dat je ziel je lichaam kon verlaten door een nies. Daar was men bang voor. Om dat te voorkomen, werd de hulp van de oppergod Jupiter ingeroepen. Als iemand nieste, riepen de aanwezigen: "Jupiter, ontferm u."

Tegenwoordig zeggen we "gezondheid" als iemand niest. Iemand die niest, kan **z__k** zijn en eigenlijk wens je hem **beter__ap**.

Moet jij als je ziek bent, weleens niezen? En kun je niezen met je ogen open?

De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Leg die woordkaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

De leerkracht laat op het bord de juiste volgorde zien.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) iemand toewensen dat hij niet meer ziek is
- b) in je mond de bovenkant
- c) kilometer, duizend meter
- d) niet willen hebben
- e) onbewuste reactie op een zenuwprikkel
- f) ontsteking in het slijmvlies van de neus
- g) overgevoeligheid voor bepaalde stoffen
- h) spieren tussen borst en buik
- i) tegenovergestelde van gezond
- j) wat je iemand toewenst die niest

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Schrijf de juiste betekenis achter op iedere woordkaart.

Schrijf er ook een voorbeeldzin bij. Geef het woord van de voorkant een andere kleur in de zin die je opschrijft.

Laat je duopartner jouw antwoord nakijken.

Controleer het antwoord van je duopartner.

De leerkracht laat op het bord het juiste antwoord zien.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend lezen

TITEL

Voorspellend lezen

JE LEERT:

- aan de hand van je voorkennis een tekst voorspellend te lezen

INFORMATIE

Voorspellend lezen is een manier van lezen waarbij je voorkennis nodig hebt. Voorkennis betekent dat je zelf al iets afweet over het onderwerp, het verhaal of de omgeving waar het verhaal zich afspeelt. Misschien heb je niet zoveel kennis van Curaçao, dus zul je een tekst over dat onderwerp niet voorspellend kunnen lezen. Je hebt waarschijnlijk wel veel meer kennis over Suriname, het land waar je woont.

Wat je namelijk doet met voorspellend lezen, is de tekst vergelijken met wat je al weet. Je maakt ook gebruik van deze kennis door situaties in het verhaal of de tekst te kunnen begrijpen.

Je kennis van de structuur van een tekst, de verschillende soorten teksten: is het informatief of juist om je te vermaken, de context (omgeving) waarin het verhaal zich afspeelt en kennis van het onderwerp maken dat je min of meer kunt voorspellen wat er in de tekst zal staan.

Voorspellend lezen helpt je als je de structuur van een tekst kent. Als je bijvoorbeeld een verslag leest zonder dat je de structuur van een verslag kent, lees je al snel alles. Als je weet hoe een verslag is opgebouwd, kun je al heel snel een aantal pagina's overslaan en naar de samenvatting gaan.

Het stappenplan om een tekst voorspellend te lezen is:

- Zoek het thema van de tekst. Vaak haal je die uit de titel en de tussenkopjes.
- Stel vast om wat voor soort tekst het gaat. Is het een informatieve tekst, of juist een advertentie, een maatregel of iets anders?
- Gebruik je voorkennis om binnen het onderwerp volgens de structuur van de tekst de informatie te kunnen voorspellen. Vaak helpt het om daarbij signaalwoorden te herkennen en je eigen kennis over die woorden te gebruiken om te kunnen snappen wat er staat.
- Controleer of wat je denkt ook in de tekst voorkomt. Dit doe je eigenlijk samen met de vorige stap. Hier bedenk je zelf signaalwoorden die je kent en je kijkt of je die in de tekst beschreven ziet.

Als de tekst geen vaste structuur kent, of als het onderwerp nieuw is voor je, dan ga je de tekst *tekstvolgend* lezen. Dat betekent dat je bij het begin begint en alles leest tot het einde.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst voorspellend.

Beantwoord de volgende vragen:

Waar gaat de tekst over, wat is het onderwerp?

Wat voor soort tekst is het (als je het niet uit je hoofd weet, mag je terugzoeken in je boek)?

Welke signaalwoorden in de tekst wil je herkennen als je de tekst gaat 'scannen'?

Welke signaalwoorden kun je zelf bedenken die je in de tekst omschreven wilt zien?

Niezen en gezondheid

Wat is niezen?

Niezen is een reflex. Het kan komen door verkoudheid of door allergie. Je ademt wat stof in. Je neus krijgt een kriebel door die stof. Je lichaam wijst het af en blaast het uit in de lucht. Door te niezen maak je je neus en longen schoon.

De manier waarop je niest, is altijd hetzelfde. Informatie wordt vanuit je hersenen naar je longen gestuurd. Spieren trekken samen om het niezen door te drukken.

Deze spieren zijn de middenrifspieren, de buik- en de borstspieren. Als je niest, gaan je ogen vanzelf dicht. Er zijn weinig mensen die met de ogen open kunnen niezen. Je tong ligt op de bovenkant van je mond. Dit dwingt je neus om die adem uit te blazen. En dan blaas je adem uit met grote kracht. Een niesbui kan de snelheid van 161 km per uur hebben!

Waarom wordt er "gezondheid" gezegd als iemand niest?

In de tijd van de oude Grieken en Romeinen geloofde men dat je ziel je lichaam kon verlaten door een nies. Daar was men bang voor. Om dat te voorkomen, werd de hulp van de oppergod Jupiter ingeroepen. Als iemand nieste, riepen de aanwezigen "Jupiter, ontferm u."

Tegenwoordig zeggen we 'gezondheid' als iemand niest. Iemand die niest, kan ziek zijn en eigenlijk wens je hem beterschap.

Moet jij als je ziek bent, weleens niezen? En kun je niezen met je ogen open?

Terugkijken op de tekst

Kloppen de antwoorden op de vragen die je vooraf hebt beantwoord? Waar zat er een verschil als dat zo is?

Opdracht 2

Schrijf de onderstaande woorden in je schrift met daarbij de betekenis.

- Reflex
- Allergie
- Middenrif
- Niesbui
- Voorbijgangers

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Taal verkennen – grammatica

TITEL

Herhaling: het aanwijzend voornaamwoord die/dat en de zinsdelen benoemen

JE LEERT:

- het aanwijzend voornaamwoord die/dat en de zinsdelen herkennen en benoemen

INFORMATIE

Wat weet je nog van het aanwijzend voornaamwoord die/dat en de zinsdelen?

Kijk nog eens in:

- les 4 van thema 8 over het aanwijzend voornaamwoord,
- les 12 van thema 8 over de zinsdelen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Kun je zelf zinnen maken met de aanwijzend voornaamwoorden de, deze, die, het, dit, dat? Kijk naar het voorbeeld. Bedenk 5 zinnen.

	De of het woord	Iets is dichterbij	Iets is verder weg
	De bloemen zijn pas geplukt.	Deze bloemen zijn voor buurvrouw	Die bloemen zijn speciaal voor oma
1			
2			
3			
4			
5			

Opdracht 2

Maak van de woorden steeds een goede zin.

Zet een schuine streep tussen de zinsdelen.

Begin met het woordje met hoofdletter. Zorg dat je zin eindigt met een punt.

Voorbeeld:

gaat-halen-Oma -medicijnen

Oma/gaat/medicijnen/halen.

1. verkoopt-zus- apotheek -De -tablet- het - aan- mijn

2. De-moeder-mijn-dokter-heeft-prik-gegeven-een.

3. mijn-De-moeder-een-dokter-gegeven-recept-heeft.

4. halen-De-moet-bij-medicijnen-ze-apotheek-gaan-de

5. een-Bij-hoestdrank-zit-bijsluiter-de

6. Vandaag-in-medicijnen-voor-Prem-heeft-opgehaald-zijn-moeder-apotheek-de-zieke

7. zijn- moeder - gaf- tablet - een - Prem- daarnet

Opdracht 3

Kijk terug naar opdracht 2.

Je hebt de zinnen in stukken verdeeld.

Kun je het onderwerp, gezegde, het lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp en de bijwoordelijke bepaling vinden?

Doe het zo:

Oma/gaat/medicijnen/halen.

Gaat = pv

Gaat halen =gezegde

Oma = persoonsvorm

Medicijnen =lijdend voorwerp

TERUGKIJKEN

Wat vind je nog moeilijk van de herhalingsles?

Taal verkennen – taalgebruik

TITEL

Bellen en telefoonnotities

JE LEERT:

- hoe je een telefoon opneemt;
- hoe je een telefoonnotitie schrijft

INFORMATIE

Heb je dat ook weleens? Dat de telefoon thuis gaat en er is niemand om hem op te nemen? Je doet het dan maar zelf. Sommige mensen worden helemaal nerveus als de telefoon gaat omdat ze dan moeten praten met een vreemde terwijl anderen het juist leuk vinden om te doen.

Maar hoe beantwoord je nu netjes de telefoon? Zo makkelijk is het niet. Er zijn enkele regeltjes waar je rekening mee moet houden.

- Laat de telefoon niet meer dan vier keer overgaan. Je neemt dus op binnen 10 seconden.
- Wacht even tot er een volledige verbinding is. Begin niet meteen te praten zodat de ander alleen het laatste gedeelte van de zin hoort.
- Je begint met groeten. Goedemorgen, goedemiddag of goedenavond.
- Daarna zeg je je naam. Goedemorgen, u spreekt met (je eigen naam).
- Je eet of drinkt niet tijdens het gesprek, de ander hoort dat en dat kan een beetje raar overkomen.
- Als de ander praat, luister je actief. Dat betekent dat je af en toe laat merken dat je luistert (hm hm, oké, ik snap het)
- Populair taalgebruik doe je niet in gesprek met een vreemde. Hoi, doe, yo of zie je is niet netjes. Blijf altijd beleefd, ook aan de telefoon.
- Spreek duidelijk zodat de ander je goed kan verstaan.

Er kan ook weleens gevraagd worden om een bericht door te geven aan je ouders of iemand anders die in huis woont. Om de boodschap goed over te brengen kun je een notitie maken. Dat is een kort briefje met daarop de belangrijkste informatie die een ander moet weten. Het doorgeven van een volledige boodschap is belangrijk; het kan veel irritatie voorkomen. Heb je thuis een boekje met post-it papiertjes bij de huistelefoon liggen? Veel groter is een notitie namelijk niet.

Als je een telefoonnotitie maakt, controleer dan of de volgende onderwerpen op je briefje staan:

- De naam voor wie de notitie bedoeld is.
- Datum en tijd van bellen.
- De naam van de beller.
- Het telefoonnummer waarop teruggebeld kan worden.
- Het onderwerp, korte omschrijving waar het over gaat.
- Verwachte actie, moet er iemand teruggebeld worden, of belt die persoon zelf nog een keertje?

Voorbeeld

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Met een aantal leerlingen wordt een rollenspel gedaan van een kort telefoongesprek. Twee leerlingen doen het telefoongesprek, de andere leerlingen maken de telefoonnotitie. Let dus goed op wat er gezegd wordt.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les? Wat heb je geleerd van deze les?

Spreken en luisteren

TITEL

Uitvoeren presentaties

JE LEERT:

- spreekdoelen, spreekstrategie, presentatietechnieken en het gebruik van PowerPoint toepassen.

INFORMATIE

Tijdens deze les ga je de 2-minutenpresentatie uitvoeren.
Zorg ervoor dat je goed voorbereid bent.
Je krijgt persoonlijke feedback van de leerkracht.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Voer je presentatie uit zoals je die hebt voorbereid.

Opdracht 2

Luister naar de presentaties van de anderen.

TERUGKIJKEN

Ging je presentatie zoals je hebt voorbereid?
Wat vond je nu beter gaan dan de vorige presentaties van 1 minuut?
Hoe kan dat?

TITEL

Verschillende soorten teksten

JE LEERT:

- welke teksten je dit schooljaar hebt geschreven;
- dat je voor alle soorten teksten een schrijfplan kunt maken;
- de vergaarde kennis van vorige schrijflessen toe te passen in een andere situatie

INFORMATIE

Heb je al geteld hoeveel teksten jij al hebt geschreven dit schooljaar? Begin maar met tellen, want het zijn er aardig veel. Hieronder vind je een opsomming van de soorten teksten die jij al hebt geschreven:

- interview,
- persoonlijke brief,
- instructie,
- nieuwsbericht,
- instructie,
- fantasieverhaal,
- uitnodiging,
- gedicht,
- plan.

Hoewel de verschillen in lay-out soms heel groot zijn, kunnen we toch twee overeenkomsten vinden. Je kunt namelijk voor alle soorten teksten een schrijfplan maken. Een schrijfplan maak je om ervoor te zorgen dat je tekst duidelijk, overzichtelijk en netjes is voor jou, maar vooral voor de lezer. Bij het schrijven van alle soorten teksten moet je natuurlijk ook goed op je schrijfhouding letten.

Welke tekst vond jij het leukst om te schrijven?

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In deze laatste les mag jij kiezen wat voor soort tekst je gaat schrijven. We hoeven niet meer te vertellen hoe je dat moet doen, want dat heb jij al in de vorige schrijflessen geleerd. Zorg ervoor dat het onderwerp van de tekst is 'gezonder blijven.'

Wel geven we je een aantal tips:

1. Gebruik 2 blaadjes.
2. Maak een schrijfplan op blaadje 1 (voorbereiding).
3. Schrijf je tekst op blaadje 2.
4. Denk aan de lay-out die bij de tekst hoort.
5. Controleer je tekst.

Tips schrijfplan

- interview (denk aan de vragen en aan de lay-out)
- persoonlijke brief (denk aan de witregels en de alinea's)
- instructie (denk aan opvallende tekens en de stappen)
- nieuwsbericht (denk aan de 5 w-vragen)
- fantasieverhaal (denk aan een beschrijving van hoe iets er uitziet)
- uitnodiging (denk aan de 5 w-vragen)
- gedicht (denk aan rijmschema, haiku, elfje)
- plan (denk aan inleiding middenstuk, slot)

Tips soorten teksten

- instructie (menukaart/recepten voor een gezonde lunch op school)
- interview (interview de juf over een gezonde school)
- fantasieverhaal (schrijf een leuk verhaal over 2 leerlingen die een gezonde school willen starten)
- nieuwsbericht (bedenk een gebeurtenis die te maken had met gezondheid)
- uitnodiging (maak een uitnodiging voor een gezond feestje)
- gedicht (bedenk een mooi gedicht over gezond zijn)
- plan (schrijf een plan voor een moestuintje op school)
- persoonlijke brief (schrijf een brief aan de directie van de school waarin je vertelt wat je van de school vindt als het gaat om gezondheid)

Als laatste: Zoek informatie op in de vorige lessen.

Opdracht 2

- Heb ik eerst een schrijfplan gemaakt?
- Heb ik gekozen voor de juiste lay-out?
- Kun je aan de lay-out zien om wat voor soort tekst het gaat?
- Gaat mijn tekst over het thema gezonde voeding, beweging of natuur?
- Is mijn tekst overzichtelijk?
- Begint de zin met een hoofdletter?
- Eindigt de zin met een hoofdletter?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee?' Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

TERUGKIJKEN

- Ik kan zelf een keuze maken uit een aanbod van opdrachten.
- Ik kan de juiste lay-out kiezen bij de tekst.
- Ik kan alles wat ik heb geleerd in de vorige lessen nu zelf toepassen bij het schrijven van een tekst.
- Ik herken het soort tekst aan de lay-out.
- Ik kan een schrijfplan maken voor het schrijven van een tekst.
- Ik kan een tekst schrijven aan de hand van een tekst.

TITEL

Het voltooid deelwoord

JE LEERT:

- 'fokschaap Texje' toe te passen bij het voltooid deelwoord

INFORMATIE

Je moet weten van welk werkwoord het voltooid deelwoord is. Net als bij de vorige les over het Fokschaap Texje kun je dit ook gebruiken bij het voltooid deelwoord. Het voltooid deelwoord wordt gebruikt om de voltooide tijd te vormen. Het voltooid deelwoord maakt deel uit van het werkwoordelijk gezegde.

Net als bij de Onvoltooid Verleden Tijd gebruik je het ezelsbruggetje ook bij het schrijven van de Voltooid Verleden Tijd van regelmatige werkwoorden. Als het werkwoord min de -en eindigt op een letter van Fokschaap Texje schrijf je dit met een t. Alle andere voltooid deelwoorden schrijf je met een d.

OPWARMER

Zeg het werkwoord

Ga schouder aan schouder op een lijn staan, met de neuzen dezelfde kant op. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht loopt voor de lijn langs. Zij/hij zegt een voltooid deelwoord. Als zij/hij net voor jou langs loopt, is het jouw beurt om 1) het werkwoord te noemen waarvan het voltooid deelwoord gemaakt is, 2) het voltooid deelwoord te spellen en 3) het werkwoord te herhalen.

Als je het niet goed gezegd hebt, blijft de leerkracht staan en geeft je weer een kans met een ander werkwoord.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Schrijf de voltooid deelwoorden van de opwarmer op.

Erachter schrijf je het werkwoord op, waarvan het voltooid deelwoord is.

Neem het schema hieronder over in je schrift en vul dan in je schrift de open hokjes in.

voltooid deelwoord	werkwoord
geschenen	schijnen

De leerkracht laat de juiste antwoorden op het bord zien.

Opdracht 2

Schrijf de werkwoorden van les 17, opdracht 1 op.

Erachter schrijf je het voltooid deelwoord op.

Je kunt onderstaand schema gebruiken.

werkwoord	voltooid deelwoord
bereiden	bereid

Controleer je antwoorden met die van de leerkracht.

Opdracht 3

Schrijf de werkwoorden van les 17, opdracht 2 op.

Erachter schrijf je het voltooid deelwoord op. Je kunt onderstaand schema gebruiken.

werkwoord	voltooid deelwoord	werkwoord	voltooid deelwoord
dammen	gedamd	schaken	geschaakt

Controleer je antwoorden met die van de leerkracht.

Opdracht 4

Werkwoorden in duo

Jij zoekt twaalf werkwoorden in de leesteksten van dit thema, die nog niet zijn gebruikt in de spellinglessen. Je geeft ze aan je duopartner, die er het voltooid deelwoord achter moet schrijven. Je duopartner heeft ook twaalf werkwoorden gezocht die nog niet gebruikt zijn in de spellinglessen. Jij krijgt die werkwoorden en jij gaat het voltooid achter die twaalf werkwoorden van je duopartner schrijven.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend lezen

TITEL

De betekenis van woorden uit een tekst halen

JE LEERT:

- in een tekst moeilijke woorden begrijpen zonder ze op te zoeken

INFORMATIE

Vaak kom je in een tekst een aantal woorden tegen die je niet kent of begrijpt. Dat is ook niet zo erg, je kunt niet alles weten.

Woorden die je niet kent, zou je kunnen opzoeken in een woordenboek of op internet. Dat kost meestal wat meer tijd dan gewoon doorlezen.

In thema 1 les 5 hebben we het al een keertje kort gehad hoe je de betekenis van woorden kunt voorspellen aan de hand van de tekst waarin ze geschreven zijn.

Vaak kun je door een stukje terug te lezen of vooruit te lezen de betekenis van woorden vinden zonder dat je die hoeft op te zoeken in een woordenboek of op internet. Door de woorden in de *context* te lezen, begrijp je waarschijnlijk snel wat er bedoeld wordt.

Wat je ook kunt doen bij onbekende woorden is kijken of je een deel van het onbekende woord al kent. Dit zijn vaak woorden die een *samenstelling* (er is van twee woorden een woord gemaakt), of er komt een voorvoegsel of achtervoegsel bij.

Voorbeelden

Vleesvervanger

Dit is een samenstelling van twee woorden. Misschien ken je allebei de woorden 'vlees' en 'vervanger' al. Dan kun je eigenlijk al de betekenis raden van het woord 'vleesvervanger'.

Ongezond

Dit is het woord 'gezond' met het voorvoegsel 'on'.

Omdat on *níét* betekent weet je dus dat ongezond 'niet gezond' betekent.

Gevoelloos

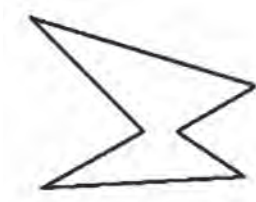
Dit is het woord 'gevoel' met het achtervoegsel 'loos'.

Omdat loos betekent dat iets zonder is, betekent gevoelloos dus zonder gevoel.

Een andere manier om het probleem van onbekende woorden te vinden in een tekst is het moeilijke woord vervangen door een synoniem. Je weet al waar de tekst over gaat, want die heb je gelezen of die ben je aan het lezen. Je kunt voor moeilijke woorden een synoniem gebruiken dat binnen de zin en de context past.

Bijvoorbeeld

De figuur in die je op afbeelding 1 ziet, is asymmetrisch.

Wat zou asymmetrisch kunnen betekenen?

De letter a is een voorvoegsel, dus het woord betekent niet symmetrisch. Je ziet aan de figuur dat de beide helften niet gelijk zijn (je kunt ze niet spiegelen). Een synoniem van asymmetrisch kan dan zijn 'aan beide kanten ongelijk'.

Klopt de zin dan als je het synoniem gebruikt?

Je kunt ook een tegenovergestelde gebruiken, zoals je in het voorbeeld zag. Als je de precieze betekenis niet kent, mag je ook het tegenovergestelde in plaats van het moeilijke woord zetten. Vaak zie je dan dat je het moeilijke woord dan ook begrijpt.

Bijvoorbeeld

De volgende ochtend kan Danny **nauwelijks** bewegen. Zijn keel doet zo veel pijn dat hij niet kan slikken. Zijn hele lichaam doet pijn. Hij moet van mama thuisblijven.

Mama maakt een afspraak met de dokter.

Een tegenovergestelde, of een woord wat lijkt op het tegenovergestelde, is goed.

Danny kan zich zeker **niet** goed bewegen, dus wat zal 'nauwelijks' dan kunnen betekenen? Waarschijnlijk iets als 'niet' of 'niet goed'.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Lees de onderstaande tekst en probeer de **vetgedrukte** woorden te verklaren zonder ze op te zoeken. Misschien zijn het ook al woorden die je kent, dat is niet erg. Neem de woorden over in je schrift.

Wat komt er nu?

"Ik heb te veel dingen te doen", denkt Kevin. Hij kan zijn planning niet bijhouden. Op dinsdag en donderdag is er schaakclub op school. De andere ochtenden gaat hij vroeg naar school om basketbal te spelen. Na school heeft hij karate en volleybal. En nu is hij begonnen met gitaar spelen. In het **weekend** gaat hij naar tekenen. En hij is samen met mama vrijwilliger bij het **buurtcentrum**. Hij heeft het de afgelopen maand **extra** druk gehad met gitaar leren.

Mama haalt Kevin op van school.

"Hoi mama, wat komt er nu?" vraagt hij haar.

"Volleybal**training** begint over twintig minuten" antwoordt ze.

"Ik dacht dat ik vandaag karate had," zegt hij.

"Nee, dat is morgen" antwoordt ze. "Gaaf het? Je ziet er rood uit."

"Het gaat goed." Hij wil niet toegeven dat hij ziek is. Er komt een grote wedstrijd aan. Hij moet oefenen met zijn team.

De volgende ochtend kan Kevin nauwelijks bewegen. Zijn keel doet zo veel pijn dat hij niet kan slikken. Zijn hele lichaam doet pijn. Hoe moet van mama thuisblijven. Mam maakt een afspraak met de dokter.

Die middag gaat hij naar de dokter.

"Je hebt een **griep** opgelopen."

"Dus wat nu?" vraagt Kevin.

"Voorlopig niets." antwoordt de dokter. "Geen school of andere activiteiten totdat je hersteld bent."

"Ik heb een volleybalwedstrijd, huiswerk om af te ronden en..." sputterde hij.
 "Rust maar uit," zegt de dokter. "Je moet je **immuunsysteem** versterken. Als je het te druk hebt of stress voelt, verzwakt je immuunsysteem. Dan is de kans groter dat je ziek wordt."

Thuis kruipt Kevin in bed. De rest van de week komt hij amper onder de lakens vandaan. Maandag gaat hij weer naar school. De dokter raadt aan nog een week te wachten voordat hij weer kan sporten.

Kevin verveelt zich.

"Waarom ga je niet lekker in wandelen met de hond?" stelt mama voor.

Danny loopt langs het pad achter het huis. Aika stopt om aan alles te ruiken. Kevin trekt zachtjes aan de hondenriem. "Schiet op, meid" zegt hij. Maar Aika hoeft niet op te schieten. Ze hoeven nergens heen en hebben niets te doen.

Kevin wandelt met Aika over het pad. Hij kijkt naar alle verschillende planten langs de waterkant. Hij **knielt** neer om hun kleuren en vormen te onderzoeken. Kevin merkt uren later pas dat het donker aan het worden is. Hij loopt naar huis voor het avondeten.

De volgende dag na school keert hij met Aika terug naar het plekje bij het water. Hij ziet een vogelnest en werkt aan een schets van het nest met drie eieren. Elke dag na school die week zoekt Kevin iets uit om te **schetsen**.

Na die week voelt Kevin zich goed genoeg om terug te keren naar zijn **activiteiten**. Maar hij wil niet terug. Hij wil de tijd die hij in langs het water is met Aika niet missen.

Tijdens het eten durft Kevin het eindelijk te zeggen.

"Mam, ik denk niet dat ik wil doorgaan met gitaarles. Ik kan gewoon niet genoeg tijd vinden om te oefenen. Maar ik wil je **teleurstellen** door iets waaraan ik begonnen ben, niet af te maken."

Mama zet haar vork neer. "Kevin, ik ben niet teleurgesteld. Het is helemaal oké om een stap terug te nemen. Je mag vrije tijd hebben om te doen wat je wil."

Kevin is opgelucht. Hij kijkt uit naar alle mooie dingen die hij zal ontdekken tijdens zijn wandelingen.

Opdracht 2

Zoek de betekenis van de woorden in een woordenboek en vergelijk met wat je zelf uit de tekst hebt kunnen halen.

Komt de omschrijving die je gevonden hebt met de omschrijving in het woordenboek?

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Spellen

TITEL

Alles door elkaar

JE LEERT:

- je leert hoe belangrijk het is om te herhalen.

OPDRACHT 1

Spelwedstrijd

Deze hele les gaan jullie een spelwedstrijd/Spellingbee houden.

De spelregels:

De leerkracht heeft een lijst met 144 woorden. Er zijn twee glazen potten. De ene pot is leeg. In de andere pot zitten 144 opgevouwen papiertjes met daarop de cijfers 1 t/m 144. Alle leerlingen spelen mee. Wie een woord verkeerd spelt, is af.

De eerste leerling van de lijst begint. Die pakt een papiertje, maakt het open en zegt/laat zien welk cijfer erop staat. Dan doet de leerling het papiertje in de (lege) pot.

De leerkracht kijkt op de lijst welk woord het is en leest dat woord één keer hardop voor. De leerling herhaalt het woord, s-p-e-l-t het en herhaalt het woord nogmaals. De leerling pakt een volgend papiertje en de leerkracht leest het woord dat bij dat cijfer hoort hardop.

Als de leerling beide woorden correct heeft gespeld, is leerling nummer twee aan de beurt. Wie een woord verkeerd spelt, is af en krijgt geen beurt meer. Als de laatste leerling van de klas aan de beurt is geweest, krijgt de eerste leerling, weer de beurt.

De leerkracht zegt van tevoren wanneer het spel is afgelopen, bijvoorbeeld na twintig minuten, of als iedereen twee keer een beurt heeft gehad, of als er 100 papiertjes in de pot die eerst leeg was, zijn gegaan.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wil je volgend jaar graag leren van spelling?

Taal verkennen – woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 32

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen

INFORMATIE

In les 2, 10 en 18 heb je je woordenschat telkens uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Woordenbingo

Iedereen mag zijn eigen bingokaart maken. Op je kaart schrijf je twaalf woorden die je tijdens de lessen woordenschat geleerd hebt. Je mag zelf deze woorden kiezen.

Als iedereen klaar is met zijn eigen kaart noemt de leerkracht in willekeurige volgorde woorden op. Als je een woord hoort dat je op je kaart hebt staan, streep je dat af. Degene die als eerste alle woorden van zijn kaart heeft afgestreept (omdat alle woorden genoemd zijn) heeft gewonnen. Je roept BINGO en de leerkracht controleert je kaart. Als het klopt, heb je gewonnen, als het niet klopt, moet je hardop een liedje zingen in de klas.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Ik heb te veel dingen te doen, denkt Kevin. Hij kan zijn **pla__ing** niet bijhouden. Op dinsdag en donderdag is er **schaa__lub** op school. De andere ochtenden gaat hij vroeg naar school om basketbal te spelen. Na school heeft hij karate en volleybal. En nu is hij begonnen met gitaar spelen. In het weekend gaat hij naar tekenen. En hij is samen met mama **vrijwilliger** bij het **b__rtcentrum**. Hij heeft het de afgelopen maand extra druk gehad met gitaar leren. Mama haalt Kevin op van school.

"Hoi mama, wat komt er nu?" vraagt hij haar.

"Volleybaltraining begint over twintig minuten" antwoordt ze.

"Ik dacht dat ik vandaag karate had." zegt hij.

"Nee, dat is morgen" antwoordt ze. "Gaaf het? Je ziet er rood uit."

"Het gaat goed." Hij wil niet toegeven dat hij ziek is. Er komt een grote wedstrijd aan. Hij moet oefenen met zijn team.

De volgende ochtend kan Kevin nauwelijks bewegen. Zijn keel doet zo veel pijn dat hij niet kan slikken. Zijn hele lichaam doet pijn. Hoe moet van mama thuisblijven. Mama maakt een afspraak met de dokter.

Die middag gaat hij naar de dokter.

"Je hebt een griep opgelopen."

"Dus wat nu?" vraagt Kevin.

"Voorlopig niets." antwoordt de dokter. "Geen school of andere activiteiten totdat je hersteld bent."

"Ik heb een volleybalwedstrijd, huiswerk om af te ronden en..." sputterde hij.

"Rust maar uit." zegt de dokter. "Je moet je **i__uunsysteem** versterken. Als je het te druk hebt of **stre__** voelt, verzwakt je immuunsysteem. Dan is de kans groter dat je ziek wordt."

Thuis kruipt Kevin in bed. De rest van de week komt hij **amp_r** onder de lakens **v_nd__n**.

Maandag gaat hij weer naar school. De dokter raadt aan nog een week te wachten voordat hij weer kan sporten.

Kevin verveelt zich.

"Waarom ga je niet lekker wandelen met de hond?" stelt mama voor.

Kevin loopt langs het pad achter het **h__s**. Aika stopt om aan alles te ruiken. Danny trekt zachtjes aan de hondenriem. "Schiet op, meid" zegt hij. Maar Aika hoeft niet op te schieten. Ze hoeven nergens heen en hebben niets te doen.

Kevin wandelt met Aika langs het pad. Hij kijkt naar alle verschillende planten langs de waterkant. Hij knielt neer om hun kleuren en vormen te onderzoeken. Kevin merkt uren later pas dat het donker aan het worden is. Hij loopt naar huis voor het avondeten.

De volgende dag na school keert hij met Aika terug naar het plekje bij het water. Hij ziet een vogelnest en werkt aan een **__ets** van het nest met drie eieren. Elke dag na school die week zoekt Kevin iets uit om te schetsen.

Na die week voelt Kevin zich goed genoeg om terug te keren naar zijn activiteiten. Maar hij wil niet terug. Hij wil de tijd die hij langs het water is met Aika niet missen.

Je mag in les 26 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling.

De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

Opdracht 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Op de achterkant schrijf je de betekenis en je geeft aan welk soort woord het is (werkwoord, zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord en dergelijke).

Leg die woordkaarten naast elkaar op alfabetische volgorde.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- bijna niet, nauwelijks
- groep om na school samen het schaken te oefenen
- iemand die uit vrije keus werkt zonder ervoor betaald te worden, het tegenovergestelde van slaaf
- plaats waar mensen uit de buurt samenkomen voor gezelligheid of om iets te leren
- schema van dingen die je moet doen
- snel gemaakte tekening
- systeem in je lichaam dat je beschermt tegen ziekmakende stoffen
- weg van (gaan)
- werkdruk die je ziek maken kan
- woning

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

Opdracht 4

Pak alle kaartjes van thema 8 erbij. Verdeel de kaarten in stapeltjes:

- werkwoorden
- zelfstandige naamwoorden
- bijwoorden
- bijvoeglijke naamwoorden

Maak samen met je duopartner zoveel mogelijk zinnen met de woorden die voor je liggen.
De lidwoorden mag je zelf bedenken (de, het en een).

Wie maakt de meeste zinnen?

Jullie hebben vijf minuten de tijd.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar kende je de betekenis niet van?

Welke woorden kende je al?

Spreeken en luisteren

TITEL

Telefoneren

JE LEERT:

- op een correcte manier een telefoongesprek te voeren.

INFORMATIE

In les 21 heb je een kort telefoongesprek gevoerd, en geleerd hoe je telefoonnotities opschrijft.

Je hebt ook geleerd hoe je de telefoon opneemt en beantwoordt. Bij deze les gaan we een stapje verder in op het voeren van een telefoongesprek.

De telefoon is een veelgebruikt communicatiemiddel dat mensen gebruiken om over een afstand met elkaar te praten. Wist je dat de telefoon al meer dan 125 jaar bestaat? Al in 1876 werd de telefoon uitgevonden door Alexander Graham Bell. Zoals je weet, zien telefoons er tegenwoordig heel anders uit dan vroeger. Veel mensen gebruiken alleen nog hun smartphone om te communiceren.

Het is natuurlijk wel handig dat wanneer je met iemand wil spreken je niet naar die persoon toe hoeft te gaan, maar hem of haar kunt bellen.

Je kunt bellen omdat je gewoon met iemand gezellig wilt praten, maar je kunt er ook een doel mee hebben. Je wilt bijvoorbeeld informatie vragen, of informatie geven, of misschien wel een afspraak maken met iemand. Nu is het ook niet zo dat je voor alles de telefoon pakt en iemand meteen belt als je iets bedenkt. De ander kan het misschien wel druk hebben met iets en daarom de telefoon niet opnemen.

Het voeren van een 'normaal' telefoongesprek verloopt heel anders dan wanneer je een nooddienst belt. Bij het bellen naar noodnummers is het zaak dat je in zo kort mogelijke tijd zo veel mogelijk informatie geeft. Bij een telefoongesprek neem je veel meer de tijd voor het gesprek en vindt er interactie plaats.

Plan daarom wanneer je iemand wilt bellen, of maak een afspraak dat je gaat bellen op een bepaalde tijd. Zo weet je zeker dat jij de tijd hebt voor het gesprek, maar de ander natuurlijk ook. Door gesprekken te plannen, weet je zeker dat je niets vergeet. Maak, als het nodig is natuurlijk, ook vooraf een spiekbrieftje met wat je allemaal wilt zeggen.

Het bellen met iemand is een interactie (weet je nog wat dat is?). Je past daarbij ook de technieken toe die horen bij actief luisteren. Door af en toe 'hm hmm' te zeggen, of 'oke', 'ja' of 'nee' weet de ander dat je naar hem luistert. Tegenwoordig bellen mensen veel met hun smartphone met video (WhatsApp, zoom, skype, facebook messenger, of een andere app), en kun je ook laten zien dat je actief luistert.

Soms kun je even kort herhalen wat de ander gezegd heeft, door in 2 of 3 zinnen samen te vatten. Hiermee kun je voor jezelf de hoofd- en bijzaken scheiden, en controleren of je inderdaad de boodschap goed begrepen hebt.

Bij het afsluiten van het gesprek maak je afspraken als dat nodig is. Bijvoorbeeld: oké, dan zie ik je maandag om 10 uur bij het zwembad. Of, maak jij een uittreksel van hoofdstuk 1, dan doe ik dat van hoofdstuk 2 en die ruilen we. Sluit wel, als het kan, positief af. Hang niet zomaar op zonder afscheid te nemen, dat is onbeleefd.

Als je met de video aan belt, moet je je wel bewust zijn dat de ander kan zien in welke omgeving je zit. Kleed je dus normaal aan als je belt, en zorg dat de achtergrond netjes is. Ga dus niet met video bellen als je op het toilet zit, of net onder de douche vandaan komt.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Je gaat in duo's een rollenspel doen hoe je een telefoongesprek voert. De leerkracht geeft het onderwerp aan.

Houd rekening met de manier waarop je de telefoon beantwoordt, en hoe je je gedraagt aan de telefoon. Hiervoor mag je les 21 er bijhouden

Opdracht 2

Geef feedback op het telefoongesprek dat twee anderen gevoerd hebben. Ken je de regels van feedback geven nog? In thema 7, les 13 kun je die vinden.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?
Wat wist je al en wat doe je al?

